

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्रको धनसर खोला र बगर खोलाबाट दिगो रूपमा
दुङ्गा, गिरी, वालुवा उत्खनन् एवं संकलन कार्यको लागि आवश्यक पर्ने
प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन

पेश गरिएको निकाय
निजगढ नगरपालिका
निजगढ, बारा

निजगढ नगरपालिकाको
नगर कार्यपालिकाको मिति
२०६८।०४।१५ ज्ञातेको मिर्चापुर्ण
स्थीरत भएको।

प्रस्तावक

निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
निजगढ बारा

२०७८

२०६८।०४।१५

सुलभ छुगर कार्य
प्रमुख प्रासादीय अधिकार
उपसंचित

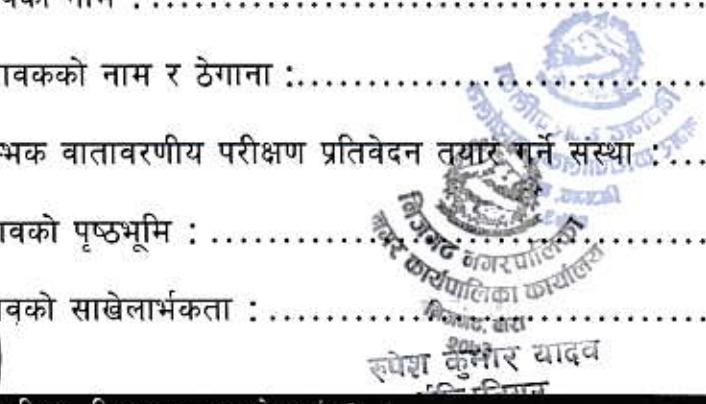
संक्षिप्त शब्दावलीहरू

गा.पा.	: गाउँउपालिका
जि.स.स.	: जिल्ला समन्वय समिति
न.पा.	: नगरपालिका
मि.	: मिटर
मि.मि.	: मिलिमिटर
घ.मि.	: घन मिटर
स्था.स.सं.	: स्थानीय सरकार संचालन ऐन
सा.व	: साफेदारी वन
गै.स.स.	: गैर सरकारी संस्था
जि.भू.का.	: जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय
क्षे.ज.प्र.नि.का.	: क्षेत्रीय जलउत्पन्न तथा प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय
डि.व.का.	: डिभिजन वन कार्यालय
जि.अ.स	: जिल्ला अनुगमन समिति
न.अ.स.	: नगर अनुगमन समिति
घ.सा.उ.का.	: घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय
सा.व.	: सामुदायिक वन
प्रा.वा.प.	: प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण
वा.प्र.मू.	: वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन
रा.चु.त.म.सं.वि.स.	: राष्ट्रपति चुरे तराई मध्येश संरक्षण विकास समिति
IEE	: Initial Environmental Examination
EIA	: Environmental Impact Assessment
GPS	: Global Positioning System

विषयसूचि

कार्यकारी सारांश	५
१. प्रस्तावक र प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्थाको नाम र ठेगाना :	५
१.१ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना :	५
१.२ प्रतिवेदन तयार गर्ने परामर्शदाताको नाम र ठेगाना :.....	५
२. प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको औचित्य :	५
३. परिचय :.....	५
क) धनसर खोला क्षेत्र	५
ख) बगर खोला क्षेत्र.....	९
४. तथ्यांक संकलन र विश्लेषण विधि :.....	१०
५. विद्यमान नीति, रणनीति, ऐन, कानून, निर्देशिका, मापदण्ड, सन्धि सम्झौता :.....	१०
६. विद्यमान वातावरणीय अवस्था :.....	११
क) भौतिक वातावरण :	११
ख) जैविक वातावरण :.....	११
ग) सामाजिक तथा आर्थिक वातावरण :.....	११
७. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभावहरु :.....	१२
७.१ सकारात्मक प्रभावहरु :.....	१२
७.२ नकारात्मक प्रभावहरु :.....	१३
८. प्रतिवेदन तयार गर्नेको नाम र ठेगाना	१६
१.१ प्रस्तावको नाम :	१६
१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना :.....	१६
१.३ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्था :.....	१६
१.४ प्रस्तावको पृष्ठभूमि :	१६
१.५ प्रस्तावको साखेलार्भकता :	१७

लेपेश दुम्भार यादव
प्रारम्भिक परीक्षण

१.६ प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको उद्देश्य :	१७
२. प्रस्तावको सामान्य परिचय	१९
२.१ प्रस्तावको प्रकार :.....	१९
२.२ प्रस्तावका प्रमुख विशेषताहरू :.....	१९
२.२.१ धनसर खोला क्षेत्र :.....	१९
२.२.२ बगर खोला क्षेत्र :	२०
२.३. प्रस्तावको विवरण :.....	२१
२.३.१. प्रस्तावको उद्देश्य :.....	२१
२.३.२. प्रस्ताव क्षेत्रको अवस्थिति :.....	२१
२.३.३.प्रस्तावित क्षेत्रमा यातायातको पहुँच :.....	२२
२.३.४. प्रस्तावको क्षेत्र निर्धारण :.....	२२
२.३.५.सङ्कलन/उत्खनन् र ढुवानी विधि :.....	२२
२.४. प्रस्ताव क्षेत्रमा दुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवाको दिगो उत्खनन्/सङ्कलन :	२३
२.४.१. प्रस्ताव क्षेत्रमा हाल कायम उत्खनन्/सङ्कलन कार्य :.....	२३
२.४.२. दुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवाको सङ्कलन/उत्खनन् ठेक्का पट्टावाट हुने आयको प्रचलन : २३	२३
२.४.३.सङ्कलन/उत्खनन् गरिने परिमाणको आंकलन :.....	२३
२.४.४ धनसर र बगर खोलालाई Channelize गर्ने	२७
३.तथ्यांक संकलन र विश्लेषण विधि	२८
३.१ नक्शाहरूको अध्ययन :	२८
३.२ चेकलिष्ट र प्रश्नावली :	२८
३.३ सम्बन्धित सन्दर्भ सामग्रीहरुको पुनरावलोकन र स्थलगत अध्ययनको तयारी :.....	२८
३.४ आवश्यक जानकारी तथा तथ्यांकको संकलन तथा वर्तमान अवस्थितिको विष्लेषण :....	२९
(क) स्पेक्ट्रक वातावरण सम्बन्धि तथ्यांक संकलन कार्य :.....	२९
(ख) स्पेक्ट्रक वातावरण सम्बन्धि तथ्यांक संकलन कार्य :	३०

(ग) सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धि तथ्यांक संकलन कार्य :.....	३१
३.५ अध्ययन पश्चात् छलफल र अन्तरक्रिया :.....	३१
३.६ तथ्यांकहरुको विश्लेषण :	३१
३.७ प्रतिवेदनमा समावेश भएका तथ्यांक तथ विद्यमान वातावरणका अवस्थाहरु :	३१
३.७.१ भौतिक वातावरण :.....	३१
३.७.२ जैविक वातावरण :	३१
३.७.३ सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण :.....	३१
३.८ तथ्यांकहरुको विश्लेषण, प्रभावहरुको पहिचान तथा असरहरुको मुल्याकांन :	३२
३.९ प्रभाव न्यूनीकरण विधिहरुको पहिचान र डिजाइनेसन :	३२
३.१० मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी :.....	३३
३.११ प्रतिवेदनको तयारीको कम्मा सार्वजनिक सूचना, जनपरामर्श एवं सिफारिस-पत्रहरु सर्वेक्षण कार्य :.....	३३
३.११.२ सार्वजनिक सूचना टांस र मुचल्का संकलन :.....	३३
३.११.३ सार्वजनिक सूनुवाई :.....	३३
३.११.४ सिफारिस पत्रहरुको संकलन :.....	३३
३.१२ अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी :.....	३३
४.विद्यमान नीति, रणनीति, ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड, सन्धि सम्झौता.....	३४
४.१ संविधान :	३४
४.२ नीति तथा रणनीतिक योजनाहरु :	३४
४.३ ऐन तथा नियमहरु :	३५
४.४ निर्देशिका एवं मापदण्डहरु :	३८
५.५ अन्तराष्ट्रिय सन्धि तथा महासन्धिहरु :	४०
५.६ निर्णयहरु तथा अन्य सम्बन्धित प्रसंगहरु :	४०
५.विद्यमान वातावरणीय अवस्था	४५

५.विद्यमान वातावरणीय अवस्था

लोकेश कुमार मापदण्डहरु

४५

५.१. भौतिक वातावरण :	४५
५.२. जैविक वातावरण :	४६
५.३. सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण :	४७
६. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरु	५२
६.१ प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण :	५२
६.२ प्रस्तावका विकल्पहरु :	५२
६.३ विभिन्न विकल्पहरुको वातावरणीय तुलनात्मक प्रभावहरुको विश्लेषण :	५३
७: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभावहरु	५६
७.१ सकारात्मक प्रभावहरु :	५६
७.१.१ भौतिक वातावरण :	५६
७.१.२ जैविक वातावरण :	५६
७.१.३ सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण :	५६
७.२ नकारात्मक प्रभावहरु :	५७
७.२.१ भौतिक तथा रासायनिक प्रभावहरु :	५७
७.२.२ जैविक प्रभावहरु :	५८
७.२.३ सामाजिक-आर्थिक क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव :	५९
७.२.४ सांस्कृतिक क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव :	६०
७.३ प्रभावहरुको वर्गीकरण :	६०
८. सकारात्मक प्रभाव बढोतरी एवं नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने उपायहरु र ...	६४
वातावरणीय व्यवस्थापन योजना	६४
८.१. सकारात्मक प्रभावको बढोत्तिकरण उपायहरु :	६४
८.१.१ सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरणमा प्रभाव :	६४
८.१.२ सकारात्मक वातावरण :	६५
८.१.३ नकारात्मक वातावरण :	६५

८.२ नकारात्मक प्रभावहरु निराकरण तथा न्यूनिकरणका उपायहरु :	६७
९.वातावरणीय अनुगमन.....	७१
९.१. अनुगमन प्रगति अभिलेखिकरण :.....	७१
९.१.१ आधार रेखा अनुगमन :.....	७१
९.१.२. नियमपालन अनुगमन :.....	७१
९.१.३. प्रभाव अनुगमन :.....	७१
९.२. अनुगमन तथा वातावरणीय व्यवस्थापन योजना र समय तालिका :.....	७१
९.३ अनुगमन गर्ने निकायहरु.....	७४
९.४ अनुगमनको खर्चको विवरण :.....	७४
१०.निष्कर्ष एवं प्रतिबद्धता.....	७६
१०.१ निष्कर्ष :	७६
१०.२ प्रतिबद्धता :.....	७६
सन्दर्भसामग्री:	७७
अनुसूची-१ : कार्यसूची स्वीकृतको पत्र	७८
अनुसूची २ : परीक्षणसूची/जाँचसूची एवं प्रश्नावली	७९
अनुसूची ३ : सार्वजनिक सूचना	८२
अनुसूची ४ : सम्बन्धित संस्थाहरुबाट प्राप्त सिफारिस पत्रहरु	८५
अनुसूची ५ : सार्वजनिक सुनुवाईको मुद्रुलका, सार्वजनिक सुनुवाईको निर्णय.....	९४
अनुसूची ६ : संकलन क्षेत्र तथा छलफल गरिएका सान्दर्भिक फोटोहरु.....	१००
अनुसूची ७ : सम्बन्धित नक्साहरुको छाँयाप्रति	१०४
अनुसूची ८ : अध्ययनको क्रममा सम्पर्क राखिएका व्यक्तिहरुको सूची.....	१०८

कार्यकारी सारांश

१. प्रस्तावक र प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्थाको नाम र ठेगाना :

१.१ प्रस्तावको नाम र ठेगाना :

प्रस्तावको नाम निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर र बगर खोलाबाट दिगो रूपमा ढुङ्गा, गिटी तथा बालुवाको सङ्कलन/उत्खनन् रहेको छ।

यस प्रस्तावको प्रस्तावक निजगढ नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय निजगढ, बारा रहेको छ। प्रस्तावकको ठेगाना निम्नानुसार रहेको छ।

- निजगढ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, निजगढ बारा नेपाल
- फोन : ०१३-५४०२००,
- फैक्स : ०१३-५४०२००,
- ईमेल :-nijgadlmun@gmail.com

१.२ प्रतिवेदन तयार गर्ने परामर्शदाताको नाम र ठेगाना :

यो प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयारीको लागी लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई टी सेक्युरिटिज प्रा.लि.परामर्शदाता रहेको छ। परामर्शदाताको ठेगाना यस प्रकार छ।

- लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई टी सेक्युरिटिज प्रा.लि. विरगंज- १६ पर्सा।
- मोबाइल नं. :- ९८४५८५८७२३
- ईमेल :- chaurasia.ashutosh18k@gmail.com

२. प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको औचित्य :

खोलाजन्य पदार्थहरूको संकलन/उत्खनन्ते विभिन्न निर्माण कार्यको लागी आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थहरू उपलब्ध गराउँदछ। निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ तथा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ को अनुसूची-१ खानी क्षेत्रको विषयसंग सम्बन्धित खोलानालाको सतहबाट दैनिक १०० देखि ३०० घ.मि. सम्म बालुवा, ग्राभेल र गिर्खा माटो निकाले प्रस्ताव अनुसार खोलाजन्य पदार्थको संकलन/उत्खनन् कार्य गर्दा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) गराउनु पर्ने हुन्छ भनी व्यवस्था रहेकोले यो प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नु परेको हो। खोलाजन्य पदार्थहरू जस्तै ढुङ्गा, गिटी र बालुवाको उत्खनन् गर्दा वातावरण मैत्री तरिकाले उत्खनन् गर्न सोको लागी वातावरणीय प्रभावका भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक असरहरूका न्यूनिकरण तथा अभिवृद्धिका उपायहरू सुझाव गर्न प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको अध्ययन कार्य आवश्यक देखिन्छ। उक्त कार्यले निजगढ नगरपालिकाको धनसर र बगर खोला क्षेत्रबाट हुने अव्यवस्थित उत्खनन् कार्यको व्यवस्थापन गर्न मदत गर्नेछ भने स्थानीय जनता र निजगढ नगरपालिकाको आय आर्जन बढाउन सहयोग गर्नेछ।

३. परिचय :

धनसर र बगर खोला क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिटी, बालुवा प्रशस्त मात्रामा रहेको छ। यस खोलामा हरेक बर्ष आउने बाढी तथा तटीय क्षेत्रको कट्टानको कारणले खोलाले धार परिवर्तन गरिरहेको छ। साथै यसको उत्खनन् गरी यहाँ भएको श्रोतको उचित प्रयोग गरी स्थानीयको जिविकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउनुका साथै आर्थिक विकासमा समेत सहयोग पुग्नेछ। मुख्यतया यस खोलाबाट ढुङ्गा, गिटी तथा बालुवाजस्त खोलाजन्य उत्पादनहरू उत्पादित भईरहेको छ।

निजगढ नगरपालिका क्षेत्र भएर बाने धनसर र बगर खोला क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिटी र बालुवाको दिगो सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्यका लागि निजगढ नगरपालिकाद्वारा प्रस्ताव गरिएको हो। यो प्रस्ताव निजगढ नगरपालिकाको १, २ र ३ नं. बडामा प्रस्तावित गरिएको छ।

❖ प्रस्तावित योजनाका मुख्य विशेषताहरू :

क) धनसर खोला क्षेत्र

तालिका १ : धनसर खोलाको मुख्य विशेषताहरु

उत्खनन् एवं संकलनको विधि	- स्थानिय श्रमिकहरुबाट हात र सामान्य कुटो, कोदालो, गैती, बेल्चा, आदि प्रयोग गरी संकलन / उत्खनन् गरी जमिनमा घाटगढी गर्ने ।
संकलन / उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने सामग्री वा मेसिनरी	- सावेल, डोको, कोदालो, गैती, बेल्चा, ट्रायाक्टर, स्कार्मेटर, टिपर आदि
उत्खनन् र संकलनको अवधि	आष्टवन -जेष्ठ मसान्त सम्म (९महिना)
उत्खनन् र संकलनको समय	सूर्यादिय देखी सूर्यास्त सम्म मात्र
मौज्दात उत्खनन् / संकलनको परिमाण	१,६९,००० घन मिटर
जम्मा गर्ने प्रयोग गरिने क्षेत्र	
■ खोला वा खोलाहरू	धनसर
■ खानी क्षेत्र	प्रयोगमा नभएको
■ नगरपालिकाको नाम	निजगढ
सुरक्षित तवरले निकाल मिल्ने परिमाण	वार्षिक ८०,५०० घन मिटर (२८,४०,०४० घनफिट) दैनिक २९८.१५ घन मिटर
जम्मा गरिने क्षेत्रहरू	४ (चार स्थान)
कसर	नभएको
जम्मा गरिने ठाउँहरू	धनसर खोलाको पश्चिम तटीय क्षेत्रहरू

ख) बगर खोला क्षेत्र

तालिका २ : बगर खोलाको मुख्य विशेषताहरु

उत्खनन् एवं संकलनको तरिका	स्थानिय श्रमिकहरुबाट हात र सामान्य कुटो, कोदालो, गैती, बेल्चा, आदि प्रयोग गरी संकलन / उत्खनन् गरी जमिनमा घाटगढी गर्ने ।
संकलन / उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने सामग्री वा मेसिनरी	सावेल, डोको, कोदालो, गैती, बेल्चा, ट्रायाक्टर, स्कार्मेटर, टिपर आदि
उत्खनन् र संकलनको अवधि	आष्टवन -जेष्ठ मसान्त सम्म (९महिना)
उत्खनन् र संकलनको समय	सूर्यादिय देखी सूर्यास्त सम्म मात्र
मौज्दात उत्खनन् / संकलनको परिमाण	वार्षिक ७०,००० घन मिटर
जम्मा गर्ने प्रयोग गरिने क्षेत्र	
■ खोला वा खोलाहरू	बगर खोला
■ खानी क्षेत्र	प्रयोगमा नभएको
■ नगरपालिकाको नाम	निजगढ ६३,०००
सुरक्षित तवरले निकाल मिल्ने परिमाण	वार्षिक २७३४५ घन मिटर दैनिक २९८ घन मिटर
जम्मा गरिने क्षेत्रहरू	३ (तीन स्थान)
कसर	नभएको
जम्मा गरिने ठाउँहरू	बगर खोलाको पूर्वी तथा पश्चिमी तटीय क्षेत्र

❖प्रस्तावको उद्देश्यहरु :

प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको मुख्य उद्देश्य निजगढ नगर क्षेत्र भएर बग्ने धनसर र बगर खोलाको विभिन्न क्षेत्रबाट वातावरण मैत्री ढङ्गले ढुङ्गा, बालुवा तथा गिरी संकलन र उत्खनन् कार्य गरि उक्त खोलाको Morphology यथास्थानमा राखि Sediment Load बद्न नदिई खोलाको बहाव र धारलाई निस्तर गतिमा बग्ने दिने हो । यसका साथै अन्य उद्देश्यहरु निम्न लिखित रहेका छन् :-

प्रस्तावित क्षेत्रमा उत्खनन् गर्ने कायले जैविक, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक र सांस्कृतिक वातावरणमा पार्न सक्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान गर्ने ।

- वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्युनिकरण गर्ने र अनुकूल प्रभावलाई अधिकतम अनुग्रहण गर्ने उपायहरूबाटे व्यवहारिक सुझाव दिने ।
- प्रस्ताव कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउनुका लागि वातावरणीय अनुगमन योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने सक्ते प्रभावका सम्बन्धमा सरोकारवालहरूलाई जानकारी गराई सम्बन्धित निकायलाई उचित निर्णय लिन सघाउ पुर्याउने ।
- बर्षेनी खेर गईरहेको उत्पादित सामाग्री निर्माण कार्यमा प्रयोग गरी राजश्व परिचालनको सम्भावना पत्ता लगाउने ।
- खोलाको वहाव परिवर्तन हुन सक्ने र त्यस बाट पर्ने सक्ते क्षति रोक्न, आफ्नो बहावमा बगीरहन दिन उपायहरू पत्ता लगाउने ।
- दुङ्गा, गिट्ठी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्ने कार्यको वातावरणमैत्री दीगो संकलन विधि पहिचान गरी, परिमाण तय गरी कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गर्ने ।
- विद्यमान तथा सम्भावित उत्खनन् क्षेत्रको अभिलेखीकरण गर्ने ।

४. तथ्यांक संकलन र विश्लेषण विधि :

निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन २०७७, संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि २०७७ र स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको कार्यसूची बमोजिम अध्ययन तथा तथ्यांक संकलन र विश्लेषण गरिएको थियो । प्राप्त भएका समग्र सान्दर्भिक साहित्यहरूको पूर्व अध्ययन गरिएको थियो । अध्ययन टोलीद्वारा प्रस्ताव क्षेत्रको सूचना संकलन, स्थलगत अध्ययन तथा आर्थिक-सामाजिक सर्वेक्षणको कार्य शुरु गरिएको थियो । प्रस्ताव क्षेत्रबाट २:३० घण्टा हिडाईलाई तथा गिट्ठी बोक्ने बाटो र उत्खनन् क्षेत्रलाई आधार मानी प्रभावित क्षेत्र छानिएको थियो । प्रभावित क्षेत्रको रूपमा लिईएको क्षेत्रलाई जजमेन्ट स्याम्पिङ्ग तथा र्याण्डम स्याम्पिङ्गद्वारा सामाजिक सर्वेक्षण गरिएको थियो । प्रस्ताव क्षेत्रको स्थलगत जानकारी लिन २० जना श्रमिकसँग प्रश्नावली सर्वेक्षण गरिएको थियो । प्रभावित क्षेत्रको स्थानीय बासिन्दासँग छलफल र प्रभावित घरधूरीमा घरधूरी सर्वेक्षण कार्य गरिएको थियो । मिति २०७८/०९/१५ गते कलैया वारावाट प्रकाशित हुने साफेदारी राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा सार्वजनिक सूचना जारी गरिएको थियो । उक्त सूचनाका प्रतिलिपिहरू विभिन्न संघसंस्थाहरूका सूचना पाटीमा टाँस गरी मुचूल्का संकलन गरिएको थियो । उक्त सूचनाको आधारमा सरोकारवालहरूबाट राय सुझाव माग गरी राय सुझाव संकलन गरिएको थियो । प्रस्ताव क्षेत्रको समग्र सूचनाहरू संकलन पश्चात् वातावरणीय असरहरूलाई प्रत्यक्ष तथा परोक्ष वर्गीकृत गरी असरहरूको फैलावट, अवधी र परिमाणको पुर्नमूल्यांकन गरिएको थियो ।

५. विद्यमान नीति, रणनीति, ऐन, कानून, निर्देशिका, मापदण्ड, सन्धि सम्झौता :

प्रस्तुत अध्ययनमा नेपालको संविधान, २०७२ वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ वन ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०५१, भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९, वनस्पति संरक्षण ऐन, २०२९, जलचर संरक्षण ऐन, २०१७, जलस्रोत ऐन २०४९ तथा तथा नियमावली २०४९, श्रम ऐन, २०४८ तथा नियम, २०५०, बालश्रम ऐन २०५९, फोहर व्यवस्थापन ऐन, २०६८, खानी तथा खनिज ऐन, २०४९, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु ऐन, २०२९, राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०५३, वन क्षेत्रको लागि वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०५२, २०६० र अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि र सम्झौताहरू जस्तै, जैविक विविधता सम्बन्धित महासन्धि (२०४९), लोपोन्मुख जंगली वनस्पति तथा जीवजन्तुको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार सम्बन्धित महासन्धि, (१९७३), परिमार्जित (१९७९) इत्यादिको अध्ययन गरियो । यसका अतिरिक्त प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणले नेपाल सरकारका अन्य ऐन, नियम, कार्यनीति, आवधिक योजना तथा तिनले निर्देशित गरेको मापदण्डको मातहतमा रहनु पर्नेछ । यी सबै सान्दर्भिक ऐन, नियमावली, नीति,

नियम, निर्देशिका र अभिसन्धिहरु समेतको समिक्षा गरिएको छ । खोलाजन्य पदार्थको उत्खनन् तथा संकलनका कममा आवश्यकता अनुसार यिनीहरुको कार्यान्वयन गरिनेछ ।

६. विद्यमान वातावरणीय अवस्था :

निजगढ नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थितिलाई हेर्दा यो नगरक्षेत्र २७°७'२.३२" देखि २७°२१'५६.९१" उत्तरी अक्षांश तथा ८५°२'३९.०७" देखि ८५°१६'१५.१४" पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित रहेको छ । यस नगरपालिकाको पूर्वमा रौतहट जिल्ला, पश्चिममा जितपुर सिमरा उपमहानगरपालिका, उत्तरमा मकवानपुर जिल्ला र दक्षिणमा कोल्वही नगरपालिका तथा जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका पर्दछन् । यस नगरपालिकाको उचाई समुद्र सतह देखि लगभग ११४ मिटर देखि ५३० मिटर सम्म रहेको छ । साथै यहाँको हावापानी समशितोष्ण रहेको छ । यसको क्षेत्रफल २९१ वर्ग किलोमिटर रहेको छ ।

क) भौतिक वातावरण :

प्रस्तावित अध्ययन क्षेत्रमा कौहि स्थानहरुमा कच्चीबाटो रहेको भएता पनि अन्य स्थानहरुमा भने बाटो घाटो, विद्युत, स्वास्थ्य सुविधा, र संचारका आधारभूत कुराहरु पहुँचमित्र मान्नु पर्दछ । प्रस्तावित अध्ययन क्षेत्र निजगढ नगरपालिकाको वार्ड नं. १, २ र ३ बाट क्रमशः धनसर र बगर खोला चुरिया पहाडको फेदेखि शुरु भई दक्षिण रौतहट जिल्लाको सिमरी क्षेत्रसम्म बगेको छ । कछडिया थारु तथा पहाडी जनजातीहरूको बाहुल्यता रहेको यो क्षेत्र तराईमा पर्दछ । यो क्षेत्र तुलनात्मक रूपले धुलो र धवनि प्रदूषणमुक्त अवस्थामा रहेको पाईन्छ ।

यस प्रस्ताव क्षेत्रमा विशेषगरी एलुमियल प्रकारको माटो पाईन्छ भने भौर्गमिक रूपमा यस स्थान गंगाको समधर भूमिमा पर्दछ । त्यस्तै यस जिल्लाको औसत मासिक तापकम ३६ डि.से. मे को महिनामा हुने गर्दछ भने न्युनतम तापकम ५ डि.से. डिसेम्बर महिनामा हुने गर्दछ । यस आयोजना क्षेत्र फराकिलो बाटोले बाहिरी शहरी सडक सञ्जालसँग जोडिएको छ । यस क्षेत्रको जमिनको बनोट कम भिरालो रहेकाले भूक्षय तथा पहिरो जस्ता प्रकोपबाट क्षतिको समस्याहरु भविष्यमा पर्न सक्ने देखिदैनन् । यस आयोजना क्षेत्रको वरिपरि कुनै मुख्य पानीका श्रोतहरु रहेका छैनन् ।

ख) जैविक वातावरण :

यस क्षेत्रमा उष्ण तथा उषोष्ण प्रकारको हावापानीमा पाईने खोलातटीय वनस्पती पाईन्छ । तिनीहरुमा साल, खयर, सिसौ, सल्ला, जामुन आदि प्रमुख छन् भने वुट्यान तथा भाडीहरुमा वयर, हर्रो, बर्रो आदि पाईन्छ । यसै गरि चितुवा तथा बाघ मुख्य मांसहारी जनावर रहेको जानकारी पाइयो भने हरिण, मृग, खरायो पनि पाईन्छन् । यसै गरि बाँदर, खिरखिरे आदि प्राणीहरु पाईने यस क्षेत्रमा लंगुर बाँदर जस्ता स्तनधारी प्राणी पनि कहिले कही भेट्न सकिन्छ । घस्तने जातका प्राणीहरुमा सर्प र छेपारो सबैभन्दा बढी पाईने यस क्षेत्रमा भ्यागुता जस्ता उभयचरहरु पनि पाईन्छन् । घरेलु तथा जंगली काग, ढुकुर, जंगली कुखुरा, सारस, सुगा, मैना, चील, बाज आदि पंक्षीहरुको वसोवास रहेको छ । जलचरहरुमा माछा प्रमुख रहेको यी खोला तथा नदिहरुमा असला, लोहोरी, काँडे, वाम, वाँगे, सिन्दुरे, कत्ले, एवं फगाटे जातका माछाहरु पाईन्छन् ।

ग) सामाजिक तथा आर्थिक वातावरण :

पछिल्लो जनगणना, २०६८ अनुसार निजगढ नगरपालिकाको कूल जनसंख्या ३५,३३५ रहेको छ जसमध्ये पुरुष १७,०२६ र महिला १८,३०९ रहेको छ । निजगढ नगरपालिकाको समग्र जनसांख्यिक अवस्थाको संक्षिप्त विवरण देहायको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

جامعة

١. جمهورية العراق
٢. جمهورية العراق
٣. جمهورية العراق
٤. جمهورية العراق
٥. جمهورية العراق
٦. جمهورية العراق
٧. جمهورية العراق

٨. جمهورية العراق

بيان رقم ١٣٣
الى جانب المذكورة في المقدمة، يذكر، في آخرها، أنّه «تم إدخال مبلغ ٢٠٠,٠٠ ديناراً إلى خزينة الدولة من قبل رئيس مجلس وزراء العراق، وذلك في تاريخ ٢٣/٩/١٩٦٩، وذلك في إطار الترتيبات التي تم اتخاذها لتنفيذ اتفاقية تعاون بين العراق والاتحاد السوفييتي». ولهذه المبالغ مقدارها ٥٠٢,٣٣ ديناراً، تم إدخالها إلى خزينة الدولة في تاريخ ٢٣/٩/١٩٦٩، وذلك في إطار الترتيبات التي تم اتخاذها لتنفيذ اتفاقية تعاون بين العراق والاتحاد السوفييتي.

بيان رقم ١٣٤
في المقدمة، يذكر، في آخرها، أنّه «تم إدخال مبلغ ٣٠٠,٠٠ ديناراً إلى خزينة الدولة من قبل رئيس مجلس وزراء العراق، وذلك في تاريخ ٢٣/٩/١٩٦٩، وذلك في إطار الترتيبات التي تم اتخاذها لتنفيذ اتفاقية تعاون بين العراق والاتحاد السوفييتي».

٦.٦.٣. فوائض خزانة

بيان رقم ١٣٥
في المقدمة، يذكر، في آخرها، أنّه «تم إدخال مبلغ ٣٠٠,٠٠ ديناراً إلى خزينة الدولة من قبل رئيس مجلس وزراء العراق، وذلك في تاريخ ٢٣/٩/١٩٦٩، وذلك في إطار الترتيبات التي تم اتخاذها لتنفيذ اتفاقية تعاون بين العراق والاتحاد السوفييتي».

٦.٦.٤. فوائض خزانة

٦.٦.٤	بيان رقم ١٣٥	بيان رقم ١٣٣	بيان رقم ١٣٤
٦	٣٠٠,٠٠	٣٠٠,٠٠	٣٠٠,٠٠
٧	٣٠٠,٣٣	٣٠٠,٣٣	٣٠٠,٣٣
٨	٣٠٠,٦٦	٣٠٠,٦٦	٣٠٠,٦٦
٩	٣٠٠,٩٩	٣٠٠,٩٩	٣٠٠,٩٩
١٠	٣٠١,٣٣	٣٠١,٣٣	٣٠١,٣٣

بيان رقم ٦ : فوائض خزانة

የኢትዮጵያ

የብሔሪያ ትኩረት የሚከተሉ ሰነድ ተሰጥቶ ይችላል 1

የክፍል አንቀጽ 1

የኢትዮጵያ የብሔሪያ ትኩረት የሚከተሉ ሰነድ ተሰጥቶ ይችላል 1
የክፍል አንቀጽ 2

የኢትዮጵያ የብሔሪያ ትኩረት የሚከተሉ ሰነድ ተሰጥቶ ይችላል 1
የክፍል አንቀጽ 3

የኢትዮጵያ የብሔሪያ ትኩረት የሚከተሉ ሰነድ ተሰጥቶ ይችላል 1

የክፍል አንቀጽ 4

የኢትዮጵያ የብሔሪያ ትኩረት የሚከተሉ ሰነድ ተሰጥቶ ይችላል 1
የክፍል አንቀጽ 5

የክፍል አንቀጽ 6

የክፍል አንቀጽ 7

የክፍል አንቀጽ 8

(፪) የክፍል አንቀጽ 9

የክፍል አንቀጽ 10

የክፍል አንቀጽ 11

(፫) የክፍል አንቀጽ 12

የክፍል አንቀጽ 13

የክፍል አንቀጽ 14

የክፍል አንቀጽ 15

የክፍል አንቀጽ 16

የክፍል አንቀጽ 17

(፬) የክፍል አንቀጽ 18

የክፍል አንቀጽ 19

የክፍል አንቀጽ 20

የክፍል አንቀጽ 21

የክፍል አንቀጽ 22

- बाहन धुने कार्य खोला बाहिर मात्रै गरिनेछ ।
- ऐन र नियमावली लागु गरी कामदारबाट हुन सक्ने वन पैदावार तथा जंगली जनावरहरुको अबैध व्यापारलाई नियन्त्रण गरिनेछ ।
- ट्रक, टयाक्टरको क्षमता भन्दा बढी लोड गरी परिवहन गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गरिनेछ ।
- सडक तथा सार्वजनिक स्थलमा दुङ्गा, गिटी र बालुवा थुपार्ने प्रवृति नियन्त्रण गरिनेछ ।
- खोलावाट बग्ने पानीको भित्रबाट दुङ्गा, गिटी र बालुवा निकाल्दा हुने समस्याबारे होर्डिङ बोर्डहरु राखिनेछ ।

विद्यमान खोला-मार्गलाई सुरक्षित र सन्तुलन राख्नका लागि खोलाको भित्री किनारमा कम्तिमा १० मि. छोडेर मात्र दुङ्गा, गिटी, बालुवा संकलन/उत्खनन् गर्ने कार्यलेयस प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा खोला कटानी, भू-क्षय जस्ता दैविक प्रकोपहरु निम्निने सम्भावना ज्यादै न्यून हुनेछ । दुङ्गा, गिटी, बालुवा संकलन/उत्खनन् कार्य गर्दा धुलो उत्सर्जन हुन्छ । त्यसैगरी दुवानी साधनहरुको आवागमनले पनि पर्याप्त धुलो उत्पन्न हुन्छ । यसको न्यूनीकरणको लागि दुवानी साधनमा सामग्री लोड गरिसकेपछि त्रिपालले ढाक्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

९. प्रभाव न्यूनिकरणका लागि गरिने कार्यक्रम, बजेट र वातावरणीय व्यवस्थापन योजना :

वातावरणीय प्रभावहरुमध्ये सकारात्मक प्रभावहरुलाई बढोतरी गर्न तथा नकारात्मक प्रभावहरुलाई न्यूनिकरण गर्नका लागि अवलम्बन गरिएका क्रियाकलापको कार्यान्वयन पक्ष महत्वपूर्ण हुनेछ । वातावरणीय प्रभावहरुमध्ये सकारात्मक प्रभावहरुलाई बढोतरी गर्न तथा नकारात्मक प्रभावहरुलाई न्यूनिकरण गर्नका लागी आयोजना अवधिको लागि रु. १९,६०,००० अनुमान गरिएको छ भने नियमित वार्षिक अनुगमन गर्न र प्रतिवेदन तयारीको लागि रु. १,२४,००० बजेट खर्च हुने अनुमान गरिएको छ । अनुगमन गर्न विषय विशेषज्ञहरुलाई संलग्न गराउनु पर्ने छ ।

९.१ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना :

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा यसबाट हुन सक्ने सकारात्मक प्रभावलाई अधिकतम गर्न तथा नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि अवलम्बन गरिएका क्रियाकलापको कार्यान्वयन पक्ष महत्वपूर्ण हुनेछ । वातावरणीय प्रभावहरुमध्ये सकारात्मक प्रभावहरुलाई बढोतरी गर्न तथा नकारात्मक प्रभावहरुलाई न्यूनिकरण गर्नका लागी आयोजना अवधिको लागि रु. १९,६०,००० अनुमान गरिएको छ भने नियमित वार्षिक अनुगमन गर्न र प्रतिवेदन तयारीको लागि रु. १,२४,००० बजेट खर्च हुने अनुमान गरिएको छ । अनुगमन गर्न विषय विशेषज्ञहरुलाई संलग्न गराउनु पर्ने छ ।

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना अन्तरगत मुख्यगरी प्रभाव न्यूनिकरण तथा अभिवृद्धि कार्यक्रम, वातावरणीय प्रभावको अनुगमन तथा परीक्षण (अडिटिङ) का कार्यहरु पर्दछन् । आयोजनाको संचालनको समयमा तीन प्रकारका अनुगमनहरु कार्यान्वयन गर्न प्रस्ताव गरिएको छ । आयोजना निर्माणको अवस्थामा गर्नु पर्ने माथि उल्लेखित प्रत्येक अनुगमनकोलागि सूचकको निर्धारण, सूचक मापन तरिका, कार्य तालिका तथा अनुगमन गर्ने निकायहरु मूल प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ । प्रभाव न्यूनिकरण तथा अभिवृद्धि कायक्रम, आधारभूत अनुगमन, आयोजना संचालनको समयमा हुने अनुगमन र आन्तरिक परिक्षणका उपायमा लाग्ने अनुमानित रकम प्रतिवेदनमा उल्लेख गरीएको छ ।

१०. निष्कर्ष र सुझावहरु :

यस प्रस्तावित प्रस्तावले भौतिक, जैविक तथा सामाजिक वातावरणमा न्यून प्रतिकूल प्रभाव पर्ने देखिन्छ । आयोजनाको आकार अनुसार यसबाट पर्ने प्रभावहरु न्यून प्रकृतिका छन् र आयोजनाका मुख्य वातावरणीय प्रभावहरुलाई प्रभावको स्तर हेरी निकै हदसम्म न्यूनिकरण गर्न सकिने देखिन्छ । प्रस्तावित आयोजना प्राविधिक, वातावरणीय र आर्थिक दृष्टिकोणले पनि सक्षम रहेको पाइएको छ । तसर्थ, यस आयोजनाको शिघ्र कार्यान्वयनद्वारा हासिल गर्न सकिने उपलब्धिले बहुआयामिक विकास, विपद नियन्त्रण साथै यस क्षेत्रको आर्थिक समृद्धिमा सकारात्मक योगदान पुर्याउन सक्ने कुरामा पुर्णरूपमा विश्वस्त हुन सकिन्छ ।

निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन २०७७, संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि २०७७ को कडाईका साथ पालना गरी यो प्रारम्भिक वातावरणीय प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। प्रस्तुत प्रारम्भिक वातावरणीय प्रतिवेदनले वर्तमान भौतिक, जैविक र आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा सकरात्मक र नकरात्मक प्रभाव पार्ने कुरा औल्याएको छ। नकरात्मक प्रभावहरु प्राय अल्पकालीन स्तरका पाइएका छन् र न्यूनिकरणका उपायहरुबाट सजिलै कम गर्न सकिने देखिन्छ। त्यसैले वातावरणीय व्यवस्थापन योजनालाई राम्रोसँग कार्यान्वयन गर्दै प्रस्तुत आयोजना कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त देखिएको छ।

निजगढ नगरपालिका, निजगढ वारा प्रदेश नं. २

रुपेश कुमार यादव

१. प्रतिवेदन तयार गर्नेको नाम र ठेगाना

१.१ प्रस्तावको नाम :

प्रस्तावको नाम निजगढ नगरपालिकाको कार्य क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर खोला र बगर खोलाको क्षेत्रबाट दिगो रूपमा दुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवाको सङ्कलन/उत्खनन रहेको छ।

१.२. प्रस्तावकको नाम र ठेगाना :

यस प्रस्तावको प्रस्तावक निजगढ नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय निजगढ, बारा रहेको छ। प्रस्तावकको ठेगाना निम्नानुसार रहेको छ।

निजगढ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, निजगढ बारा नेपाल

- फोन : ०५३-५४०२००,
- फ्याक्स : ०५३-५४०२००,
- ईमेल :-nijgadhmun@gmail.com

१.३ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्था :

यस अध्ययनको निम्न प्रस्तावक निजगढ नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय निजगढ, बाराको प्रस्तावनामा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको अध्ययनको लागी लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई टी सेक्युरिटिज प्रा.लि. परामर्शदाता रहेको छ। परामर्शदाताले विस्तृत अध्ययन गरी यो प्रतिवेदन तयार गरेको छ। परामर्शदाताको ठेगाना यस प्रकार छ।

लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई टी सेक्युरिटिज प्रा.लि. विरगंज- १६ पर्सा।

❖ मोबाइल नं. :- ९८४५८५८७२३

❖ ईमेल :- chaurasia.ashutosh18k@gmail.com

तालिका ४ : अध्ययन टोली

सि.न.	नाम	विशेषज्ञता
१.	प्रेमचन्द्र प्रसाद चौहान	वातावरण विज्ञ, टोली प्रमुख
२.	कृष्ण बहादुर भूजेल	प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन विज्ञ
३.	रामप्रसाद पंडित	मानव तथा समाजशास्त्री
४.	प्रभु प्रसाद कुशवाहा	वनस्पतिशास्त्री
५.	आशुतोष चौरसिया	सूचना प्रविधि विज्ञ
६.	मिना देवी चौरसिया	सहजकर्ता

१.४ प्रस्तावको पृष्ठभूमि :

निजगढ नगरपालिका बारा जिल्लामा अवस्थित, २०७१ सालमा नयाँ निर्माण भएको नगरपालिको हो। यस नगरपालिकाको पूर्वमा रौतहट र मकवानपुर जिल्ला, पश्चिममा जितपुर, सिमरा उपमहानगरपालिका, उत्तरमा मकवानपुर जिल्ला र दक्षिणमा कोल्वाही नगरपालिका तथा जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका पर्दछन्। यो नगरपालिकामा ३ वटा गाविसहरु निजगढ, रत्नपुरी, भरतगंज सिंगौलाहरु समावेश भएको छ। यहाँको मुख्य वस्तीहरु पनि छुट्टा छुट्टै रूपमा अवस्थित छ। कूल ७१६२ घरधुरी रहेको यस नगरपालिकाको जनसंख्या ३५,५३५ रहेको छ। विभिन्न मिश्रित ४३ जातजातीको बसोबास रहेको यो नगरपालिकाको नगरपालिका निर्माण हुनुभन्दा पहिला ३ गाविसहरुले आ-आफ्नो तरिकावाट विकास निर्माणको कार्य गर्दै आईरहेकोमा नगरपालिका निर्माणपछि नगरको विकासका आर्थिक, सामाजिक तथा राजनैतिक गतिविधि केही फरक परिवेशवाट अगाडी बढिरहेका छन्।

बारा जिल्लाको धनसर र बगर खोलामा प्रचुर मात्रामा दुङ्गा, गिर्ही र बालुवाको संचिती रहेको छ। यस्ता खोलाजन्य पदार्थहरु विकास निर्माणका लागी प्रमुख आधार पनि हुन। बारा जिल्लामा विकासको गतिसंग्रे निर्माण सामाग्रीहरुको खपत समेत तिब्र रूपमा बढिरहेको छ। खोलाजन्य पदार्थको दिगो उपयोगले बन जन र सम्पत्तीको संरक्षण हुने र विकासमा पनि टेवा पुने हुँदा निजगढ नगरपालिका बाराले खोला क्षेत्रमा संचित रहेको स्थेलाजन्य पदार्थलाई दिगो रूपमा प्रयोगमा ल्याउने मनसाय राखेको छ। तसर्थ निजगढ

नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ र संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ बमोजिम दुङ्गा, गिटी, बालुवा संकलन, उत्खनन् र निकासीको अनुमती दिनुपूर्व उल्लेखित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी स्वीकृती लिनुपर्ने कानूनी प्रावधान रहेको र यसभन्दा अगाडीको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रस्तावको अबधि २०७८ अषाढ मसान्तमा समाप्त हुने भएकोले अब उप्रान्त संकलन तथा उत्खनन् कार्य गर्नको लागी निजगढ नगरपालिकालाई यो प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नु परेको हो ।

१.५ प्रस्तावको सान्दर्भिकता :

नेपालका खोला बगर क्षेत्रमा प्रशस्त मात्रामा दुङ्गा, गिटी तथा बालुवा लगायतका निर्माण सामग्री उपलब्ध रहेको छ । धनसर र बगर खोलाले प्रत्येक वर्ष वर्षा याममा धेरै मात्रामा खोलाजन्य पदार्थ दुङ्गा, गिटी तथा बालुवा खोलाको माथिल्लो भागबाट बगाई ल्याई तल्लो समधर भागमा थुपार्ने गर्दछ । यसरी पानीले बगाई ल्याएको दुङ्गा, गिटी तथा बालुवाले खोलाको प्राकृतिक बहावलाई परिवर्तन गर्ने क्षमता राख्दछ र प्रकोपहरु जस्तै बाढी, खोला कटानी आदिको कारण बन्न सक्छ । अतः त्यस्ता खोलाजन्य पदार्थ निकाल्नु पर्ने जरुरी देखिन्छ । सँगसँगै ती खोलाजन्य पदार्थ विभिन्न निर्माण कार्यका लागि निर्माण सामग्रीको रूपमा प्रयोग हुने हुनाले र हुलाकी राजमार्ग निर्माण कार्य, ग्रामीण सडक निर्माण, तराई-काठमाण्डौ द्रुतमार्ग निर्माण, निजगढ अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल निर्माणका साथै नेपालको प्रवेशद्वार, आर्थिक एवं व्यापारिक नगरी विरगंज र बाराको सदरमुकाम कलैयामा प्रशस्त भौतिक पूर्वाधार निर्माणका साथै विरगंज-पथलैया कोरिडोरमा प्रशस्त उद्योग स्थापनाको क्रममा ती खोलाजन्य पदार्थको अत्यधिक खपत हुने गरेको देखिन्छ । ती खोलाजन्य पदार्थको दीर्घकालीन सदुपयोग गर्न सके नगरपालिकाको राजश्व संकलनमा टेवा पुगदछ जसले गर्दा त्यस क्षेत्रका मानिसको जीवन स्तरमा सुधार ल्याउनुको साथै प्रदेश, देशको आर्थिक विकासमा समेत मद्दत गर्दछ ।

निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ र संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ बमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन स्वीकृति गराएर मात्र दुङ्गा, बालुवा र गिटी संकलन गर्ने पाईने व्यवस्था भएकोले निजगढ नगरपालिका निजगढ बाराले खोलाजन्य पदार्थ दुङ्गा, गिटी, बालुवा र बालुवा संकलन तथा उत्खनन् व्यवस्थित गर्नका लागि आ.व. २०७८/७९ देखि २०७९/८० सम्म २ वर्षको लागी यो प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन तयार गर्नु परेको छ ।

१.६ प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको उद्देश्य :

प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको मुख्य उद्देश्य निजगढ नगरपालिकाको वार्ड नं. १, २ र ३ क्षेत्र भएर बग्ने धनसर र बगर खोलाहरुको विभिन्न क्षेत्रबाट वातावरणमैत्री ढङ्गले दुङ्गा, बालुवा तथा गिटी संकलन र उत्खनन् कार्य गरि उक्त खोलाको Morphology यथास्थानमा राखि Sediment Load बढ्न नदिर्ई खोलाको बहाव र धारलाई निरन्तर गतिमा बग्न दिने हो । यसका साथै अन्य उद्देश्यहरु निम्नलिखित रहेका छन् :-

- विद्यमान तथा सम्भावित उत्खनन् क्षेत्रको अभिलेखीकरण गर्ने ।
- प्रस्तावित क्षेत्रमा उत्खनन् गर्ने कार्यले जैविक, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक र सांस्कृतिक वातावरणमा पार्न सक्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान गर्ने ।
- वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्युनिकरण गर्ने र अनुकूल प्रभावलाई अधिकतम अनुग्रहण गर्ने उपायहरूबाटे व्यवहारिक सुझाव दिने ।
- प्रस्ताव कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि वातावरणीय अनुग्रहण योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने सक्ने प्रभावका सम्बन्धमा सरोकारवालहरूलाई जानकारी गराई सम्बन्धित निकायलाई उचित निर्णय लिन सघाउ पुर्याउने ।

बर्षेमा खेर गईरहेको उत्पादित सामग्री निर्माण कार्यमा प्रयोग गरी राजश्व परिचालनको सम्बन्धमा पत्ता लगाउने ।

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्ने धनसर खोला र वगर खोलाबाट दिगो रूपा ढुङ्गा, गिरी, बालुवा उत्खनन संकलनको
लागि आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

- खोलाको बहाव परिवर्तन हुन सक्ने र त्यस बाट पर्न सक्ने क्षति रोक्न, आफ्नो बहावमा बगीरहन दिन उपायहरु पत्ता लगाउने।
- ढुङ्गा, गिरी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन गर्ने कार्यको वातावरणमैत्री दीगो संकलन विधि पहिचान गरि, परिमाण तय गरी कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गर्ने।

निजगढ नगरपालिका, निजगढ वारा प्रदेश नं. २

* बोर्डर-१६, पृष्ठा *

ग्राम पंचायत वारा कमार यादव

१८

२. प्रस्तावको सामान्य परिचय

२.१ प्रस्तावको प्रकार :

यो प्रस्ताव निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्रको धनसर र बगर खोला क्षेत्रबाट दुङ्गा, गिटी, बालुवाको दिगो एवं वातावरणमैत्री ढंगबाट संकलन / उत्खनन् कार्य रहेको छ ।

२.२ प्रस्तावका प्रमुख विशेषताहरू :

प्रस्तावका मुख्य विशेषताहरू तलको तालीकामा दिइएका छन् ।

२.२.१ धनसर खोला क्षेत्र :

तालिका ५

१.	प्रस्तावको नाम: निजगढ नगरपालिका क्षेत्रको धनसर खोलाबाट दिगो रूपमा दुङ्गा गिटी तथा बालुवाको संकलन / उत्खनन्	
२.	प्रस्तावको अवस्थिति (स्थान)	
	प्रदेश नं.	२
	जिल्ला	बारा
	नगरपालिका	निजगढ नगरपालिका
३.	भौगोलिक/हावापानी प्रकृति एवं विवरण	
	खोलाको नाम र प्रकार	धनसर खोला(खहरे)
	भू बनोट	तराई क्षेत्र
	माटो	बलौटे, दोमट
	उचाई (समुद्रसतहदेखि)	१३५ देखि १५५ मीटरसम्म
	हावापानी	उपोष्ण, समशितोष्ण
	प्रभावित क्षेत्रको भू-उपयोग	खेतीपाती र बस्ती
४.	संकलन तथा उत्खनन् कार्य, स्थल र प्रकृया	
	संकलन / उत्खनन् क्षेत्र	खोला तथा बगर
	स्थान (Location) देखि	उत्तरी विन्दु ४५R327769mE/3010436mN देखि
	स्थान (Location) सम्म	दक्षिण विन्दु ४५R324654mE/3002367mN सम्म
	प्रस्तावित क्षेत्रमा जाने पहुँचमार्ग (Access road)	पूर्व पश्चिम राजमार्ग सडक खण्डको बारा जिल्लाको धनसर खोला पूलदेखि उत्तर तथा भरतगंज सिंगौल जाने विभिन्न ठाउँहरूबाट जाने कच्ची तथा गोरेटो बाटोहरु ।
	संकलन / उत्खनन् विधि (Collection/Extraction Method)	स्थानिय श्रमिकहरूबाट हात र सामान्य कुटो, कोदालो, गैती, बेल्चा, आदि प्रयोग गरी संकलन / उत्खनन् गरी उपयुक्त ठाउँमा घाटगटी गर्ने ।
	संकलन / उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने सामग्री वा मसिनरी	सावेल, डोको, बेल्चा, कोदालो, गैची, ट्याक्टर, स्काभेटर, ट्रिपर आदि ।
	दैनिक/वार्षिक	वार्षिक ८०,५०० घन मिटर (२८,४०,०४० घन फिट)
	संकलन / उत्खनन् को परिमाण	दैनिक २९८ घन मिटर (१०,५१९ घन फिट)
	संकलन / उत्खनन् गरिने अवधि Collection/Extraction Period:	अश्विन महिनादेखि जेष्ठ महिनासम्म (करिब २७० दिन) सूर्योदयदेखि सूर्यस्तसम्म ।
	संकलन / उत्खनन् स्थलको संख्या Number of Collection/Extraction Sites	४(चार)
	संकलन / उत्खनन् गरिने सामग्री (Materials to be	दुङ्गा र ग्रामेल

दुङ्गा र ग्रामेल
निजगढ नगरपालिका कार्यालय
निजगढ, बारा
२०७८

	Extracted)	
	प्रस्तावतअन्तर्गतका कार्यहरू (Proposal Component Activities)	संकलन, उत्खनन, घाटगढी र दुवानी
	प्रभावित स्थानीय तहहरू (Affected RM/ Settlements)	निजगढ नगरपालिकाका वार्ड नं.-१
४.	प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको वैधानिकता (Validity of the IEE Report)	यो IEE प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिदेखि २ वर्षको लागि वैधानिक रहनेछ।

२.२.२ बगर खोला क्षेत्र :

तालिका ६

१.	प्रस्तावको नाम: निजगढ नगरपालिका क्षेत्रको बगर खोलावाट दिगो रूपमा दुङ्गा गिट्ठी तथा बालुवाको सङ्कलन/उत्खनन	
२.	प्रस्तावको अवस्थिति (स्थान)	
	प्रदेश नं.	२
	जिल्ला	बारा
	नगरपालिका	निजगढ नगरपालिका
३.	भौगोलिक/हावापानी प्रकृति एवं विवरण	
	खोलाको नाम र प्रकार	बगर खोला(खहरे)
	भू बनोट(Terrain)	तराई क्षेत्र
	माटो	बलौटे, दोमट
	उचाई (समुद्र सतह माथिको)	१२० देखि १३० मीटरसम्म
	हावापानी	उपोष्ण, समशितोष्ण
	भू-उपयोग	खेतीपाती र बस्ती
४.	संकलन तथा उत्खनन् कार्य, स्थल र प्रकृया	
	संकलन/उत्खनन् क्षेत्र (Collection/ Extraction Area)	खोला
	स्थान (Location) देखि	उतरी विन्दु 45R326047mE/3012093mN देखि
	स्थान (Location) सम्म	दक्षिण विन्दु 45R324949mE/3010846mN सम्म
	प्रस्तावित क्षेत्रमा जाने पहुँच मार्ग (Access road)	पूर्व पश्चिम राजमार्ग सडक खण्डको बारा जिल्लाको निजगढ पूर्वाट भरतगंज सिंगौल जाने बाटो ।
	सङ्कलन/उत्खनन् विधि (Collection/Extraction Method)	स्थानिय श्रमिकहरूबाट हात र सामान्य कुटो, कोदालो, गैती, बेल्वा, आदि प्रयोग गरी संकलन /उत्खनन् गरी उपयुक्त ठाउँमा घाटगढी गर्ने ।
	सङ्कलन/उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने सामग्री वा मसिनरी	सावेल, डोको, बेल्वा, कोदालो, गैची, ट्याक्टर, स्कामेटर, ट्रिपर आदि
	दैनिक/वार्षिक	वार्षिक ६३,००० घन मिटर (२२,२२,६४० घन फिट)
	सङ्कलन/उत्खनन्को परिमाण	दैनिक २३३ घन मिटर (८,२३२ घन फिट)
	सङ्कलन /उत्खनन् गरिने अवधि Collection/Extraction Period:	अश्विन महिनादेखि जेष्ठ महिनासम्म (करिव २७० दिन) सूर्योदयदेखि सूर्यास्तसम्म ।
	सङ्कलन/उत्खनन् स्थलको सङ्ख्या	३ (तीन)
	सङ्कलन/उत्खनन् गरिने सामग्री/Materials to be	दुङ्गा

Extracted)	
प्रस्तावत अन्तर्गतका कार्यहरू (Proposal Component Activities)	उत्खनन, घाटगाढी र दुवानी
प्रभावित स्थानीय तहहरू (Affected RM/ Settlements)	निजगढ नगरपालिकाको वार्ड नं. २ र ३
५. प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको वैधानिकता (Validity of the IEE Report)	यो IEE प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिदेखि २ वर्षको लागि वैधानिक रहनेछ।

२.३. प्रस्तावको विवरण :

२.३.१. प्रस्तावको उद्देश्य :

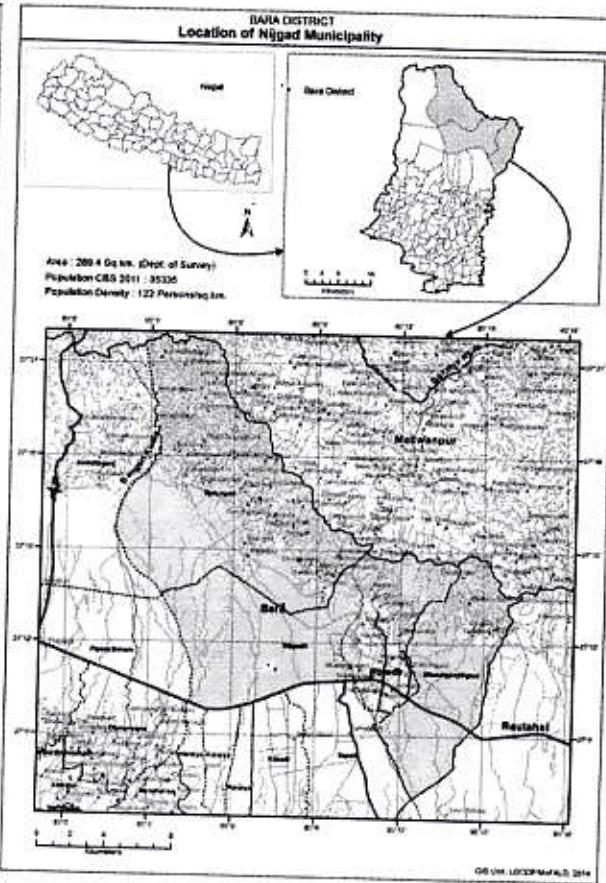
दुङ्गा, गिर्टी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन गर्ने कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन (IEE) कार्यको मुख्य उद्देश्य निजगढ नगरपालिको वार्ड नं. १, २ र ३ भएर बग्ने धनसर खोला र बगर खोलावाट आएको दुङ्गा, गिर्टी तथा बालुवाको दिगो एवं वातावरणमैत्री संकलन/उत्खनन गर्नका लागि यो प्रतिवेदन एउटा आधारशिलाको रूपमा खडा भएको छ। प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट उत्पन्न हुन सक्ने प्रकोपको न्यूनीकरण गर्ने, रोजगारीको अवसरको शृजना गरी राष्ट्रको आर्थिक तथा सामाजिक विकास गर्ने, स्थानीय श्रोतको सदुपयोग गरी विकास निर्माण कार्यहरूलाई वृद्धि गर्ने उद्देश्यहरू रहनुका साथै अन्य उद्देश्यहरू अध्याय एकको १.६ मा उल्लेख गरिएको छ।

२.३.२. प्रस्ताव क्षेत्रको अवस्थिति :

प्रस्तावित क्षेत्रको अवस्थिति यसै नक्सामा देखाइएको छ। विस्तृत अवस्थितिहरू स्थलगत फोटोहरूमा पनि दिइएका छन्। यस प्रस्ताव अन्तर्गत धनसर र बगर खोलाहरूबाट दुङ्गा, गिर्टी र बालुवा संकलन तथा उत्खनन गर्ने कार्यको लागि प्रस्ताव क्षेत्रको अक्षांस, देशान्तर र प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रसम्म पुग्ने पहुंचमार्ग र संकलित क्षेत्रहरू तालीका नं. ८ र ९ मा तै देखाइएका छन्।

प्रस्ताव गरिएको धनसर खोला र बगर खोला बारा जिल्लाको निजगढ नगरपालिकाको पूर्वी भागमा अवस्थित छ। यस क्षेत्रमा निजगढ नगरपालिको वार्ड नं. ४ र ९ कोल्हवी नगरपालिका पर्दछ। उत्तरमा मकवानपुर जिल्ला र दक्षिणमा रौतहट जिल्लाको सिमाना रहेको छ। यस नगरपालिका अन्तर्गतको धनसर खोलाको उत्तरी GPS Co-ordinate 45R327769/3010436 देखि दक्षिणी GPS Co-ordinate 45R324654/3002367 सम्मको विचको क्षेत्रमा ४ वटा प्लट र बगर खोलाको उत्तरी GPS Co-ordinate 45R326047/3012093 देखि दक्षिणी GPS Co-ordinate 45R324949/3010846 सम्मसम्मको विचको क्षेत्रमा ३ वटा गरी जम्मा ७ वटा प्लटबाट खोलाजन्य पदार्थ दुङ्गा, गिर्टी बालुवा संकलन एवम् उत्खनन गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ। धनसर र बगर खोलावाट उत्खनन/संकलन गरिने दुङ्गा, गिर्टी, बालुवा क्षेत्रको Plot हरूको GPS Co-ordinate, संकलन/उत्खननको परिमाणको विवरण बुँदा नं. २.४.३ को तालिका नं. ८ र ९ र नक्सा अनुसूची ७ मा दिए बमोजिम रहेको छ।

२.३.३. प्रस्तावित क्षेत्रमा यातायातको पहुँच :

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्र धनसर र बगर खोला बारा जिल्लाको पूर्व पश्चिम राजमार्ग सडक खण्डको निजगढ नगरपालिकाको धनसर पूलबाट उत्तर र दक्षिण जाने विभिन्न सडक खण्डहरु तथा भमरा पूलको पूर्वबाट उत्तर सिंगौल जाने पिच सडक पहुँच मार्गहरु (Access Road) को रूपमा रहेको छ।

२.३.४. प्रस्तावको क्षेत्र निर्धारण :

यस प्रस्तावको प्रभावित क्षेत्रमा निजगढ नगरपालिकाको वार्ड नं १, २ र ३ रहेका छन्।

- उच्च प्रभाव क्षेत्र : यो क्षेत्रमा दुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवा संकलन तथा उत्खनन् गरिने स्थलहरु पर्दछ। संकलन तथा उत्खनन् गरिने स्थलबाट २०० मी.सम्म पर्ने वरपरका क्षेत्र तथा सडकलाई उच्च प्रभाव क्षेत्रमा राखिएको छ।
- न्यून प्रभाव क्षेत्र : सामाजिक तथा आर्थिक दृष्टिकोणबाट न्यून प्रभाव क्षेत्रको निर्धारण गरिएको छ। प्रस्तावित क्षेत्रको वरपरका ५ कि.मि. वा १.५ घण्टाको हिङ्गे दुरी(वसोवासको आधारमा निर्धारण गरिने) सम्मको क्षेत्रभित्रलाई न्यून प्रभाव क्षेत्रमा राखिएको छ।

२.३.५. सडकलन/उत्खनन् र ढुवानी विधि :

धनसर र बगर खोलाको ७ (सात) वटा क्षेत्रबाट दुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवाको उत्खनन् तथा संकलन गरिनेछ। खोलाहरूबाट दुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवाको उत्खनन् तथा संकलन गर्दा खोलाको तोकिएको किनार अथवा खोला भित्रबाट मात्र गरिनेछ। यसरी उत्खनन् गर्नका लागी IEE ले प्रस्ताव गरेको क्षेत्रबाट उत्खनन् कार्य स्थानिय श्रमिकहरूबाट हात र सामान्य कुटो, कोदालो, गैती, बेल्वा, हतौडा प्रयोग गरी संकलन गर्ने र ढुवानीका लागी ट्रायाक्टर, टिपर प्रयोग गर्न सकिने छ। श्रममुलक विधिबाट संकलन एवं उत्खनन् हुन नसकिने अवस्थामा निजगढ नगरपालिकाको प्रत्यक्ष रेखदेखि एवं निगरानीमा बाढीले बगाई थुपारेको दुङ्गा, गिर्ही, बालुवा, ग्रामेल संकलन एवं उत्खनन् गर्न स्काभेटर प्रयोग गर्न सकिने छ। तर यसरी स्काभेटर प्रयोग सहित खोला Plot को लागी बढीमा एउटा मात्र स्काभेटर प्रयोग गर्न सकिनेछ।

२.४. प्रस्ताव क्षेत्रमा दुङ्गा, गिटी तथा बालुवाको दिगो उत्खनन्/सङ्कलन :

खोलाको किनारबाटै खाल्डो वनाएर उत्खनन् कार्यलाई तत्काल रोक लगाउने र खोलाको बिच भागबाट साना साना खाल्डो जसको गहिराई खोलाको पानीको सतह भन्दा तल नबनाई खन्ने, खोला भित्रबाट दुङ्गा भिकिनेछ ।

- खोलाको किनारबाट १० मिटरसम्म कुनै पनि श्रोत संकलन नगर्ने ।
- खोलाको किनारबाट १० मिटर भित्रको क्षेत्रमा पनि पानी भैरहेको वा वगिरहेको क्षेत्रबाट खोलाजन्य पदार्थ ननिकाल्ने र त्यसपछिको कम्तीमा ५ मिटर छाडी संकलन गर्ने ।
- खोलाको धारनै परिवर्तन हुने गरी श्रोत संकलन नगर्ने ।
- खोलाको पानीको सतहभन्दा गहिरो हुने गरी खोला किनारबाट श्रोत उत्खनन् नगर्ने ।
- पूल जस्तो भौतिक संरचनाको हकमा पूलभन्दा उत्तर क्षेत्रतिर ५०० मी. र दक्षिण क्षेत्रतिर १ कि.मी सम्मको भागमा संकलन/उत्खनन् नगर्ने ।

२.४.१. प्रस्ताव क्षेत्रमा हाल कायम उत्खनन्/सङ्कलन कार्य :

तालिका ७

कार्यहरू (Activities)	हालको प्रचलन र विधि (Existing Practices/Methods)	प्रस्ताव गरिएको प्रचलन र विधि (Proposed Practices/Methods)
सङ्कलन/उत्खनन् क्षेत्रहरू Collection/Extraction sites	प्रस्तावित क्षेत्रहरूमा संकलन उत्खनन् भईरहेको	प्रस्तावित क्षेत्रहरूमा सिमाइक्न गरी निश्चित मापदण्ड अनुसार संकलन उत्खनन् गर्ने
सङ्कलन/उत्खनन् विधि/प्रविधि Collection/Extraction Methods	अवैज्ञानिक रूपमा आफुलाई पायक पर्ने किसिमले भईरहेको	वैज्ञानिक तरिकाले विधि र प्रक्रिया पुरा गरी कार्य संचालन गर्ने

२.४.२. दुङ्गा, गिटी तथा बालुवाको सङ्कलन/उत्खनन् ठेक्का पट्टाबाट हुने आयको प्रचलन :

धनसर र बगर खोलाको स्वीकृत IEE अनुसार निजगढ नगरपालिकाले बोलपत्र आह्वान गरी ठेक्कापट्टाबाट खोलाजन्य पदार्थको संकलन/उत्खनन् गर्दै आएकोमा सो प्रतिवेदनको म्याद आ.व. २०७७/०७८ मा समाप्त हुने भएकोले आगामी दुई आ.व. ०७८/०८९ र ०७९/०८० को लागी निजगढ नगरपालिकाले धनसर र बगर खोलाको IEE प्रतिवेदन तयार गरी खोलाजन्य पदार्थको संकलन तथा उत्खनन् गर्नु परेको हो । यस खोलाबाट संकलन गरिएको दुङ्गा, गिटी तथा बालुवा सिमावर्ती गाउँसम्मका सर्वसाधारण जनताको घर निर्माणको साथै नेपाल सरकारबाट निर्माण हुने बाटोघाटो विकास निर्माणका कार्यहरूमा प्रयोग हुने गरेको देखिन्छ ।

२.४.३. सङ्कलन/उत्खनन् गरिने परिमाणको आंकलन :

उत्खनन् तथा संकलन गर्ने मात्रा निकालको लागी उत्खनन् संकलन क्षेत्रको क्षेत्रफल र औषत उचाइको मापन गरियो । तलको सूत्रको प्रयोग गरी जम्मा भएको पदार्थ र उत्खनन् गर्न मिल्ने पदार्थको मात्रा तय गरियो ।

$$Q = (L * W) * D$$

जहाँ,

L= उत्खनन् क्षेत्रको लम्बाई, Length of the extraction site (m)

W= उत्खनन् क्षेत्रको औषत चौडाई, Average width of the extraction site used for extraction (m)

D= उत्खनन् क्षेत्रको औषत गहिराई, Average depth of the extraction site used for extraction(m)

Q= पदार्थ संचितिको मात्रा, Quantity of sediment deposit (m^3)

L*W= यहाँ उत्खनन् संकलन क्षेत्रको क्षेत्रफललाई जनाउँछ ।

उत्खनन् क्षेत्रको उचाईको अनुमान गर्न विभिन्न ठाउँमा Flood Plain/Sediment Level को मात्राको मापनबाट गरिएको छ भने जि.पि.एस.द्वारा सर्वे गरी क्षेत्रको क्षेत्रफल निकालिएको छ । यस प्रक्रियाबाट निकालिएको धनसर खोलाको हकमा मौज्दाज परिमाणको ५०% र बगर खोलाको हकमा मौज्दात परिमाणको ९०% संकलन/उत्खननको लागि सिफारिस गरिएको छ । धनसर खोलाको Plot01 र Plot02 वाट दुङ्गा मात्र संकलन गरिनेछ भने Plot03 र Plot04 वाट गिर्ही र बालुवा संकलन गरिने त्यस्तै बगर खोलावाट दुङ्गा मात्र संकलन गर्ने सिफारिस गरिएको छ ।

तालिका ८ : धनसर खोलाको क्षेत्रबाट संकलन गरिने ढुङ्गा, गिरी, बालुवाको परिमाण

संकलन / उत्थनन्/ क्षेत्र	प्लाटको अविस्थित विवरण	प्लाटसम्म पुगे पहुँच मार्ग	लम्बाई/मिटर)	ऊँचाई/मिटर)	औसत चौडाई (मिटर)	औषध गहिराई (मिटर)	अनुमानित सौजन्य (क्यू.मि.)	वार्षिक संकलन गर्ने साकेत परिमाण, ५०%	वार्षिक संकलन गर्ने योग्य सौजन्य (घन फि.मा.)	प्राप्त गर्ने सकेत रकम (रु.)	प्रति घन फिट का दरले
Plot01	उतरी GPS Location 45R327769/3010436 देखि दक्षिणी GPS Location 45R327476/3009569 सम्म	धनसर पूलको पूर्वी र पश्चिमी भागबाट उत्तर जाने बाटोको विभिन्न ठाउँहरुबाट प्लटमा जाने बाटोहरु	५००	४०	१	३२०००	१६०००	५६४४८०	५२५७९२०	५६४४८०	१२५७९२०
Plot02	उतरी GPS Location 45R327472/3009560 देखि दक्षिणी GPS Location 45R326709/3007988 सम्म	धनसर पूलको पूर्वी र पश्चिमी भागबाट उत्तर जाने बाटोको विभिन्न ठाउँहरुबाट प्लटमा जाने बाटोहरु	१२००	३५	१	४२०००	३१०००	३१०००	७४०८८०	१९६३५२०	१९६३५२०
Plot03	उतरी GPS Location 45R326700/3007953 देखि दक्षिणी GPS Location 45R326204/3005264 सम्म	धनसर पूलको पूर्वी र पश्चिमी भागबाट उत्तर जाने बाटोको विभिन्न ठाउँहरुबाट प्लटमा जाने बाटोहरु	१६००	३५	१	६३०००	३१५००	३१११३२०	४४४५२८०		
Plot04	उतरी GPS Location 45R324858/3003423 देखि दक्षिणी GPS Location 45R324654/3002367 सम्म	धनसर पूलको पूर्वी र पश्चिमी भागबाट उत्तर जाने बाटोको विभिन्न ठाउँहरुबाट प्लटमा जाने बाटोहरु	६००	३०	१	२४०००	१२०००	४२३३६०	१६९३४४०	४२३३६०	१६९३४४०
जम्मा								१,६१,०००	८०,५००	२६,४०,०४०	१,१३,६०,९६०
वार्षिक संकलन परिमाण : ८०,५०० घन मिटर (२८,४०,०४० घन फिट)											

लोगूँ कृष्णराम यादव
इन्डियनियर

तालिका ९ : वगर खोलाको क्षेत्रबाट संकलन गरिने छुझा, गिरी, बालुवाको परिमाण

संकलन / उत्थनन् क्षेत्र	प्लटको अवधिति विवरण	प्लटसम्म पुग्ने पहुँच मार्ग	लम्बाई (मिटर)	बैसत (चौडाई (मिटर))	औपत गाहिराई (मिटर)	अनुमानित मौज्जात परिमाण (क्षू.मि.)	वास्तविक संकलन गर्ने संकलन परिमाण, १०% मात्र लिने (क्षू.मि.)	वास्तविक संकलन गर्ने संकलन योग्य मौज्जात (घन.फि.मा)	प्राप्त गर्न सक्ने रकम (रु.) ४ प्रति घन फिट का दरले
Plot01	उत्तरी GPS Location	धनसर र वगर पूलको पूर्वी र पश्चिमी भागबाट उत्तर जाने बाटोको विभिन्न ठाउँहरूबाट प्लटमा जाने बाटोहरू	४००	५०	१	२०००	१५०००	६३५०६०	२५४०६०
Plot02	उत्तरी GPS Location	धनसर र वगर पूलको पूर्वी र पश्चिमी भागबाट उत्तर जाने बाटोको विभिन्न ठाउँहरूबाट प्लटमा जाने बाटोहरू (फुडिया गाउँबाट खोला जाने बाटो)	७००	५०	१	३५००	३१५००	११११३२०	४४४५२८०
Plot03	उत्तरी GPS Location	धनसर र वगर पूलको पूर्वी र पश्चिमी भागबाट उत्तर जाने बाटोको विभिन्न ठाउँहरूबाट प्लटमा जाने बाटोहरू (लाल जाने बाटो)	३००	५०	१	१५००	१३५००	४७६२८०	१९०५१२०
वास्तविक संकलन परिमाण : ₹६३,००० घन मिटर (२२,२२,६४० घन फिट)									
जम्मा									८८,९०,५६०

नोट : खोलाको गहिराई निर्धारण गर्ने हकमा

- ❖ उत्खनन्/संकलन गरिने गहिराई (Depth) निश्चित गर्ने क्रममा खोलाको निरिक्षण गर्दा २०७८ साल जेठ द गतेदेखि १६ सम्म र अषाढ महिनामा परेको अविरल वर्षाले गर्दा खोलामा बाढी आएको र उक्त बाढीले पाँगो, लेदो माटो र रुख विरुवाको पात पतिंगरले खोला सतहको माथिल्लो भाग (Top Layer) ढाकेको देखियो । यसरी जम्मा भएको पाँगो, लेदो माटो र रुख विरुवाको पात पतिंगर हटाई त्यसपछिको सतहदेखि १ मीटरसम्म गहिराई गरी खोलाजन्य पदार्थ दुङ्गा, गिरी र बालुवा उत्खनन्/संकलन गरिनेछ । तर खोलाको बहाव परिवर्तन नहुने गरी र सिंचाई प्रणाली लगायतका संरचनालाई समेत असर नपर्ने गरी उत्खनन्/संकलन कार्य गरिनेछ ।
- ❖ वन क्षेत्रको रुखविरुवा आदि कुनै किसिमले हानी नोक्सानी गर्न पाइने छैन । वन जंगलको काठ दाउराको चोरी निकासी तथा वनजन्तुको चोरी शिकारी गर्न समेत पाईने छैन । गरे गराएमा प्रचलित कानून बमोजिम कार्वाही हुने छ ।

२.४.४ धनसर र बगर खोलालाई Channelize गर्ने

निजगढ नगरपालिकाका पदाधिकारीहरुको उपस्थितिमा वातावरणीय अध्ययन टोलीका सदस्यहरुले धनसर खोलाको प्लट नं. १ को पुरानो क्रस ड्याम GPS Location 45R327769mE/3010437mN देखि दक्षिण गौडाटार जाने पुरानो कच्ची बाटो GPS Location 45R327599mE/3010064mN सम्मको क्षेत्रमा दुङ्गा, गिरी, बालुवा अत्यधिक मात्रामा खोलाको विच भागमा नै थुप्रिन गई(Deposition) अग्लो ढिस्को बनाएको देखियो । परिणामस्वरूप खोलाले आफ्नो प्राकृतिक बहाव परिवर्तन गरी विच भागबाट नवगी दाँया बाँया बग्ने गरेको कारणले खोला किनार कट्टान भएको देखियो । यसरी विच भागमा थुप्रिएको खोलाजन्य पदार्थ दुङ्गा, गिरी, बालुवाको ढिस्कोलाई स्काभेटर जस्ता मेसिनरी औजार प्रयोग गरी करीब ५० मीटर चौडाईको Channellize गर्नु पर्ने आवश्यक देखियो । यसले गर्दा खोला आफ्नो पुरानो स्थानबाट बग्नेछ ।

यसैगरी बगर खोलामा पनि यसै किसिमको समस्या देखियो खोलाको विच भागमा ठुलो ठुलो दुङ्गाहरु थुप्रिन गई खोलाले दाँया बाँयाको किनार कट्टान गरेको देखियो । वर्षातको समयमा खोलाको बाढी गाउँबस्तीमा पस्न गई क्षति गरेको समेत देखियो । यस प्रकारको क्षति रोकथामको लागी निजगढ नगरपालिकाले आफै खर्चमा स्काभेटर मेसिन प्रयोग गरी खोलाको विच भागमा थुप्रिएको दुङ्गा, गिरी र बालुवा उत्खनन् गरी खोलाको पूर्वी र पश्चिमी किनारमा बाँध बनाउने कार्य गरेको देखियो । यसलाई अझ व्यवस्थित गर्नको लागी करीब ३० मीटर चौडा भएको Channellize बनाउनु पर्ने हुन्छ । यस कार्यबाट तटीय किनारा कट्टान र बाढी प्रकोप न्यूनिकरण हुनेछ ।

३. तथ्यांक संकलन र विश्लेषण विधि

निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ तथा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ मा व्यवस्था भएका प्रकृयाहरूको अनुसरण गरी प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन गरिएको छ। निजगढ नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय निजगढ बाराको प.सं. २०७७/०७८ च.नं. २००५ मिति २०७८/०९/१४ गतेको पत्रानुसार कार्यसूची (TOR) स्वीकृत भए पश्चात प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नका लागी प्रस्तावक निजगढ नगरपालिका नगरकार्यपालिकाको कार्यालय निजगढबाट मिति २०७८ बैशाख १५ गतेका दिन सार्केदारी राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा ७ दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरी प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट स्थानिय वातावरणमा पर्न सक्ने सबै किसिमका प्रभावहरूका बारेमा सम्बन्धित सरोकारबालाहरूबाट लिखित राय सुझाव दिन माग गरिएको थियो। उक्त सूचनाको आधारमा प्राप्त राय सुझावहरू तथा खोला क्षेत्रको स्थलगत निरिक्षण भ्रमण गरी उक्त भ्रमणबाट प्राप्त जानकारी र स्वीकृत कार्यसूचीको आधारमा यो प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

प्रतिवेदन तयार गर्नका लागि आवश्यक प्रथम तथा द्वितीय क्रमका तथ्याङ्कहरू (Primary and Secondary data) क्रमशः स्थलगत अध्ययन र सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकनबाट प्राप्त गरिएको थियो। प्रतिवेदन तयार पार्न आवश्यक प्राथमिक क्रममा भौतिक र जैविक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्कहरू, प्रस्ताव क्षेत्रको स्थलगत अवलोकन, सर्वेक्षण तथा सामाजिक, आर्थिक वातावरण सम्बन्धि विवरण, सहभागितामुलक ग्रामीण लेखाजोखा (प्रमुख सूचनादाता अन्तरवार्ता, लक्षित समूह छलफल) र श्रोतको अभिलेखहरू, नक्शाहरू, कार्ययोजना तथा वैज्ञानिक अनुसन्धान लेखहरूबाट उपलब्ध भएको थियो।

३.१ नक्शाहरूको अध्ययन :

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था, अवस्थितिका साथै वन तथा वातावरणको जानकारी हासिल गर्नका लागी प्रस्तावित क्षेत्रलाई Google Earth मा चित्रमान गरिएको छ। जि.स.स.बाट प्राप्त जिल्लाको नक्शा, नापी विभागबाट प्रकाशित टोपो नक्शा(Toposheet), साथै अन्य उपलब्ध नक्शाहरूको अध्ययन गरी संभावित प्रभावित क्षेत्रहरूको पहिचान समेत गरिएको थियो।

३.२ चेकलिष्ट र प्रश्नावली :

सूचनाहरूको पुष्ट्याई लिन र थप जानकारी हासिल गर्नका लागि कार्यसूची तथा निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ तथा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७, जिल्लास्तरबाट खोलाजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यका लागी गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको कार्यसूची तथा प्रतिवेदन स्वीकृति सम्बन्धि मार्गदर्शन, २०७३, निजगढ नगरपालिकाको अधिकार, आगामी योजना, रणनिती तथा अन्य प्रावधानको जानकारीका लागी स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा उल्लेखित सम्पूर्ण बुद्धाहरू समाविष्ट हुने गरी आवश्यकता अनुसार चेकलिष्ट र प्रश्नावलीहरू तयार गरिएको थियो।

३.३ सम्बन्धित सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन र स्थलगत अध्ययनको तयारी :

तालिका १० : अध्ययन विधि

विधि	विवरण
द्वितीय स्रोतको संकलन तथा पुनरावलोकन	प्रतिवेदन तयार गर्न चाहिने प्रथम तथा दोस्रो क्रमको तथ्याङ्कक क्रमशः स्थलगतको अध्ययन र सन्दर्भ समाग्रीहरूको पुनरावलोकनबाट प्राप्त गरिएको छ। प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार पार्दा प्रमुख रूपमा नेपाल सरकारको नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिका र निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ तथा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ बमोजिम संकलन गरिएका

विधि	विवरण
	सान्दर्भिक सहयोग सामग्रीहरूलाई ध्यान दिई विभिन्न दस्तावेजहरूको पुनरावलोकन गरिएको छ । मौसम र वर्षा सम्बन्धि तथ्याकहंरु द्वितीय सोतवाट संकलन गरिएको छ ।
नक्साहरूको अध्ययन र टोपो नक्सामा भौगोलिक अवस्थितिको चित्रण	प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था, अवस्थितिका साथै वन तथा वातावरणको जानकारी हासिल गर्नका लागि नापी विभागद्वारा प्रकाशित गरिएको नक्साको आधारमा अध्ययन गरी खोलानाला, वन, भौतिक संरचनाहरु र त्यहासम्म पुग्ने बाटाहरूको पहिचान गर्ने र त्यस स्थान नजिकका संवेदनशिल क्षेत्र पत्ता लगाउने तथा उक्त कार्यबाट प्रभाव पर्ने सक्ते क्षेत्रहरु को जानकारी नक्सावाट लिईएको छ । साथै, जलाधार क्षेत्र, भुगोल, माटो, पानी, भू: उपयोग आदिको नक्साहरु तयार गरि विद्यमान अवस्थाको व्याख्या गरिएको छ ।
प्रस्ताव सम्बन्धित चेकलिष्ट र प्रश्नावलीको तयारी	यस चरणमा अध्ययनमा उपलब्ध सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन, नक्साहरूको अध्ययन र व्याख्या विश्लेषण तथा प्रश्नावली एवं चेकलिष्टहरूको तयारी र ती सामग्रीहरूको अन्तिम रूप दिने कार्य गरिएको छ । सूचनाहरूको पुष्ट्याई लिन र थप जानकारी हासिल गर्नका लागि कार्यसूचि तथा निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ तथा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ मा भएका सम्पूर्ण बुदाँहरु समाविष्ट हुने गरी आवश्यकतानुसार चेकलिष्ट र प्रश्नावलीहरु विकास गरि गरिएको छ ।

३.४ आवश्यक जानकारि तथा तथ्यांकको संकलन तथा वर्तमान अवस्थितिको विव्लेशण :

प्रस्तावका क्षेत्र निर्धारण गरिसकेपछि परामर्शदाताका विज्ञहरूको टोलीले प्रस्ताव क्षेत्रमा निरीक्षण र अध्ययन गरी आधारभूत तथ्यांकहरु संकलन गरिएको छ ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रहरूमा स्थलगत भ्रमण गरी जैविक, भौतिक, आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक वातावरण र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट आउन सक्ते असरहरु सम्बन्धि आवश्यक जानकारी चेकलिष्ट, प्रश्नावली, प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ता, लक्षित समूह छलफलबाट लिइएको छ र सोही बमोजिम प्रस्ताव क्षेत्रको पुनरावलोकन, अध्ययन र तथ्यांक समेत संकलन पनि गरिएको छ ।

(क) जैविक वातावरण सम्बन्धि तथ्यांक संकलन कार्य :

प्रस्ताव क्षेत्र वरपरको वनको किसिम, अवस्था, प्रजाती आदि वारेमा जानकारी समेटिनुका साथै स्थानिय वासिन्दाहरूको सूचनाको आधारमा टिपोट गरिएको थियो । माछावारे जानकारी लिन खोलाको आसपासमा भेटिएको मानिसहरू साथै माछा मारिरहेका स्थानिय व्यक्तिहरूबाट जानकारी संकलन गरिनुका साथै सोको नाम र प्रकृति समेतको अध्ययन गरिएको थियो । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने वन क्षेत्रहरूमा पाईने र आवत जावत गर्ने खासगरी स्तनधारी चरा र घस्ने प्रजातीका वन्यजन्तुहरूको वारेमा थप जानकारी लिन स्थानिय मानिसहरूसँग सोधपुछ गरिएको थियो । उपरोक्त जैविक वातावरणबारे जानकारी लिने प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने सम्बन्धित स्थानहरूमा स्थलगत भ्रमण गरी विवरण तथा तथ्याङ्कहरु संकलन गर्ने कार्य गरिएको थियो ।

तालिका ११ : जैविक वातावरण सम्बन्धि तथ्यांक संकलन विधि

विषय	विवरण
वनस्पति सम्बन्धि तथ्यांकहरू आर्द्ध	प्रस्ताव क्षेत्रमा प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र तथा प्रभावित क्षेत्रको वन र वनस्पतिहरूको अध्ययन, अवलोकन र सर्वेक्षणद्वारा गरिएको छ । प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ताद्वारा प्रस्ताव क्षेत्रमा प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट हुनसक्ने असरहरु र आवश्यक न्युनीकरणका उपायहरूकोबारे

विषय	विवरण
संकलन	जानकारी दिईएको छ भने चेकलिस्ट र प्रश्नावलीद्वारा जैविक वातावरणको विस्तृत जानकारी दिईएको छ। स्थानीय बासिन्दाहरुसित पनि प्रस्तावले बनस्पतीमा पर्नसक्ने असरहरु र बनस्पतिको उपयोग र उपलब्धता सम्बन्धि छलफल गरिएको छ।
वन्यजन्तु सम्बन्धि तथ्यांक संकलन	प्रस्ताव क्षेत्रको वन्यजन्तुहरुको अध्ययन वन्यजन्तुको पञ्चा/पाईला अवलोकन र प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ताद्वारा प्रस्ताव क्षेत्रमा प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वन्यजन्तुहरुमा पर्न सक्ने असरहरु र आवश्यक न्युनीकरणका उपायहरुको बारे जानकारी लिइएको छ भने चेकलिस्ट र प्रश्नावलीद्वारा जैविक वातावरणको विस्तृत जानकारी लिइनेछ। स्थानीय बासिन्दाहरुसित पनि प्रस्तावले वन्यजन्तुमा पर्न सक्ने असरहरु र बनस्पतिको उपयोग र उपलब्धता सम्बन्धि छलफल गरिएको छ।
जलचर सम्बन्धि तथ्यांक संकलन	प्रस्ताव क्षेत्रको जलचरहरुको अध्ययन अवलोकन गरिएको छ। प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ताद्वारा प्रस्ताव क्षेत्रमा प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट जलचरहरुमा पर्न सक्ने असरहरु र आवश्यक न्युनीकरणका उपायहरुको बारे जानकारी लिइएको छ भने चेकलिस्ट र प्रश्नावलीद्वारा जलचर उपलब्धता क्षेत्रको विस्तृत जानकारी लिइएको छ। स्थानीय बासिन्दाहरुसित पनि प्रस्तावले जलचरहरुको पर्न सक्ने असरहरु, माछाहरुको अवस्था सम्बन्धि छलफल गरिएको छ।

(ख) भौतिक वातावरण सम्बन्धि तथ्यांक संकलन कार्य :

यस प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने धनसर र वगर खोलाको उत्खनन् क्षेत्रहरुको पहिचान गरी संभावित स्थलहरूको सर्वेक्षण गरिएको थियो। यसरी स्थलगत भ्रमण गर्ने क्रममा स्थानिय सरोकारवालाहरूसँग त्यस क्षेत्रको माटो, बालुवा, चट्टान, जलाधार क्षेत्र, भू-क्षय हुने क्षेत्र, खोलामा बग्ने पानीको अवस्था र प्रस्ताव कार्यान्वयनाट प्रत्यक्ष पर्न सक्ने भौतिक असरहरूका बारेमा समूहगत रूपमा छलफल गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा पर्न सक्ने प्रभाव आदिका बारेमा जानकारी संकलन गर्ने कार्य समेत गरिएको थियो। यसरी भौतिक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलन गर्ने कार्य समेत गरिएको थियो।

तालिका १२ : भौतिक वातावरण सम्बन्धि तथ्यांक संकलन विधि

विषय	विवरण
भौगोलिक अध्ययन	यो प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रहरुमध्ये मुख्य खोलाहरुको क्षेत्रहरुको नक्सा अध्ययन, गुगल अर्थ तस्वीरहरुको अध्ययन, भौगोलिक नक्साहरुको अध्ययन गरी उक्त स्थानहरुको सर्वेक्षण गरिएको छ। यसरी अध्ययन गर्ने भ्रमण गर्ने क्रममा स्थानीय जनताहरुसँग त्यस क्षेत्रको माटो, चट्टानको उपलब्धता बारे अध्ययन गरी स्थलगत जानकारी लिइएको छ। त्यसैगरी भू-क्षय हुन सक्ने क्षेत्र, रोडको भौगोलिक अवस्था र संभावित असरहरुबाटे स्थानीय जनताहरुसँग छलफल तथा स्थलगत अध्ययन गरिएको छ।
मौसम र हावापानी सम्बन्धि अध्ययन	मौसम र हावापानी सम्बन्धि अध्ययन द्वितीय स्रोतहरुबाट गरिएको छ।
हाइड्रोलोजिकल अध्ययन	जलाधार क्षेत्र, खोलानालामा पानीको अवस्था र जलको बहाव, खोलाको धार परिवर्तन, प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट खोलाको धार व्यवस्थापनको संभाव्यता र प्रस्तावित उत्पन्नदनले भौतिक वातावारणमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा पर्न सक्ने असरहरूका बारेमा समूहगत रूपमा छलफल गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा पर्न सक्ने प्रभाव आदि बारेमा जानकारी संकलन गरिएको छ।

(ग) सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धि तथ्यांक संकलन कार्य :

यसको लागी खासगरी स्थलगत रूपमा प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्र वरिपरिको केही घरधुरी सर्वेक्षण र ग्रामीण लेखाजोखा विधिको प्रयोग गरी आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धि विवरणहरू संकलन गरिएको थियो । यसको लागी खासगरी स्थलगतरूपमा प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्र वरिपरिको केही घरहरुको घरधुरी सर्वेक्षण र ग्रामीण लेखाजोखा विधिको प्रयोग गरी आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धि विवरण लिइएको छ । प्रस्ताव क्षेत्रको सामाजिक अध्ययनका लागी स्थलगत अबलोकन र चेकलिस्ट र प्रश्नावली द्वारा गरिएको छ । विस्तृत जानकारीका लागी जिल्लास्थित कार्यालयहरु, नगरपालिका, सामुदायिक समूहहरुसित अन्तर्कृया गरिएको छ । तलको नमुना संकलन विधि प्रयोग गरि गरिएको छ ।

तालिका १३ : नमुना संकलन विधि

नमुना संकलन विधि	विवरण
जजमेन्ट स्याम्पलिड विधि	क्षेत्र निर्धारणका लागी जजमेन्ट स्याम्पलिड मेथडको प्रयोग गरिनेछ ।
रयान्डम स्याम्पलिड विधि	सामाजिक सर्वेक्षणका लागी जजमेन्ट स्याम्पलिड मेथडको प्रयोग गरिनेछ ।

३.५ अध्ययन पश्चात् छलफल र अन्तरक्रिया :

प्रस्ताव क्षेत्रको समग्र अवस्थाको अध्ययन पश्चात् प्रस्ताव कार्यान्वयनले पर्न सक्ने सकारात्मक र नकारात्मक असरहरु र तिनका न्युनीकरणका उपायहरु सम्बन्धि मुद्दा कार्यान्वयन गर्न सकिने, नसकिने विषय उपर सम्बन्धित सरोकारवाला निकायका कर्मचारीहरुसँग बसी छलफल गरिएको छ ।

३.६ तथ्यांकहरुको विश्लेषण :

प्रस्तावित क्षेत्रको विशेष अध्ययन गर्दा गरिएको विश्लेषणबाट आएका प्रथम र दोस्रो क्रममा भएका तथ्यांक तथा जानकारीलाई संक्षिप्तिकरण गरी आवश्यकता अनुसार तालीकामा राख्ने तथा प्रतिवेदनको उपयुक्त भागमा समावेश गरी त्यसको समेत गणना गरि राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रीय मापदण्ड र अन्य अध्ययन सितको तुलना गर्दै प्रतिशतको अनुमान र औषत मान र साथै विज्ञहरुको सुझावको आधारमा विष्लेषण गरिएको छ ।

३.७ प्रतिवेदनमा समावेश भएका तथ्यांक तथ विद्यमान वातावरणका अवस्थाहरु :

३.७.१ भौतिक वातावरण :

- भूस्थिति
- माटोको प्रकार एवं भूगर्ब
- जलाधार क्षेत्र
- जलवायु, हावापानी र जलवायु परिवर्तन
- हावा र पानीको गुणस्तर एवं ध्वनिको मात्रा
- भू उपयोग

३.७.२ जैविक वातावरण :

- वन तथा वनस्पति
- प्रस्ताव प्रभावित क्षेत्रमा पाइने वन्यजन्तु, जलचर तथा माछा
- प्रस्ताव प्रभावित क्षेत्रमा पाइने दुर्लभ, लोपोन्मुख एवं संरक्षित प्रजातिहरु

३.७.३ सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण :

- प्रस्ताव क्षेत्रको प्रभावित नगरपालिका तथा वडाको जनसंख्या
- जातजाति

- पेशा, धर्म
- उर्जा, विजुली एवं सञ्चार
- खानेपानी एवं स्वास्थ्यको सुविधा
- यातायात र पहुचमार्ग
- धार्मिक, सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलहरु
- अन्य सामुदायिक संरचना स्थलहरु

३.८ तथ्यांकहरुको विश्लेषण, प्रभावहरुको पहिचान तथा असरहरुको मूल्यांकन :

पहिचान गरिएका संभाव्य अनुकूल र प्रतिकूल असरहरुको स्थानीय वातावरणमा भविष्यमा हुनसक्ने परिवर्तनहरुको अनुमान निम्न विधि अपनाइएको छ ।

राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका २०५० बमोजिम प्रभावलाई प्रकृति(Nature), मात्रा(Magnitude), सिमा(Extent), र अवधी(Duration) मा वर्गीकरण गरिए बमोजिम प्रकृतिलाई प्रत्यक्ष(Direct) र अप्रत्यक्ष(Indirect) मात्रालाई उच्च, मध्यम र निम्न सीमालाई स्थानीय, स्थान विशेष र क्षेत्रीय र अवधिलाई दीर्घकालीन, मध्यम र अल्पकालीन गरी ३ भागमा विभाजन गरी विश्लेषण गरिएको छ । यसमा गरिने मापन तल दिइएको छ ।

तालिका १४ : तथ्यांक मापनको तरीका

मात्रा	मापन	सिमा	मापन	अवधि	स्कोर
उच्च	६०	क्षेत्रीय	६०	दीर्घकालिन	२०
मध्यम	२०	स्थानीय	२०	मध्यम	१०
निम्न	१०	क्षेत्र विषेश	१०	अल्पकालिन	०५

स्रोत: राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका, २०५०

महत्वका असरहरु(Significant Impacts) हरुको निक्योल गर्न तल दिइएका Cumulative Scores को प्रयोग गरिने छ । प्रभावहरुको औचित्यको निर्धारण प्रभावहरुले पार्न सक्ने क्षेत्र, प्रभावको प्रकृती, आसपास रहेका संरचना तथा मानविय संसाधनको आधारमा गरिएको छ । औचित्य मापन गर्दा मान, भौगोलिक मापन तथा अवधिको कुल मानको आधारमा प्रभावको औचित्यता निर्धारण गर्नका लागि तल दिइएको तालिकाको प्रयोग गरिएको छ ।

तालिका १५ : औचित्यता मापनको तरीका

जम्मा स्कोरको मापन	औचित्यता
७४ भन्दा माथी	धेरै औचित्यवान् अथवा धेरै महत्वपूर्ण
४५ देखि ७४ सम्म	औचित्यवान् अथवा महत्वपूर्ण
४५ भन्दा तल	औचित्यहीन अथवा महत्वहीन

यी प्रभावहरुको औचित्यताको निक्योल प्रभावहरुको मात्रा, सिमा तथा अवधीबाट आएका कुल स्कोरलाई अध्ययन गरि गरिनेछ । प्रस्तावका क्षेत्र तथा प्रकृती हेरी प्रभावहरुको औचित्यता निर्धारण गरिएको छ । प्रस्तावले पर्ने असरहरुका लागि मान, फैलावट र अवधि छुट्ट्याउन तलका विधिहरुको प्रयोग गरिएको छ ।

- मान : यो Scale or Severity of Change को आधारमा मध्यम, उच्च र निम्न राखिएको छ ।
- भौगोलिक मापन: यदि कार्यको असर प्रस्ताव क्षेत्रमै छ भने यसलाई क्षेत्र विशेष नाम दिइएको छ, यदिकार्यको असर प्रस्ताव क्षेत्रको नजिकै सम्म, स्थानीय रूपमा सिमित भए स्थानीय र क्षेत्रगत रूपमै असर पर्ने भए क्षेत्रीय नाम दिइएको छ ।
- अवधि : यसको मापन निम्न स्तर (३ वर्षभन्दा कम), मध्य स्तर (३ देखि २० वर्ष) र उच्च स्तर (२० वर्षदेखि माथी) को आधारमा गरिएको छ ।

३.९ प्रभाव न्यूनीकरण विधिहरुको पहिचान र डिजाइनेसन :

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट उपरोक्त क्षेत्रहरुमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावहरुको राम्रथाम तथा न्यूनीकरणका उपयुक्त विवरण तयार गरि मेट्रिक्समा राखिएको छ । साथै उक्त डिपायहरुको कार्यान्वयनको

प्रभावकारीता सुनिश्चित गर्नका लागि बातावरणीय व्यवस्थापन योजना र सरल बातावरणीय अनुगमन योजना तयार गरिएको छ ।

३.१० मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी :

निजगढ नगरपालिकाको संक्षिप्त बातावरणीय अध्ययन र प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ को अनुसूची-७ को ढाँचा र संघीय मामिला तथा स्थानिय विकास मन्त्रालय, बातावरण व्यवस्था शाखाले तयार पारेको जिल्ला स्तरबाट खोलाजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यको लागि गरिने प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण कार्यसूचि तथा प्रतिवेदन स्वीकृत सम्बन्धि मार्गदर्शन, २०७३ बमोजिम यो प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षणको खाका तथा स्वीकृत गरिएको कार्यसूची अनुरूप स्थलगत सर्वेक्षणबाट संकलन गरिएका र अन्य पहिलो र दोस्रो किसिमका विवरणको आधारमा प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

३.११ प्रतिवेदनको तयारीको कममा सार्वजनिक सूचना, जनपरामर्श एवं सिफारिस-पत्रहरू सर्वेक्षण कार्य :

३.११.१ सार्वजनिक सूचनाको प्रकाशन :

प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण अध्ययन प्रक्रियालाई पारदर्शी बनाउन र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट उक्त क्षेत्र वरिपरीका समुदायमा पर्ने सक्ने सकारात्मक असरहरूको बढावा र नकारात्मक असरहरूको न्यूनीकरणका लागि उक्त क्षेत्रको समुदायबाटै राय सुभाव संकलन गरी सुशासनको प्रत्याभूति गराउन र सम्बन्धित समुदायबाट सही सूचना र अधिकतम सूचना लिन प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित सरोकारवाला व्यक्ति, निकाय वा संस्थालाई सो प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट बातावरणमा पर्ने सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा सात दिनभित्र लिखित सुभाव उपलब्ध गराउन निजगढ नगरपालिकाको संक्षिप्त बातावरणीय अध्ययन र प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ को अनुसूची-८ बमोजिमको ढाँचामा कलैया बारावाट प्रकाशित हुने सार्वजनिक राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा मिति २०७८/०९/१५ गते सार्वजनिक सूचना जारी गरी गरिएको थियो ।

३.११.२ सार्वजनिक सूचना टाँस र मुचूल्का संकलन :

प्रकाशित सूचनाका प्रतिलिपिहरू विभिन्न संघ संस्थाहरूका सूचनापाटीमा टाँस गरी मुचूल्का संकलन गरिएको छ ।

३.११.३ सार्वजनिक सूनुवाई :

यस प्रस्ताव क्षेत्रमा प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट बातावरण पर्ने सक्ने प्रभावहरूलाई लेखाजोखा गर्न तथा यसको निराकरण गर्नका लागि स्थानीयहरूसँग राय सुभावहरू यसै सार्वजनिक सूनुवाईबाट गरिएको छ । यस कार्यक्रमको लागि पूर्व सूचना प्रकाशित गरिएको थियो । साथै यस कार्यक्रमको मार्इन्युटिङ सहित श्रव्य दृष्टि संकलन गरिएको छ ।

३.११.४ सिफारिस पत्रहरूको संकलन :

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट प्रभावित हुने वडा कार्यालय, सरोकारवाला निकायहरूबाट सिफारिस लिन आवश्यक हुने हुंदा सम्बन्धित निकायहरूबाट उक्त सिफारिसहरूको संकलन कार्य गरिएको छ ।

३.१२ अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी :

निजगढ नगरपालिकाको संक्षिप्त बातावरणीय अध्ययन र प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ को अनुसूची-७ को ढाँचा, जिल्लास्तरबाट खोलाजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यका लागी गरिने प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षणको कार्यसूची तथा प्रतिवेदन स्वीकृति सम्बन्धि मार्गदर्शन, २०७३ र स्वीकृत कार्यसूची, हुङ्गा, गिड्डी, बालुवा उत्खनन्, विकी तथा व्यवस्थापना सम्बन्धि मापदण्ड, २०७७ अनुरूप स्थलगत सर्वेक्षणबाट संकलन गरिएका र अन्य पहिलो र दोस्रो किसिमका तथ्यांकको आधारमा प्रतिवेदन तयारी गरि उक्त प्रतिवेदनको पछाडी संकलित मुचूल्काहरू र सिफारिस पत्रहरू टाँस गरी अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन निजगढ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, निजगढ समक्ष पेश गरिएको छ ।

प्रस्तुतिक्रम गरिएको दस्तावेजलाई पुनरावलोकन समितिको लिखित र मौखिक सुभावहरू समेटौ अन्तिम

४. विद्यमान नीति, रणनीति, ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड, सन्धि सम्झौता
प्राकृतिक श्रोतहरू जस्तै खोला, नदिहरूबाट दुःख, बालुवा र गिरी उत्खनन् तथा संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नका लागी निर्दिष्ट कार्यविधि तथा प्रचलित ऐन, कानुन तथा नियमका बारेमा विस्तृत जानकारी रहनु अति आवश्यक छ। प्रतिवेदन तयार गर्दा निम्न बमोजिमका ऐन, नियम, नीति, निर्देशिका तथा कानुनको छोटो विवेचना यस प्रकार रहेको छ।

४.१ संविधान :

❖ नेपालको संविधान

नेपालको संविधानले धारा ३० मार्फत प्रत्येक व्यक्तिलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। त्यस्तै धारा ५१ को उपधारा ६ मा राज्यका नीतिहरू अन्तर्गत प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र उपयोगको सम्बन्धमा विभिन्न नीतिहरू अबलम्बन गरिएको छ। उपधारा ६(१) अनुसार राष्ट्रिय हित अनुकूल तथा अन्तरपुस्ता समन्वयको मान्यतालाई आत्मसात् गर्दै देशमा उपलब्ध प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण, सम्बर्द्धन र वातावरण अनुकूल दिगो रूपमा उपयोग गर्ने र स्थानीय समुदायलाई प्राथमिकता र अग्राधिकार दिई प्राप्त प्रतिफलहरूको न्यायोचित वितरण गर्ने नीति राज्यले अबलम्बन गर्नेछ। उपधारा ६(४) अनुसार राज्यले जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र खोलाको व्यवस्थापन गर्दै दिगो र भरपर्दै सिंचाइको विकास गर्ने नीति लिएको छ। उपधारा ६(५) अनुसार जनसाधारणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धि चेतना बढाई औद्योगिक एवं भौतिक विकासबाट वातावरणमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै बन, बन्यजन्तु, पक्षी, बनस्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन र दिगो उपयोगलाई राज्यले प्राथमिकता दिनेछ। प्रकृति, वातावरण वा जैविक विविधतामाथि नकारात्मक असर परेको वा पर्न सक्ने अवस्थामा नकारात्मक वातावरणीय प्रभाव निर्मूल वा न्यून गर्न उपयुक्त उपायहरू अबलम्बन गर्ने नीति राज्यले लिएको छ।

४.२ नीति तथा रणनीतिक योजनाहरू :

❖ पन्थौं पञ्चवर्षीय योजना १२०७६/७७-२०८०/२०८१) :

पन्थौं पञ्चवर्षीय योजना (२०७६/७७-२०८०/२०८१) को मुख्य उद्देश्य 'समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली'को लक्ष्य प्राप्ति रहेको छ र यसैका लागि उक्त योजनामा विभिन्न नीति, रणनीति तथा कियाकलापहरू समावेश गरिएका छन्। उक्त योजनामा रोजगारीका अवसर सृजना गर्ने, रोजगारीका लागि समान तथा स्वस्थ प्रतिस्पर्धाको वातावरण सृजना गर्ने, सामाजिक सुरक्षाको सुनिश्चितता कायम राख्ने जस्ता कार्यका लागि योजना प्रस्तुत गरिएको छ। यी कार्यको माध्यमबाट उपलब्ध श्रोत साधनको उपयोग गरी देशलाई आर्थिक तथा सामाजिक समृद्धितर्फ लाग्ने यस योजनाको उद्देश्य रहेको छ।

❖ नेपाल जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति तथा कार्ययोजना (२०१४- २०२०) :

नेपाल जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति तथा कार्ययोजनाले नेपालमा रहेका विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा पर्ने जैविक विविधताको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्नका लागि विभिन्न किसिमका नीति, रणनीति तथा कार्ययोजनाहरू प्रस्तुत गरेको छ। यस दस्तावेजका अनुसार नेपालमा उष्ण देखि लेकाली क्षेत्रसम्म जम्मा ११८ प्रकारका पर्यावरणीय अवस्था पाइन्छन् र यी क्षेत्रहरूमा भिन्नाभिन्न जैविक विविधता पाइने गरिन्छ। र यस्तै विषयगत क्षेत्रमध्ये एक सिमसार क्षेत्र रहेको छ। सिमसार क्षेत्रको जैविक विविधता संरक्षण गर्नका लागि प्रमुख खतराहरू मध्येको एक खोलानालाबाट व्यापक रूपमा दुःख, गिरी, बालुवा उत्खनन् रहेको बताइएको छ। नेपाल जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति तथा कार्ययोजना द्वारा वातावरण प्रभाव मुल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरण परिक्षणको प्रतिवेदनमा भएका प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरूको कार्यान्वयन तथा नियमपालन अनुगमन गर्नुपर्ने प्रावधानलाई समेटेको छ।

❖ राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६ :

राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६ वातावरण र विकासका गतिविधिवीच सन्तुलन कायम राख्दै स्थानीय, प्रादेशिक तथा केन्द्रिय सरकार एवं यसै क्षेत्रमा कार्य गर्ने विभिन्न गैर सरकारी तथा निजी संस्थाहरुवीच सहकार्य तथा समन्वय स्थापना गराउनका लागि कार्यान्वयनमा ल्याइएको थियो । यस नीतिको मुख्य उद्देश्य प्रदुषण नियन्त्रण, फोहरमैला व्यवस्थापन तथा हरियाली प्रवर्द्धन गरि व्यक्तिको स्वच्छ तथा सफा वातावरणमा बाच्न पाउने हकको सुनिश्चितता प्रदान गर्ने रहेको छ । यस नीतिमा विभिन्न पाँचबटा विषयमा नीति, रणनीति तथा क्रियाकलापहरुको बारेमा उल्लेख गरिएको छ ।

- प्रदुषण नियन्त्रण
- वातावरणीय न्याय
- जनसहभागिता
- खिगो विकास
- सुशासन, अनुसन्धान तथा क्षमता अभिवृद्धि

❖ राष्ट्रिय वन नीति, २०७५ :

वन विकास गुरु योजनाको २१ वर्षे अवधिको समाप्ति पश्चात वन नीति, २०७७ जारी गरियो जसमा दिगो वन व्यवस्थापन, वातावरणीय सेवाबाट प्राप्त लाभको न्यायोचित वितरण, जलाधार क्षेत्रको एकीकृत व्यवस्थापन, समुदायद्वारा व्यवस्थित वन, हरित रोजगारीको श्रृजना, जलवायु परिवर्तन र सुशासन गरी ७ वटा प्रमुख नीतिगत क्षेत्र र तिनका रणनीति र कार्यनीति समेत पहिचान गरियो । वन नीति, २०७७ लागु भएको चार वर्ष पूरा भएको सन्दर्भमा नेपालको संविधान जारी भए पश्चात राज्यको निर्देशक सिद्धान्त र नीतिमा वनका नयाँ विषयहरु समावेश भएको, मुलुक संघीय संरचनामा रूपान्तरण भएको र संघको अधिकारको सूचीमा राष्ट्रिय वन नीति समेत परेको हुँदा नयाँ राष्ट्रिय वन नीति तर्जूमा गरिएको हो ।

❖ राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति, २०६९ :

राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति, २०६९ ले भूमि, वातावरण र विकासबिच सन्तुलन कायम राख्दै जैविक विविधताको संरक्षण तथा सम्बद्धन गर्नुपर्ने (परिच्छेद ७.४.३), वन क्षेत्रको लागि निर्धारण गरिएको जग्गालाई अन्य प्रयोजनमा ल्याउन नपाइने (परिच्छेद द.९.९) चुरे तथा भावर क्षेत्रको संरक्षण गर्नुपर्ने (परिच्छेद द.४.८), तथा खोलानालको प्राकृतिक वहाव, सीमा र मापदण्डलाई असर पर्ने गरी भूमिको प्रयोग गर्न नपाइने व्यवस्था जस्ता कुराहरूमा जोड दिएको छ ।

यसका अतिरिक्त वन ऐन, २०४९ को परिच्छेद १३ को दफा ६८ ले कुनै राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजना संचालन गर्दा वातावरणमा उल्लेख्य प्रतिकूल असर नपर्ने भएमा नेपाल सरकारले राष्ट्रिय वन प्रयोग गर्न दिन सक्ने प्रावधान गर्दै वन नियमावलीको नियम ६५ ले त्यस्तो आयोजना संचालन गर्दा कसैलाई हानी नोकसानी पुग्न गएमा सम्बन्धित आयोजनाले नै क्षतिपुर्ति दिनु पर्ने प्रावधान गरी जनसाधारणको मौलिक हकको सुरक्षाको प्रत्याभूती दिएको छ ।

४.३ ऐन तथा नियमहरू :

❖ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ :

स्थानीय स्रोत साधन र सिपको अधिकतम प्रयोग हुनेगरी जनताको जीवनस्तर उकास्न, आर्थिक विकास तथा गरीबी निवरणमा टेवा पुर्याउन, दिगो विकास र वातावरण संरक्षणलाई ध्यानमा राख्दै स्थानीय तह ले आफ्नो स्रोत र साधनको उपयोग गर्न र शुल्क तथा दस्तर संकलन गर्न पाउने प्रावधान स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहलाई दिएको छ । स्थानीय तहका काम, कर्तव्य र आधिकार संविधानको अनसूची द मा उल्लेख भए बमोजिम उपदफा (१) को सर्वमान्यतामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी देहाय बमोजिम हुनेछन् ।

(१) दुङ्गा, गिरी, बालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीदुङ्गा आदी प्रकृतिक एवं खानिजन्य वस्तुको बिक्री तथा निकासी शुल्क तथा दस्तर संकलन गर्न पाउने ।

निजगढ नगरपालिका वातावरणीय परिक्षण
निजगढ बारा प्रदेश नं.-२
विवरण दिन: २०७४ अप्रैल २०७८

- (२) स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धि नीति, कानुन, मापदण्डको कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन र नियमन गर्ने गराउने ।
- (३) आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, वातावरणीय, प्रविधि र पुर्वाधारजन्य विकास आयोजना तथा परियोजनाहरुको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।
- (४) जलाधार, बन्यजन्तु, खानि तथा पानीका स्रोत को अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।
- (५) दुज्जा, गिर्ही, बालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीदुज्जा आदी प्राकृतिक तथा खानिजन्य वस्तुको सर्वेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोगको दर्ता, अनुमति, नविकरण र खारेजी र व्यवस्थापन गर्ने पाउने ।

❖ वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ :

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३ मा प्रस्तावकले तोकिए वमोजिमका प्रस्तावहरुको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने एवं कसैले पनि सम्बन्धित निकाय वा मन्त्रालयबाट तोकिए वमोजिमको प्रस्ताव स्वीकृत नगराई कार्यान्वयन गर्ने/ गराउन नहुने व्यवस्था गरेको छ ।

❖ वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ :

वातावरण संरक्षण नियमावलिको नियम ३ वमोजिमको अनुसुचि २, खण्ड ग (खानि क्षेत्र) को उपनियम ७ अनुसार १०० घनमिटर भन्दा बढी ३०० घन मिटरसम्म बालुवा, ग्राभेल, गिर्हा माटो निकाल्ने कार्य गर्ने उल्लेखित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्न यसै नियमावलिको नियम ९ वमोजिम स्वीकृती लिनुपर्ने प्रावधान रहेकोले यस प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गनुपर्ने भएकाले यस प्रतिवेदन तयार गरिएको हो ।

❖ निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ :

यो कार्यविधि प्रचलित संघिय कानूनले नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने भनी तोकिएको विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण कार्य वा आयोजना कार्यान्वयन गर्ने सरकारी अर्धसरकारी, गैर सरकारी, समुदायमा आधिरित संस्था र व्यक्ति वा कम्पनीको हकमा यस ऐन भित्र लागु भएको छ । यस ऐन संघीय वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३ (२) को व्यवस्था वमोजिम तयार भएको छ । यस अनुसार निजगढ नगरपालिका भित्र प्रस्तावित भएका आयोजनाका लागि संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन स्वीकृति गर्ने निकाय निजगढ नगरपालिका नै रहेको यसै ऐनले स्थापित गरेको छ ।

❖ वन ऐन, २०७६ :

नेपालको वन ऐनले वन सम्पदाको संरक्षण एवं सम्बन्धन मानिसहरुको जिवीकोपार्जन सहज गर्नका लागि जरुरी रहेको कुरा उल्लेख गरेको छ । यस ऐनको दफा २३ ले सरकारी जंगल भित्र कुनै किसिमका कार्यहरु गर्न रोक लगाएको छ । यसै ऐनको दफा ४९ ले राष्ट्रिय वन भित्र वन फदानी, आगलागी, चरिचरण, वनजन्य सम्पदाहरुको अनैतीक बेचबिखन, वनको सिमाना मिच्ने जस्ता काम गर्न सक्त रोक लगाईएको छ ।

❖ भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा नियमावली, २०४२ :

भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा भू तथा जलाधार संरक्षण नियमावली, २०४२ मा जलाधार क्षेत्रहरुमा भू-क्षय तथा बाढी पहिरोको प्रकोपलाई न्यूनिकरण गर्न विभिन्न प्रावधानहरु समावेश गरिएको छ ।

❖ जलस्रोत ऐन, २०४९ :

यस ऐनले देशका सम्पूर्ण जल स्रोतहरुको सहि उपयोग र व्यवस्थापन गर्नु पर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ । नेपालका कुनै पनि जल स्रोतलाई र त्यसका वरपरको वातावरणलाई नकारात्मक असर नपारी उक्त स्रोतको उपयोग गर्न यस ऐनले प्रोत्साहन दिएको छ ।

यस ऐनको दफा ८ को उपदफा १ अनुसार देशको कुनै पनि जलस्रोतमा अध्ययन एवं उपयोग गर्नका लागि संस्कृति निकायमा निवेदन राखी मात्र काम अगाडि बढाउन पाइन्छ । यस ऐनको दफा १८ को

उपदफा २ अनुसार जलस्रोतको प्रयोग गर्दा यसै ऐनमा दिए अनुसारको गुणस्तर कायम गरिनु पर्ने र दफा १९ को उपदफा २ ले औद्योगिक प्रतिस्थानहरुबाट खोलानालामा फोहर गर्न रोक लगाइएको छ। ऐनको दफा २२ मा भने दण्ड सजाएको व्यवस्था गरिएका छन्।

❖ फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ :

फोहोरमैलालाई श्रोतमा न्यूनीकरण, पुनः प्रयोग, प्रशोधन वा विसर्जन गरी फोहोरमैलाको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न तथा फोहोरमैलाबाट जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई कम गरी स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण कायम गर्नका लागि फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ को व्यवस्था गरिएको छ। यस ऐन को दफा ५ अनुसार कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले कुनै काम कारोबार गर्दा उत्पन्न हुने फोहोरमैला यथाशक्य कम गर्नु पर्नेछ। यस ऐन अनुसार आफ्नो क्षेत्रभित्र विसर्जन हुन सक्ने फोहोरमैलाको विसर्जन वा पुनः प्रयोगको व्यवस्था मिलाई बाँकी फोहोरमैला मात्र निष्काशन गरी फोहोरमैलाको परिमाणलाई घटाउन प्रत्येक व्यक्ति, संस्था वा निकायको कर्तव्य हुनेछ।

❖ श्रम ऐन, २०७४ :

यो नियमले मजदुरहरुका हक हितका कुराहरु उल्लेख गरिएको छ। दफा २ को उपदफा ६ अनुसार महिला तथा पुरुष मजदुरको पारिश्रमिक बराबर हुनुपर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ। ऐनमा श्रमिकले दीनमा द घण्टा र हप्ताको ४८ घण्टा मात्र काम गर्न पाउने व्यवस्थाको प्रावधान रहेको छ।

❖ बालश्रम ऐन, २०५६ :

यस ऐनले बाल श्रम रोक्ने सम्बन्धमा बोलेको छ। दफा ३ मा १४ वर्ष नपुगेका बालबालिकाहरुलाई कुनै किसिमका कामहरुमा लगाउन नपाईने भनिएको छ भने दफा ४ ले १४ वर्ष पुगेका बाल बालिकहरुलाई काम गराउन यनिहरुको इच्छा हुन आवस्यक रहेको कुरा उल्लेख गरिएको छ। दफा ९ का अनुसार बालबालिकाहरुलाई विहान ६ देखि बेलुकी ६ सम्म मात्र काम गराउन पाईन्छ र दफा १० ले बालबालिकाहरुलाई परिश्रमीक दिदा जात तथा धर्मको कुराले भेदभाव गर्न नहुने भनिएको छ।

❖ जलचर संरक्षण ऐन, २०१७ :

शान्ति र व्यवस्था एवं सर्वसाधारण जनताको सुविधा र आर्थिक हित कायम राख्न जलचरहरुको संरक्षण र त्यसै सम्बन्धि अन्य कुराहरुको व्यवस्था गर्नु अत्यन्त जरुरी भएकाले २०१७ सालमा यो ऐन बनेको हो। यस ऐनको दफा ३ मा जलचर समात्ने तथा मार्ने तरिकामा प्रतिबन्ध लागाइएको प्रावधानहरु राखिएको छ। त्यसैगरि, दफा ५, क मा सुरक्षित विष बाहेक अन्य विष प्रयोग गर्न नपाइने उल्लोख गरिएको छ र सुरक्षित विष भन्नाले प्राविधिक अधिकारीले सिफारीस गरेको विष भनिएको छ। यस ऐनको दफा ८ मा दण्ड सजायको व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ।

❖ खानी तथा खनिज पदार्थ ऐन, २०४२ :

खनिज पदार्थ भन्नाले जमीनको सतह वा भू-गर्भभित्र पाइने पेट्रोलियम र ग्यांसपदार्थ बाहेक कुनै निश्चित भौतिक गुण तथा तत्वको रासायनिक समिश्रणयुक्त अप्राङ्गारिक(Inorganic) पदार्थ सम्भन्नु पर्छ भने उल्लेख भएको। नेपालभित्र निजी वा सरकारी स्वमतिवामा रहेको जुनसुकै जमीनको सतह वा भू-गर्भभित्र रहेको वा पाइएको सम्पूर्ण खनिज पदार्थ नेपाल सरकारको सम्पत्ति हुनेछ। विभागले राष्ट्रिय सुरक्षा, सार्वजनिक हित वा ऐतिहासिक महत्वको दृष्टिकोणबाट कुनै क्षेत्रलाई खनिज कार्यको लागि निषेधित क्षेत्र घोषित गर्न वा कुनै क्षेत्रको सम्बन्धमा विशेष शर्तहरु तोकी खनिज कार्य गर्ने अनुमति दिन सक्नेछ। सर्वसाधारणले निजी प्रयोगको निमित्त उपयोग गरी आएको प्रचलनमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी नेपाल सरकारले निर्माण कार्यको प्रयोगमा आउने साधारण माटो, ढुङ्गा र बालुवा जस्ता खनिज पदार्थका सम्बन्धमा तोकिए बमोजिम छुट्टै व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

अनुमति प्राप्त संस्थाले खानी संचालन गर्नु पर्दा वातावरणलाई न्युन्तम असर हुने गरि कार्य संचालन गर्ने र असेहरू अर्थमा खनिकरणका उपायहरु अपनाउनु पर्ने कुरा यस ऐनमा उल्लेख छ। यदि वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने तरिकामा खानी विभागले त्यस संस्था वा व्यक्तिलाई निर्देशन दिई कारबाही गर्न सक्ने छ।

❖ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली, २०६४ :

सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी कार्यविधि, प्रक्रिया तथा निर्णयलाई अभ बढी खुला, पारदर्शी, वस्तुनिष्ठ र विश्वसनीय बनाउन, सार्वजनिक खरिद प्रक्रियामा प्रतिस्पर्धा, स्वच्छता, ईमान्दारीता, जवाफदेहीता र विश्वसनीयता प्रवर्द्धन गरी मितव्ययी तथा विवेकपूर्ण ढड्गबाट सार्वजनिक खर्चको अधिकतम प्रतिफल हासिल गर्ने र सार्वजनिक निकायले निर्माण कार्य गर्दा गराउँदा, मालसामान, परामर्श सेवा तथा अन्य सेवा खरिद गर्दा त्यस्तो खरिदको व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धी गरी उत्पादक, विकेता, आपूर्तिकर्ता, निर्माण व्यवसायी वा सेवा प्रदायकलाई बिना भेदभाव सार्वजनिक खरिद प्रक्रियामा सहभागी हुने समान अवसर सुनिश्चित गरी सुशासनको प्रत्याभूति गर्ने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न बाब्दलीय भएकोले, प्रतिनिधिसभाको घोषणा, २०६३ जारी भएको पहिलो वर्षमा प्रतिनिधिसभाले यो ऐन तथा २०६४ मा नियमावली बनाएको छ ।

❖ रा.चू.त.म.स.वि.स.को कार्यविधि २०७२, गुरुयोजना २०७४ :

रा.चू.त.म.स.वि.स. को कार्यविधि २०७२ तथा गुरुयोजनाले चुरे क्षेत्रमा भएका अव्यवस्थित कृषी, बनको उत्पादन चरिचरण तथा खोला क्षेत्र तथा खोलामा हुने आदि उत्खनन् आदि रोकथाम तथा व्यवस्थापनका लागि यस कार्यविधि तथा गुरुयोजनाको विकास भएको हो । यस गुरुयोजनाले चुरे क्षेत्रको भु-क्षयलाई रोकथाम गरि वातावरणलाई प्रतिकुल प्रभाव हुनलाई रोकथाम गर्दछ । चुरे क्षेत्रबाट दुङ्गा, गिँडी र बालुवा उत्खनन् गर्दा मितव्ययी प्रतिफल पाइन्छ । उत्खनन् दिगो हुने कुरा यस गुरुयोजना अन्तर्गत वातावरण प्रभाव मुल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरण परीक्षणले राष्ट्रिय प्रतिवद्धता जनाउनु पर्दछ तथा यसका नियमहरु पालन गर्नु पर्दछ ।

❖ Nepal Water Supply Corporation Act, 2045 B.S.:

यो ऐनले सम्पूर्ण जनताहरुको शुद्ध पिउने पानीको अधिकारका बारे बोल्छ । यस ऐनको दफा १८ (१८.१.२) ले पिउने पानीको मुहान फोहर गर्न नहुने कुरा उल्लेख गरेको छ भने यसै दफा (१८.१.११) ले पिउने पानीको पाइप लाइनलाई हानी गर्ने गरी कुनै निर्माण कार्य गर्न रोक लगाएको छ ।

४.४ निर्देशिका एवं मापदण्डहरु :

❖ निजगढ नगरपालिकाको सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७ :

यो कार्यविधि प्रचलित संघीय कानूनले नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने भनी तोकिएको विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण कार्य वा आयोजना कार्यान्वयन गर्ने सरकारी अर्धसरकारी, गैर सरकारी, समुदायमा आधिरित संस्था र व्यक्ति वा कम्पनीको हकमा लागु भएको छ । यस कार्यविधि संघीय वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३ (२) को व्यवस्था बमोजिम र निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन २०७७ को दफा ६६ अनुसार यस कार्यविधि तयार भएको छ । यस कार्यविधिको परिच्छेद २ को बुँदा नं. ४ मा कार्यसूची तयारी स्वीकृत गर्नुपर्ने प्रावधान राखेको छ भने यसै कार्यविधिको बुँदा नं. ६ मा वातावरीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी र बुँदा नं ७ मा अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । यस अनुसार निजगढ नगरपालिकाभित्र प्रस्तावित भएका आयोजनाका लागि सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने निकाय निजगढ नगरपालिका नै रहेको यसै ऐनले स्थापित गरेको छ ।

❖ राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० :

नेपाल सरकारले आठौं योजनाको नीति कार्यान्वयनमा सहयोग पुगोस भन्नको लागि वातावरण संरक्षण ऐन र वातावरण संरक्षण नियमावली ल्याउन अगाडी नै एक राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन निर्देशिका २०५० लागु गरिसकेको छ । यो निर्देशिकाले अध्ययनको क्रममा जनसहभागिता जुटाउन आवश्यक सुचनाहरुको संकलन गर्ने, विवादका विषयहरुको गम्भीरता पूर्वक मुल्यांकन गर्ने र वातावरणीय अध्ययनको वर्तमानी तथा विषयहरुको प्राथमिकता कम निर्धारण गर्ने कुराहरुलाई प्रष्ट रूपमा जोड दिएको छ ।

विकास निर्माण कार्यमा वातावरणीय पक्षलाई समेतन सरकारले राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० विकसित गरी लागु गरेको छ। यस निर्देशिका प्रस्तावकलाई विशेष गरि उत्खनन, खाडल खन्ने, समान जम्मा तथा थुर्पाने तथा दुइगा क्रिसिड आदि कार्य गर्दा उत्पन्नहुने वातावरणीय प्रभावहरुको व्यवस्थापन समाधानका उपायहरु खोज दिशा निर्देशन गर्दछ।

❖ वन सम्बन्धि निर्देशिकाहरू :

वन क्षेत्रको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको कार्यसूची तथा प्रतिवेदन दिग्दर्शन, २०६१, वन पैदावार संकलन र विकी वितरण निर्देशिका, २०५७ वन पैदावार लिलाम विकीकार्यविधि निर्देशिका, २०६० लागु गरेको छ। साथै सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०५८(संसोधन सहित) र सामुदायिक वन श्रोत सर्वेक्षण मार्गदर्शन, २०६१ मा सरकारद्वारा व्यवस्थित वन सामुदायिक वनको रूपमा वन उपभोक्ता समूहलाई हस्तान्तरण गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रकृयाका बारेमा उल्लेख गरिएको छ।

❖ जिल्ला स्तरबाट खोलाजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यको लागि गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यसूची तथा प्रतिवेदन स्वीकृत सम्बन्धि मार्गदर्शन, २०७३ :

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने प्रकृया र प्रतिवेदनमा हुन पर्ने न्यूनतम् विषयहरु सम्बन्धी जानकारी गराउन तथा सबै जिल्ला समन्वय समितिहरुबाट स्वीकृत हुने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनमा एकरूपता कायम गर्न यो मार्गदर्शन उपयोगी छ। यस मार्गदर्शनमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण बारेमा जानकारी, आवश्यक पर्ने अध्ययन समूह, सो प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने चरणहरु, स्वीकृत गर्दा ध्यान दिनु पर्ने न्यूनतम् विषयहरु, सो सम्बन्धी प्रचलित कानूनी व्यवस्था, अदालतबाट भएको फैसला, मन्त्रालयबाट भएका निर्देशन, परिपत्र, मेशिन प्रयोगको कार्ययोजना आदि विषयहरु समेटिएका छन्।

❖ National Ambient Air Quality Standard, 2069 :

२०६९/०४/२९ मा नेपाल राजपत्रको दफा ६२ ले विभिन्न आयोजनाको निर्माण तथा संचालनका लागि भिन्नाभिन्न मापदण्डहरुको सीमा तोकिएको छ।

तालिका १६ : हावाको गुणस्तरीय मापदण्ड

मापदण्ड	एकाइ	समय सीमा	उत्सर्जन सीमा
TSP	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक	(
		२४ घण्टा	२३०
PM ₁₀	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक	
		२४ घण्टा	१२०
Sulfur dioxide	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक	५०
		२४ घण्टा	७०
Nitrogen dioxide	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक	४०
		२४ घण्टा	८०
Carbon Monoxide	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	८ घण्टा	१०,०००
Lead	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक	०.५
Benzene	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक	५
PM _{2.5}	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	२४ घण्टा	४०
Ozone	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	८ घण्टा	१५७

❖ National Drinking Water Quality Standard, 2062 :

यस खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०६२ ले पिउने पानीको गुणस्तरको मापदण्ड तोकेको छ। यस मापदण्डले पिउने पानीको pH ६.५ देखि ८.५ सम्म तोकिएको छ। पानीको टर्बिडिटी ५ NTU हुनुपर्ने छ भएको प्रयोगको पानीमा इकोलि व्याकटेरिया हुन नहुने तोकिएको छ। पिउने पानीमा एमोनियाको

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर र वगर खोलावाट दिगों रूपा दुङ्गा, गिट्ठी, वालुवा उत्खनन्/संकलनको लागि
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक बातावरणीय परीक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

मात्रा १.५ मिलिग्राम प्रति लिटर, नाइट्रेटको मात्रा ५० मिलिग्राम प्रति लिटर भन्दा बढी हुन नहुने मापदण्ड रहेको छ ।

❖ National Noise Quality Standards, 2069 :

नेपाल सरकारले विभिन्न क्षेत्रका लागि रात र दिउसेको समयका लागि ध्वनि सम्बन्धी मापदण्ड तोकिदिएको छ । कुनै पनि आयोजनाले यस मापदण्डको पालना गरि कार्य संचालन गर्नुपर्नेछ ।

तालिका १७ : ध्वनिको गुणस्तरीय मापदण्ड

क्षेत्र	ध्वनिको सिमितता (डी बी)	
	दिन	रात
औद्योगिक	७५	७०
व्यापारिक	६५	५५
ग्रामीण आवासीय	४५	४०
शहरी आवासीय	५५	५०
मिश्रित आवासीय	६३	५५
शान्ति क्षेत्र	५०	४०

उपकरण	अधिकतम सीमा (डेसिबेल)
पानी तान्ने पम्प	६५
डिजेल जेनरेटर	९०
मनोरञ्जन	७०

❖ दुङ्गा, गिट्ठी, वालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ :

विकास निर्माण कार्यमा दुङ्गा, गिट्ठी, वालुवा लगायतका खोलाजन्य तथा खानीजन्य पर्दाथिको अभाव हुन नदिई सहज आपूर्ति गर्न, यस्ता निर्माण सामाग्रीको अनियन्त्रित दोहनलाई निरुत्साहित गरि दीगो उपयोग गर्न तथा प्रस्ताव क्षेत्रबाट प्राप्त हुने राजस्व संकलनलाई व्यवस्थित गर्न यो मापदण्ड बनाईएको छ । यस मापदण्डले उत्खनन् वा संकलनको लागि क्षेत्र निर्धारण, खोलाजन्य पर्दाथिको संकलन, उत्खनन् र विक्री, खानीजन्य पर्दार्थ उत्खनन् सम्बन्धी व्यवस्था, वन तथा चुरे क्षेत्रसम्बन्धी व्यवस्था, उत्खनन् वा संकलनको परीमाण नियन्त्रण, खोलाजन्य पर्दार्थको ओसार पसार, अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था आदिलाई स्थापित गरेको छ ।

५.५ अन्तराधिकारी समिति तथा महासमिति :

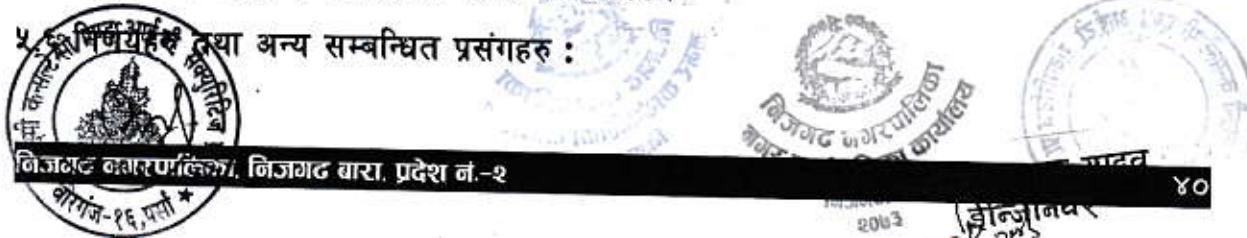
❖ जैविक विविधता महासमिति (१९९२) :

प्रस्तावित परियोजना सम्बन्धी क्षेत्र संयुक्त राष्ट्रिय संघ अन्तर्गतका राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष तथा संरक्षण क्षेत्र भित्र पर्ने परियोजनाहरूलाई यस महासमितिले विशेषरूपमा प्रभाव पार्दछ । यसका साथै यो महासमितिले जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी काम संरक्षण क्षेत्र वाहिर पनि पर्दछ । यस महासमितिले संरक्षण क्षेत्र भित्र वा बाहिर तथा वन्यजन्तु तथा वनस्पतिहरूको सक्षम रूपामा संरक्षण गर्ने प्रतिवद्वता गर्दछ ।

❖ सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तराधिकारी व्यापार नियन्त्रण महासमिति (१९८३) :

नियम ३ मा कसैले पनि दुर्लभ वा लोपोन्मुख वन्यजन्तु वा वनस्पति वा सो को नमुना खरिद विक्री गर्न, आफूसँग राख्न, प्रयोग गर्न, रोप्न, हुक्काउन, नियन्त्रित प्रजनन् गर्न, ओसारपसार गर्न वा निकासी वा पैठारी गर्न वा गराउन हुँदैन भन्ने कुरा उल्लेख भएको छ । कुनै पनि परियोजनाहरूबाट यहाका सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिमा नकारात्मक असर पर्न मिल्दैन ।

५.६ विविध समितिहरू द्वारा अन्य सम्बन्धित प्रसंगहरू :

❖ बालुवा, तथा मिस्कट संकलन सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको निर्णय :

सर्वोच्च अदालतको आदेशले र रोडा, दुङ्गा, गिड्डी तथा बालुवा नियमन सम्बन्धी प्रतिवेदन अनुसार दुङ्गा, बालुवा आदि प्राकृतिक श्रोत भएको र प्राकृतिक श्रोत Public Trust Doctrine अनुसार कुनै व्यक्तिको स्वामित्वमा हुन नसक्ने तथा प्राकृति श्रोत सबै नेपालीको साफा लाभ र सार्वजनिक हित हुने काममा मात्र प्रयोग हुनुपर्ने उल्लेख छ। साथै प्राकृतिक श्रोत संकलन उत्खनन् तथा प्रयोग आदि गर्न विद्यमान प्रचलित कानून अनुसार वातावरणमा कुनै प्रकारको प्रतिकुल प्रभाव नपर्ने गरी मात्र गर्नु पर्ने समेत उल्लेख छ। कानूनी व्यवस्था अनुसार कुनै योजना, आयोजना वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा प्रस्ताव तयार गर्नुपर्ने हुन्छ।

कच्चा पदार्थ संकलन सम्बन्धमा जिल्लास्थित प्राकृतिक श्रोत र साधनको दोहन संकलन तथा उत्खनन् गर्ने स्थान पहिचान गरी सो स्थानबाट वार्षिक रूपमा के कति मात्रामा कच्चा पदार्थ दोहन संकलन वा उत्खनन् गर्न सकिन्छ सम्बन्धित जि.वि.स.ले सोको किटान गरी प्रचलित कानूनको अधीनमा रही प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गरेर मात्र ठेकापट्टा वा अमानतनामा संचालन गर्ने व्यवस्था तत्काल मिलाउने र यसरी आवश्यकता अनुसार वातावरणीय अध्ययन नगरी कुनै ठेकापट्टा वा अमानतनामा प्राकृतिक श्रोतको र साधनको दोहन संकलन वा उत्खनन् गरेको पाइएमा सम्बन्धित निकायका जिम्मेवार पदाधिकारीलाई निजको सेवा शर्त सम्बन्धी कानून बमोजिम कानून अनुसार विभागीय कारबाही गर्ने वा गर्ने सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने भनी खुलाएको छ।

दुवानीको हकमा ट्रकमा रोडा, दुङ्गा तथा अन्य संकलित श्रोत ओभरलोड गरी चलाउने कार्यलाई रोक्न प्रहरी परिचालन गर्नु पर्नेमा समेत जोड दिएको छ। चुरे क्षेत्रको हकमा चुरे क्षेत्रको खोलामा भएका ठुला दुङ्गाको संकलन गर्न दिँदा त्यसले थामेर राख्ने बाढीको प्रकोप भन बढ्ने भएकोले एस्कार्भेटरको प्रयोगबाट खोलाको सतह गहिर्याइदिने, खोला छेउ कटान गरिदिने र ठुला दुङ्गा संकलन गर्दा पहिल्यै कमजोर स्थान भन कमजोर हुने भएकोले एस्कार्भेटरको प्रयोग निषेध गर्नुपर्ने समेत प्रतिवेदनमा उल्लेख छ।

❖ नेपाल सरकारको निर्णय: मिति २०६६/१२/१७ :

दुङ्गा, गिड्डी, बालुवाको उत्खनन्, प्रशोधन, दुवानी र विक्री वितरण, निकासी एवं ठेक्का पट्टाको अव्यवस्थित पद्धतिलाई सुधार गरी नकारात्मक असर रोक्न र यो पद्धतिलाई व्यवस्थित गर्न नेपाल सरकार(म.प) को मिति २०६६/१२/१७ गतेको बैठकमा देहाय बमोजिम निर्णय गरेको छ।

१. स्थानीय स्वायत्त ऐन, २०५५ र नियमावली, २०५६ अनुसार जिल्ला समन्वय समितिले र बन ऐन, २०४९ र नियमावली, २०५१, अनुसार जिल्ला बन कार्यालयहरुले दुङ्गा, गिड्डी, बालुवाको ठेक्का लगाउदा ठेकेदारसंग भएका सम्झौता उल्लेखित शर्तहरुको अनिवार्य पालना गराउने। शर्त उल्लंघन गर्ने ठेकेदारको ठेक्का रह गर्ने र नयाँ ठेक्का बन्दोबस्त गर्ने।

२. (क) दुङ्गा, गिड्डी, बालुवा र बन पैदावर समेत दुवानी गराउँदा सडक भारवहन क्षमताको मापदण्ड तोकी सो भन्दा बढी भार वहन गर्न गराउन पाउने छैन। तोकिएको मापदण्ड तथा शर्त उल्लंघन गरेमा देहाय बमोजिम कारबाही गरिनेछ :

- प्रचलित कानून बमोजिम जरिवाना, सामान र दुवानीको साधन जफत गर्ने।
- रुट पर्मिट रह गर्ने।
- ठेक्का पट्टा रह गर्ने।

(ख) भंसार परिसरमा दुवानी साधनहरुको तौल गर्ने मेशिनहरु राखी नियमित रूपमा तौलिने व्यवस्था गर्ने र मूख्य सडकहरुमा पनि सडक विभागले मेशिन राखी दुवानी साधन तौलिने व्यवस्था गर्ने।

ग) दुवानी तथा यातायात व्यवस्थापन मापदण्ड पुनरावलोकन गरी एकीकृत मापदण्ड तयार गर्न र दुङ्गा, गिड्डी, बालुवाको दुवानी कार्यविधि तयार गर्न श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको संयोजकत्वमा गृह, निर्माण तथा भौतिक योजना, बन तथा भू संरक्षण र वातावरण मन्त्रालय एवं ट्राफिक प्रहरीको प्रतिनिधित्व रहेको एक समिति गठन गर्ने र सो समितिले ३० दिन भित्र एकीकृत मापदण्ड तयार गर्ने।

३. दुङ्गा, गिड्डी, बालुवाको उत्खनन् र संकलनमा हेमी मेशिनरी (स्क्यार्भेटर लगायत) उपकरणहरु प्रयोग लिने निषेध भएको छ। स्वीकृत स्थान भन्दा बाहिर दुङ्गा, गिड्डी, बालुवा उत्खनन् गर्ने र विक्री वितरण गर्ने

कार्य बन्द गर्ने । चुरे पहाड भत्काएर वा निषेधित क्षेत्रका उत्खनन् भएको हकमा ठेकका भएपनि रद्द गर्ने ।

४. जिल्ला समन्वय समितिहरु लगायत जिल्ला स्तरीय निकायहरूले लगाएका ठेकका तथा दुड्गा, गिर्ही, बालुवा उत्खनन् र संकलन गिर्ही तयारी, विक्री, निकासी आदि गर्दा गराउँदा प्रचलित कानून अनुरूप मापदण्ड र शर्त पूरा भए नभएको सम्बन्धित निकायले पुनरावलोकन गरी कानून विपरितका ठेकका पटटाका शर्तहरु देखिएमा त्यस्ता ठेकका पटटाका शर्तहरु परिमार्जन गर्ने ।

५. दुड्गा, गिर्ही, बालुवा उत्खनन् तथा प्रशोधनका लागी निषेधित क्षेत्रका बारेमा स्थानिय सूचना प्रवाहका माध्यमहरु पत्रपत्रिका, टेलिमिजन र रेडियोबाट सम्बन्धित जिल्ला समन्वय समितिहरु र जिल्ला बन कार्यालयहरूले प्रचारप्रसार गर्ने ।

६. खोला, बन तथा खानी क्षेत्रबाट दुड्गा, गिर्ही, बालुवा उत्खनन् गरी दुवानी गर्दा गराउँदातत्काललाई(प्रकरण दुईको खण्ड (ग) वमोजिमको मापदण्ड तयार नभएसम्म) देहयका शर्तहरु पालना गरी दुवानी गराउने व्यवस्था गर्ने :

क) पानीले भिजको र पानी चुहिने बालुवा बोकीदुवानीका साधन सडकमा गुडाउन पाइने छैन ।

ख) दुवानीका साधन बहन गर्ने पाउने तौलभन्दा बढी राखी दुवनीको साधान सडकमा गुडाउन र नछोपी खुला रुपले दुवानी गर्ने पाउने छैन ।

ग) सडक विभाग र सम्बन्धित निकायले ताकेको सडक सीमा र मापदण्ड भित्रको क्षेत्रमा दुड्गा, गिर्ही, बालुवा लगायत कुनै पनि सामाग्री संकलन गर्न वा संचय गरी राख्न पाइने छैन । दुड्गा, गिर्ही, बालुवा आदि बोकेको साधन उक्त क्षेत्रमा पार्किङ गर्ने पाइनेछैन ।

घ) दुड्गा, गिर्ही, बालुवा उत्खनन् र संकलन गर्दा सडक, पुल-पुलेसा, बन, खोला नालाको प्राकृतिक किनारा र धारलाई बंग्याउन तथा कुनै व्यक्ति वा संस्थाको जग्गालाई वाधा नोक्सानी गर्ने पाइनेछैन ।

ड) वस्ती र बन क्षेत्रमा प्रेशर हर्न बजाउन र हावाहुरी चलेको बेलामा दुड्गा, गिर्ही, बालुवा आदि संकलन एवं दुवानी गर्ने र आवागमनमा वाधा पार्ने पाइने छैन ।

च) माथिका शर्तहरु पालना नगरेमा सम्बन्धित निकायले ठेकका रद्द गरी नयाँ ठेकका बन्दोबस्त गर्नेछ । यसरी ठेकका रद्द गर्दा कुनै योजना तथा परियोजना संचालनमा वाधा पर्ने देखिएमा सोको लागी वैकल्पिक व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

७. उत्खनन् संकलन, संचय तथा संचालन कार्यविधि उलंघन गर्न गराउने व्यक्ति तथा पदाधिकारीहरूलाई विद्यमान कानून अनुरूप सम्बन्धित निकायले कारवाही गर्नेछ । सम्बन्धित निकायले कारवाही गरे नगरेको क्षेत्रीय प्रशासकले नियमित अनुगमन गरी सम्बन्धित निकायबाट कारवाही गराउने व्यवस्था गर्नेछ ।

८. चुरे, भावर, तराई, मधेश, भित्री मधेश, उपत्यका र राजमार्ग छेउछाउका क्षेत्रहरूबाट दुड्गा, गिर्ही, बालुवाको उत्खनन् तथा निकासीबाट वातावरण तथा पूर्वाधार संरचनामा परेको प्रतिकूल असर एवं खोला उकास तथा उत्खनन् नगर्दा पर्ने जाने क्षति समेतका सम्बन्धमा वातावरण मन्त्रालयको संयोजकत्वमा स्थानिय विकास, बन तथा भू संरक्षण, सिचाई, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय र खानी तथा भू गर्भ विभाग एवं सडक विभाग समेतका विज्ञहरु सम्मिलित केन्द्रिय विशेषज्ञ समिति गठन गरी अध्ययन गर्ने । यस्तो टोलीलाई जिल्लास्तरमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीले सहयोग गरी सम्बद्ध कार्यालयहरूलाई परिचालन गर्नेछन् । विशेषज्ञ टोलीले समस्याग्रस्त क्षेत्रमा प्रथमिकता दिई जिल्लागत अध्ययन गरी प्रतिवेदन दिई जाने र ३ महिना भित्र कार्य सम्पन्न गरीसक्नु पर्नेछ । विशेषज्ञ टोलीले आफ्नो कार्यविधि आफै बनाउने छ ।

❖ मन्त्रिपरिषद्, आर्थिक तथा पूर्वाधार समितिको निर्णय-२०७०/०२/२१ :

मन्त्रिपरिषद्, आर्थिक तथा पूर्वाधार समितिको २०७०/०२/२१ गतेको बैठकबाट गठित उपसमितिबाट दुड्गा, गिर्ही तथा बालुवा समेतको व्यवस्थापनको सन्दर्भमा महत्वपूर्ण निर्णय भएको छ । सो तय भएको निर्णयहरूबाट अन्य कुराको अतिरिक्त खास गरि देहायका कुराहरु उल्लेख गरिएका छन् ।

१. बन क्षेत्रको दुड्गा, गिर्ही तथा बालुवा संकलन, ओसारपसार र विक्री वितरणमा विद्यमान बन ऐन, २०५९ संचलित स्थानिय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ मा देखिएको क्षत्राधिकारको विवाद व्यवस्थापन

गरी नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार एकद्वार प्रणाली अन्तर्गत ठेक्का बन्दोबस्त गर्ने सम्बन्धमा निम्न अनुसार गर्ने ।

क. राष्ट्रिय वनको हाकमा जिल्ला अनुगमन समितिले वन क्षेत्र अनुगमन गरी आवश्यकता र औचित्य खुलाई अनुरोध गरेमा प्रचलित वन ऐन बमोजिम बार्षिक रूपमा संकलन गर्ने क्षेत्र, परिमाण समयावधि र उपयुक्त प्रविधि खुलाई जिल्ला वन कार्यालयले IEE/EIA स्वीकृत गराउनु पर्ने छ ।

ख. स्वीकृत IEE/EIA प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिमको ढुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवा संकलन र विक्री कार्यका लागि जिल्ला वन कार्यालयले सिफारिसमा जिल्ला समन्वय समितिले ठेक्का बन्दोबस्त गर्ने छ ।

ग. वन क्षेत्रको ढुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवा उत्खनन संकलन गर्दा स्वीकृत IEE/EIA प्रक्रिया भन्दा अन्यथा गरे गराइएको पाईएमा वन सम्बन्धि कसुरको सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालयले प्रचलित कानुन बमोजिम कारवाही गर्ने । ढुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवाको ठेक्का पट्टा सम्बन्धि कसुर भएमा कारवाहीको लागि जि.स.स. लाई अनुरोध गर्ने र त्यस्तो अनुरोधमा जि.स.स. ले कारवाही गर्ने ।

घ. वन क्षेत्र बाहिरको ढुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवा उत्खनन संकलन तथा विक्रिको हकमा प्रचलित कानुन बमोजिम जि.स.स. ले गर्ने गराउने ।

२. ढुवानी गर्दा तोकिएको भन्दा बढी परिमाण बोकी वा न्यून विल काटी बढी सामान उठाएको पाइएमा कानुन बमोजिम कारवाही गर्ने ।

❖ वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा बसेको बैठकको निर्णय-२०७०/११/२० :

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा २०७०/११/२० गते बसेको ढुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवाको उत्खनन तथा नियमन सम्बन्धी बैठकमा महत्वपूर्ण निर्णय भएको छ । सो तय भएको निर्णयहरुबाट अन्य कुराको अतिरिक्त खास गरी देहायका कुराहरु उल्लेख गरिएका छन् ।

१. निकुञ्ज र आरक्षको मध्यवर्ती क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिर्ही, बालुवाको विदेश निकासी बन्द गर्ने ।

२. जैविक विविधताको संरक्षण, जैविक मार्गहरुको व्यवस्थापन तथा जलाधारको संरक्षणबाट तल्लो तटिय क्षेत्रमा पानीको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने चुरेका अति संवेदनशील क्षेत्रको पहिचान गरी संरक्षित क्षेत्र/संरक्षित वनको रूपमा विकास गर्ने कार्य वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयले आरम्भ गर्ने ।

३. चुरे क्षेत्रमा व्यापक रूपमा भईराखेको मानवीय अतिक्रमण र गैरकानूनी बसोबासले समेत समस्यालाई जटिल बनाएको सन्दर्भमा यसरी अनाधिकृत रूपमा बसोबास गर्नेलाई स्थान्तरण प्रक्रिया आरम्भ गरी स्थानीय जनताको जीविकोपार्जनका लागि नयाँ अवसरहरुको सिर्जना गर्ने ।

४. केहि कसर उद्योगहरुले मापदण्ड पुरा नगरेका, केही अवैध रूपमा संचालनमा रहेको अवस्था र वातावरणीय, मानवीय संवेदनशीलता र सुरक्षालाई दृष्टिगत गरी २०७१ आषाढ मसान्तसम्मका लागि कसर उद्योगको दर्ता बन्द गर्न उद्योग मन्त्रालयले कारवाही अधि बढाउने ।

❖ मन्त्रिपरिषद्, आर्थिक तथा पूर्वाधार समितिको निर्णय-२०७०/१२/२० :

१. ढुङ्गा, गिर्ही, बालुवा तथा खोलाजन्य पदार्थ संकलन/उत्खनन तथा ढुवानी प्रयोजनको लागि वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ तथा नियमावली २०५४ बमोजिम के गर्नुपर्ने हो, सो को एकिन गरी को प्रस्तावको कार्यसूचि तयार गरी यस मन्त्रालय/विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृत गराएर मात्र गर्ने, वातावरणीय अध्ययन कार्यको लागि अध्ययन कार्यदलमा Geologist, Biologist, environmentalist, Socio-economist लाई विज्ञको रूपमा अनिवार्य रूपमा समावेश गर्ने र स्थलगत रूपमा नै उपस्थित हुने व्यवस्था मिलाउने ।

२. वातावरणीय अध्ययन गर्दा वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ तथा नियमावली २०५४ को अतिरिक्त ढुङ्गा, गिर्ही, बालुवा तथा खोलाजन्य पदार्थ संकलन/उत्खनन प्रयोजनको लागि IEE/EIA प्रतिवेदनमा स्वीकृत भएको अवस्थामा बाहेक डोजर, स्कार्मेटर जस्ता भारी मेशीन, उपकरण प्रयोग गर्न गराउन पूर्णतः निषेध गर्ने ।

३. स्वीकृत प्रतिवेदन बमोजिमको वातावरण व्यवस्थापन योजना (EMP) कार्यान्वयनको लागि प्रतिवेदनमा उल्लेख सुझाएको बमोजिम बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने

४. दुङ्गा, गिर्ही, बालुवा तथा खोलाजन्य पदार्थ संकलन/उत्खनन् तथा दुवानी स्वीकृत IEE/EIA प्रतिवेदन बमोजिम भए नभएको सम्बन्धमा नियमित रूपमा अनुगमन, मूल्यांकन गर्ने गराउने र चौमासिक रूपमा त्यसको प्रतिवेदन मन्त्रालयमा पठाउने, प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा गठित जिल्लास्तरीय अनुगमन तथा समन्वय समितिबाट गरिएको अनुगमन प्रतिवेदन कार्यान्वयन गर्ने गराउने र यसको जानकारी मन्त्रालयलाई समेत गराउने ।
५. संकलन/उत्खनन् गरिने प्रत्येक स्थानमा संकलन/उत्खनन् गरिने क्षेत्र, परिमाण, विधि र समय सहितको होर्डिङ बोर्ड राख्ने, जि.स.स.ले IEE प्रतिवेदनको सम्बन्धमा जनचेतना जगाउने र होर्डिङ बोर्ड राख्ने, स्वीकृत IEE प्रतिवेदनको एक/एक प्रति संबन्धित प्रभावित गा.वि.स. र नगरपालिका पठाउने ।
६. उत्खनन्/संकलनको अवधि आश्विन-जेठसम्म र समय सूर्योदय देखि सूर्यास्त सम्म मात्र हुने, दैनिक उत्खनन्/संकलनको परिमाण २५० घ.मी मात्र हुने ।
७. खोलाको पानी बगीरहेको सतहभन्दा गहिरो हुनेगरी संकलन/उत्खनन् गर्न नहुने, संकलन र दुवानीको लागि खोलाको मार्गलाई नै पहुँच मार्गको रूपमा प्रयोग नगरी छुटै पहुँच मार्गको व्यवस्था गर्ने गराउने ।
८. बातावरण संरक्षण प्रयोजनका लागि स्वीकृत भएका सबै योजना तथा कार्यक्रमहरु बातावरण संरक्षण विशेष कोष अन्तर्गत राखी सोही सोही बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

❖ मन्त्रिपरिषद् बातावरण व्यवस्थापन शाखा -२०७४/०९/०४ :

मन्त्रिपरिषद्, बातावरण व्यवस्थापन शाखाको २०७४/०९/०४ गतेको बैठकबाट गठित समितिबाट दुङ्गा, गिर्ही तथा बालुवा समेतको प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण कार्यसुची स्वीकृत सन्दर्भमा महत्वपूर्ण निर्णय भएको छ ।

बातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ तथा नियमावली २०५४ बमोजिम नदिजन्य पदार्थको संकलन उत्खनन्/सम्बन्धी प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षणको कार्यसुची तथा प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने अधिकार बातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ को नियम ५२(२) बमोजिम जिल्ला समानवय समिति लाई अधिकार प्रत्ययोजन गर्ने महत्वपूर्ण निर्णय तपसिल बमोजिम भएको छ ।

- १) बातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ तथा नियमावली २०५४ बमोजिम नदिजन्य पदार्थको संकलन उत्खनन्/सम्बन्धी प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षणको कार्यसुची तथा प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने अधिकार २०७५ असार मसान्तसम्मका लागि सम्बन्धित जिल्ला समन्वय समिति लाई प्रत्यायोजन गर्ने ।
- २) प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम स्वीकृत भएका प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षणको प्रतिवेदन कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन मन्त्रालयको व्यवस्थापन शाखाले गर्न सक्ने,
- ३) बुँदा नं. १ अनुसार प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षणको कार्यसुची तथा प्रतिवेदन जिल्ला समन्वय समिति ले बातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ र बातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ को अधिनमा रही स्वीकृत गर्दा शर्तहरु समेतको पालना गर्ने ।

अन्तमा, निजगढ नगरपालिका, निजगढ बाराले माथी देहायका नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि तथा कानूनको परिधिभित्र रहेर उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्न प्रतिवेदन दिइन्दै ।

हेन्द्रेन कुमार यादव

५. विद्यमान वातावरणीय अवस्था

५.१. भौतिक वातावरण :

❖ भूस्थिति :

निजगढ नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थितिलाई हेर्दा यो नगरक्षेत्र $27^{\circ}4'2.32''$ देखि $27^{\circ}29'56.99''$ उत्तरी अक्षांश तथा $85^{\circ}2'39.07''$ देखि $85^{\circ}16'15.14''$ पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित रहेको छ। यस नगरपालिकाको पूर्वमा रौतहट जिल्ला, पश्चिममा जितपुर सिमरा उपमहानगरपालिका, उत्तरमा मकवानपुर जिल्ला र दक्षिणमा कोल्हपुरी नगरपालिका तथा जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका पर्दछन्। यस नगरपालिकाको उचाई समुद्र सतह देखि लगभग 914 मिटर देखि 530 मिटर सम्म रहेको छ। साथै यहाँको हावापानी समशितोष्ण रहेको छ। यसको क्षेत्रफल 291 वर्ग किलोमिटर रहेको छ।

तालिका १८ : भौगोलिक स्थितीको विवरण

क्र.सं.	विवरण	स्थिती
१.	जिल्लाको सिमाना	पूर्व :- रौतहट जिल्ला पश्चिम :- जितपुर सिमरा उपमहानगरपालिका उत्तर :- मकवानपुर जिल्ला दक्षिण :- कोल्हपुरी न.पा. र जितपुर सिमरा उपमहा न.पा.
२.	कुल क्षेत्रफल	291 वर्ग कि.मी.
३.	आक्षांश(Latitude)	$27^{\circ}4'2.32''$ देखि $27^{\circ}29'56.99''$ उत्तरी अक्षांश
४.	देशान्तर(Longitude)	$85^{\circ}2'39.07''$ देखि $85^{\circ}16'15.14''$ पूर्वी देशान्तर
५.	समुद्रीसतह(Mean Sea Level)	914 देखि 530 मिटर
६.	हावापानी	उष्ण र समशितोष्ण
७.	औषत तापक्रम	न्यूनतम 1° र अधिकतम 31.3°
८.	बार्षिक औषत बर्षा	1760.6mm
९.	घरधुरी संख्या	7162
१०.	जनसंख्या	$35,535$
११.	साक्षरता प्रतिशत	65.95%

श्रोता:- आवधिक निजगढ नगर विकास योजना २०७३

❖ भूरभर्तु :

यस जिल्लाको भौगोलिक बनावटलाई दृष्टिगत गर्ने हो भने दक्षिणतर्फ समतल उच्चाउ भू-भाग पर्दछ भने उत्तरतर्फ चुरे पहाड पर्दछ। चुरे श्रृङ्खला Coarsely Cedded ढुङ्गा र ग्रेगनबाट बनेकोले चुरे अत्यन्त संवेदनशिल निरन्तर पहिरो गईरहने पर्वत माला हो।

❖ खोला, नाला र तालतलैयाहरु :

प्रस्तावित क्षेत्रको खोला, नालाहरुको उदगम स्थल चुरे पर्वत श्रृङ्खला नै हो। पानी परेको बेला वर्षा याममा उलिने यी खोलाहरु पानी परेको केही समयमा नै पानीको बहावमा कमी हुन्छ। यी खोलानाला हिउँदको बेला प्रायः जसो सुख्खै रहन्छन् भने पानी भए पनि थोरै आयतनमा हुन्छ। वर्षा याममा यी खोलाहरुले प्रशस्त मात्रामा चुरेबाट ढुङ्गा, गिरी र बालुवा बगाई ल्याएर चुरे फेदीदेखि दक्षिणसम्म थुपार्ने गर्दछ।

❖ जलवायु/हावापानी :

जिल्लाको धरातलीय विविधता संगसंगै यहाँको हावापानीमा सुदूर दक्षिण र उत्तरमा केही भिन्नता पाइन्छ। किसिमको हावापानी छ। दक्षिणतर्फको मैदानी भागमा सुख्खा उष्ण र उत्तरतर्फ

समाशितोष्ण किसिमको केही ठण्डा हावापानी पाईन्छ। यहाँ जाडोमा अति जाडो र गर्मीमा अति गर्मी हुन्छ।

❖ हावा र पानीको गुणस्तर एवं ध्वनिको मात्रा :

यस क्षेत्रमा कुनै कलकारखाना नभएकोले हावा तथा ध्वनिको गुणस्तर राम्रो रहेको पाईयो। पानीमा ढल तथा कलकारखानाको फोहोर नमिसाईएकोले गुणस्तर राम्रो पईयो।

❖ दुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको अवस्था :

प्रस्तावित खोलाहरु पहाडी क्षेत्रहरुबाट बरने भएका कारण वर्षातिको समयमा प्रशस्त मात्रामा दुङ्गा, गिट्टी, बालुवा बगाई खोलामा यत्रत्र जम्मा भै राखेको देखिन्छ। खोलाको अवलोकन समयमा वरपरको किनारा तथा विचमा अधिकाँश क्षेत्रमा ०.५ देखि २ मिटरसम्म पनि दुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जम्मा भएको देखिन्छ।

❖ भू-उपयोग :

निजगढ नगरपालिकाको कुल भू-भागको ७४ प्रतिशत क्षेत्रफल जड्गलले ओगटेको छ ११ प्रतिशत जमिनमा कृषि गरिएको छ। त्यसैगरी ४ प्रतिशत जमिनमा मानिसको बसोबास रहेको छ। बाँकी ११ प्रतिशत भू-भाग पानी र घाँसे मैदानले ओगटेको छ। भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण चित्रमा उल्लेख गरिएको छ।

तालीका १९ : भू-उपयोगिताको विवरण

सि.नं.	विवरण	प्रतिशत
१.	वन जंगल क्षेत्र	७४
२.	कृषि क्षेत्र	११
३.	बसोबास क्षेत्र	४
४.	पानी, बगर तथा घाँसे मैदान क्षेत्र	११
जम्मा		१००

श्रोत:- आवधिक निजगढ नगर विकास योजना २०७३

५.२. जैविक वातावरण :

❖ वन्यजन्तु, पक्षि, माछा तथा सरिसृप :

स्तनधारी वन्यजन्तुहरूमा बाघ, भालु, मृग, घोरल, दुम्पि, थार आदि छन् भने पक्षि जातिमा प्युरा, च्याखुरा, मुनाल, कालिज, तित्रा आदि प्रमुख रहेका छन्। माछा प्रजातिमा असला, मसिना, सहरे, कत्ले, बुढवा, लोहरी, बाम, काप्रे, कटङ्ग आदिछन् भने सर्प तथा अन्य सरिसृप प्रजातिमा भित्ते सर्प, हरेउ, करेत, छेपारो, भ्यागुतो, सुनगोहोरो, मलसाप्रो आदि छन्। प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्र वरपर पाईने संरक्षित र वर्गिकृत जिवजन्तुहरूको विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालीका २० : वन्यजन्तु, पक्षि, माछा तथा सरिसृप

क्र. सं.	नाम	वैज्ञानिक नाम
स्तनधारीजन्तुहरू		
१.	न्याउरी मूसो	<i>herpestes edwardsi</i>
२.	लंगुर	<i>presbytis Entelius</i>
३.	फ्याउरो	<i>vulpes Bengalensis</i>
४.	बैंदेल	<i>sus scrofa</i>
५.	चितुवा	<i>panthera pardus</i>
६.	स्याल	<i>canis aureus</i>
७.	बाँदर	<i>macaca mulatta</i>
८.	मलसाप्रो	<i>martes flavigula</i>
चरा प्रजातिहरू		

१.	पानी हाँस	<i>aythya nyroca</i>
१०.	लाटो कोसेरो	<i>aviceeda leuphotes</i>
११.	चील	<i>spizaetus nipalensis</i>
१२.	धनेस	<i>buceros bicornis</i>
१३.	गिढ़	<i>gyps bengalensis</i>
१४.	चिवे	<i>dicrurus leucophaeus</i>
सरिसूप र उभयचर		
१५.	भ्यागुता	<i>rana tigrina</i>
१६.	कछुवा	<i>kachuga flaviventer</i>
१७.	सुन गोहती	<i>varanus flavescens</i>

❖ वनस्पति :

प्रस्ताव-कार्यान्वयन हुने क्षेत्रसंग जोडिएको वन क्षेत्रमा मुख्यत साल(*Shorea robusta*) रहेको छ । तर खोला किनारमा सिसौ(*Dalbergia sissoo*), खयर (*Acacia catechu*) समेत रहेका छन् । साल संगसरै साज(*Terminalia alata*) र कमा(*Adina cordifolia*) पनि देख्न सकिन्छ । यी प्रजाति लगायत अन्य कुकाठ प्रजातिहरु दाउराको रूपमा प्रयोग हुने गरेका छन् । फलको रूपमा आँप(*Magnifera indica*), बयर(*Semecarpus anacardium*), जामुन(*Syzygium cumini*), भलायो(*Semecarpus anacardium*), लाई उपयोग गरेको देखिन्छ । त्यस्तै औषधिको रूपमा हर्रो(*Terminalia chebula*), बर्रो (*Teminalia bellirica*), अमला(*Phyllanthus emblica*), आदि प्रजातिहरु पनि रहेको पाइन्छ । बन तरुल(*Diocorea deltoida*), निउरो(*Dryopteris cochleata*), जिब्रे साग (*Ophiolossum vulgatum*) का साथै विभिन्न प्रजातिका च्याउहरु तरकारीको रूपमा प्रयोग गरेको पाईन्छ । त्यस्तै पिपल(*Ficus religiosa*), बर(*Ficus bengalensis*), बेल(*Aegle marmelos*) आदि प्रजातिहरु विभिन्न धार्मिक कार्यमा प्रयोग गरेको पाईन्छ । साथै बाबियो (*Eulaliopsis binata*), काँस (*Saccharum spontaneum*) जस्ता प्रजातिहरु घर छाउन र डोरी बनाउन प्रयोग गरिएको देखिन्छ ।

५.३. सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण :

❖ जनसांख्यिक स्थिति :

पछिल्लो जनगणना २०६८ अनुसार निजगढ नगरपालिकाको कूल जनसंख्या ३५,३३५ रहेको छ जसमध्ये पुरुष १७,०२६ र महिला १८,३०९ रहेको छ । निजगढ नगरपालिकाको समग्र जनसांख्यिक अवस्थाको संक्षिप्त विवरण देहायको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालीका २१ : जनसांख्यिक अवस्थाको संक्षिप्त विवरण

क्र.सं.	कूल जनसंख्या	३५,३३५
१.	महिला	१८,३०९
२.	पुरुष	१७,०२६
३.	घरधुरी संख्या	७,१६२
४.	लैंगिक अनुपात	०.९३
५.	औषत घर परिवार आकार	६.३३
६.	जनसंख्या वृद्धिदर	४.९३
७.	जनघनत्व/वर्ग कि.मी.	१२२

श्रोता:- आवधिक निजगढ नगर विकास योजना २०७३

❖ जातजाति र लिङ्ग अनुसार जनसंख्या :

विभिन्न जातजातिको मिश्रित बसोबास भएको यस नगरपालिकामा ब्राह्मण/श्रेष्ठी र तामाङ्ग जातिको समांसुलभ बढि रहेको देखिन्छ । ब्राह्मण/श्रेष्ठी १२६११ (३५.६९%) , तामाङ्ग जातिको १२५६७ (३५.५७%) छ । लिङ्गसम्बन्धीय अनुसार ४२०% मगर जाति र ३.९०% नेवार जातिको बसोबास रहेको छ भने बाँकि १९.६५% अन्य

विभिन्न जातिको बसोबास रहेको देखिन्छ । जातजाति र लिङ्ग अनुसार जनसंख्याको विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका २२ : जातजाति र लिङ्ग अनुसार जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	जात	पुरुष	महिला	जम्मा
१	श्रेणी	२५९९	२८२२	५४१३
२	ब्राह्मण (पहाडी)	३४३७	३७६१	७१९८
३	मगर	८५५	९८१	१८३६
४	थारु	१०६	१३	११९
५	तामाङ्ग	६००७	६५६०	१२५६७
६	नेवार	६७२	७०६	१३७८
७	मुस्लिम	११७	१०३	२२०
८	कामी	३१७	३४३	६६०
९	यादव	५३	३८	९१
१०	राई	१७१	१८६	३५७
११	गुरुड	४७	३८	८५
१२	दमाई/धोली	११८	१२९	२४७
१३	लिम्बु	१५	१४	२९
१४	सार्की	१७	१२	२९
१५	तेली	२८	२२	५०
१६	चमार/हरीजान/राम	४	७	११
१७	कोइरी/कुशवाहा	१३	१२	२५
१८	कुर्मी	१०	६	१६
१९	सन्यासी/दशनामी	५७	६३	१२०
२०	दुसाद/पासवान/पासी	१३	११	२४
२१	सोनार	३७	५६	९३
२२	ब्राह्मण (तराई)	१३	१२	२५
२३	काठवनियान	३४	३३	६७
२४	घर्ती/भुजेल	३१	३७	६८
२५	मल्ल	६	५	११
२६	कल्वार	५७	४७	१०४
२७	हजामरठाकुर	४५	४१	८६
२८	कानू	२०	२२	४२
२९	सुनुवार	२४	२७	५१
३०	तत्मा/तत्वा	७	४	११
३१	माझी	३०४	२८७	५९१
३२	नुनिया	१८	१०	२८
३३	कुम्हर	१२	१३	२५
३४	दनुवार	१४६१	१४९०	२९५१
३५	कायस्थ	५	७	१२
३६	भोटे	६	१०	१६
३७	पहरी	२९	२३	५२
३८	बड्गाली	९	५	१४
३९	बादी	१७	१३	३०

**निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर र वगर खोलावाट दिगो रूपा दुःख, गिरी, बालुवा उत्खनन/सकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८**

४०	चेपाड प्रजा	४३	५९	१०२
४१	अन्य	१०६	८९	१९५
४२	दलित अन्य	८१	१०५	१८६
४३	तराई अन्य	१३	७	२०
	जम्मा	१७,०२६	१८,३०९	३५,३३५

श्रोत:- आवधिक निजगढ नगर विकास योजना २०७८

❖ भाषा र लिङ्ग अनुसार जनसंख्या :

मिश्रित जाति जनजातिहरूको बसोबास रहेको यस नगरपालिकामा नेपाली र तामाङ्ग भाषा बोलेको बाहुल्यता रहेको देखिन्छ । नेपाली र तामाङ्ग भाषा बोल्ने जनसंख्या क्रमशः ४७,५० प्रतिशत र ३४,६१ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी ८,७२ प्रतिशत जनसंख्याले मैथिली भाषा बोल्दछन् । बाँकि ९,१८ प्रतिशतले भोजपुरी, थारु, नेवार, मगर, गुरुङ, उर्दु, हिखेला, चाम्लिङ, दनुवार, माझी, राई, चेपाड र अन्यभाषा बोल्ने गरेका छन् । भाषा अनुसारको जनसंख्याको विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालीका २३ : भाषा र लिङ्ग अनुसार जनसंख्या विवरण

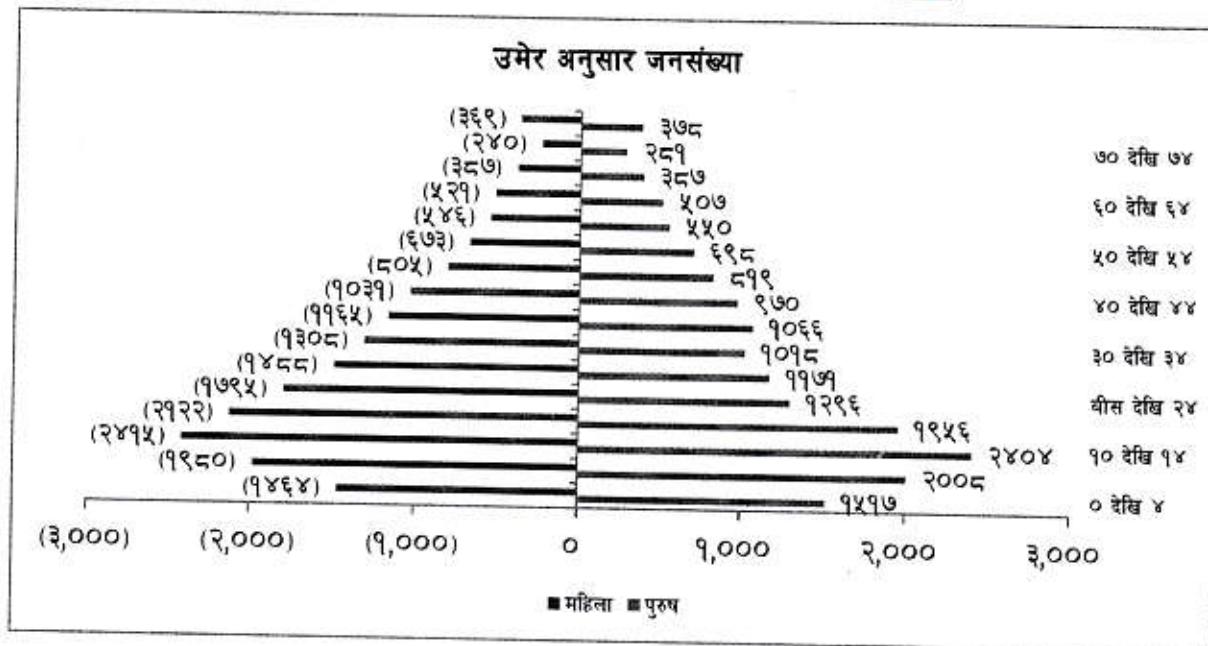
क्र.सं.	भाषा	पुरुष	महिला	जम्मा
१	नेपाली	७९,८७	८७९६	१६७८३
२	मैथिली	१५,४१	१५,३९	३०८०
३	भोजपुरी	३३१	२८०	६११
४	थारु	३३	२६	५९
५	तामाङ्ग	५८,५६	६३,७२	१२२२८
६	नेवार	४३६	४३०	८६६
७	मगर	४११	४२०	८३१
८	गुरुङ	२६	२०	४६
९	उर्दु	८	७६	१६६
१०	हिखेला	११	७	१८
११	चाम्लिङ	७	४	११
१२	दनुवार	३२	२९	६१
१३	माझी	६२	६३	१२५
१४	राई	११७	१३७	२५४
१५	चेपाड	४३	५९	१०२
१६	अन्य	४५	४९	९४
	जम्मा	१७,०२६	१८,३०९	३५,३३५

श्रोत:- आवधिक निजगढ नगर विकास योजना २०७८

❖ उमेर अनुसार जनसंख्याको विवरण :

निजगढ नगरपालिकाको जनसंख्याको अवस्थालाई उमेरगत आधारमा १६ समूहमा विभाजन गरिएको छ । उमेर समूहको आधारमा जनसंख्याको विस्तृत विवरण स्तम्भ चित्रमा उल्लेख गरिएको छ ।

श्रोतः- आवधिक निजगढ नगर विकास योजना, २०७३

❖ बसाई सराई :

प्रस्तावित क्षेत्रमा भएको छलफल र स्थानिय जानकारहरूका अनुसार निजगढमा अन्यत्रबाट बसाई सरेर आउने मानिसहरूको उपस्थित अत्यधिक मात्रामा रहेको पाइन्छ, भने वाहिरीनेहरूको जनसंख्या सामान्य मात्रामा रहेको पाइन्छ । उनीहरूका अनुसार विकम सम्बत् २०२४/२५ सालतिर तत्कालिन महेन्द्र राजमार्ग (पूर्व-पश्चिम लोकमार्ग) वनेपछि र त्यसपछि हेटौडा आसपासवाट सट्टा भर्ना पाएर आएका मानिसहरूको वसोवास भएपछि निजगढ वस्ती विकास दृष्टिकोणले अझ फराकिलो भयो । यद्यपी हालपनि यैंहा वस्तीविकासको क्रम तिब्ररूपले अगाडी बढिरहेको छ । त्यस्तै वि.सं. २०४६ सालपछि उत्तरी भाग लाल, रतनपुरी र सिंगौलमा पहाडी जिल्लावाट बसाई सरेर आउनेहरूको संख्या अत्यधिक मात्रामा आएर खोला नजिक र वन जंगलका भू-भागहरू कब्जागरी खेतिपाती गरेर बसेका छन्, भने अर्कोतर्फ स्थानिय मानिसहरू आफ्नो थलो छोडेर सुविधायुक्त ठाउँ सिमरा, हेटौडा जस्ता ठाउँहरूमा बसाई सरी गएको पाइन्छ । यसका साथ साथै यस क्षेत्रबाट कामका लागि विदेशिएका युवाहरूको संख्या पनि निकै बढी रहेको पाइन्छ ।

❖ आर्थिक कृयाकलाप :

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको प्रमुख आर्थिक कृयाकलापको रूपमा कृषि रहेको छ । कृषि प्रमुख आर्थिक कृयाकलाप भएतापनि यसले व्यवसायिकरणको अवधारणा अवलम्बन गर्न सकिरहेको छैन् । तथापी प्रमुख बालीमा धान, मकै, दलहन तथा अन्य खाद्यन्तहरू लगायत मौसम अनुसारको हरिया सागपात लगाउने गरेको पाइन्छ । तर यी सबै उत्पादनहरू केवल घरायसी प्रयोजनका लागि मात्र भएको पाइन्छ प्रायः घरबाट युवाहरू विदेशिने कारणले गर्दा कतिपय कृषियोग्य भूमीहरू बाँझे रहेको देखिन्छ । तसर्थ वैदेशिक रोजगारमा जाने मानिसहरूको कारण घरघरमा भित्रने विप्रेषणले गर्दा पनि ति घर परिवारको आर्थिक अवस्थामा केही सुधार भएको देखिन्छ ।

❖ ज्याला दर :

स्थानीय स्तरमा कामको प्रकृति र अवस्था हेरी ज्याला निर्धारण हुने गरेको देखिन्छ । खासगरी खेतिपातीको समयमा ज्याला दर केही बढी भएता पनि अन्य समयमा भने सामान्य हुने गर्दछ । यस प्रस्तावित क्षेत्रमा सालाखाला पुरुष तथा महिलाको लागि प्रतिदिन रु.५०० ज्याला दर कायम गरिएको छ । तर कतिपय दक्ष श्रमशक्तिको आवश्यकता परेको खण्डमा भने त्यसको लागि बढी नै ज्याला तिर्नु पर्ने हुन्छ ।

**निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्ने धनसर र बगर खोलावाट दिगो रूपा हुङ्गा, गिड्डी, वालुवा उत्खनन संकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८**

❖ यातायात :

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने धनसर खोला पुग्न पूर्व-पश्चिम राजमार्ग सडक खण्डको धनसर पूलबाट उत्तर र दक्षिण जाने विभिन्न ठाउँहरूबाट प्रस्तावित क्षेत्रमा जाने पहुँच मार्ग(Access Road) रहेको छ । त्यस्तै बगर खोला पुग्न निजगढको भमरा पूलको पूर्वबाट उत्तर सिंगौल जाने पक्की सडक पहुँच मार्ग(Access Road) रहेको छ । प्रस्तावित क्षेत्र यातायात सुविधाको हिसावले माथिल्लो कोटीमा नै पर्न आउँछ । तथापि मूल्य सडकबाट केहि परका वस्तिहरूमा भने अझै पनि यातायातको असुविधा नै देखिन्छ ।

६. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरू

६.१ प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण :

विकल्प विश्लेषण वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको महत्वपूर्ण अंगको रूपमा लिईएको छ। वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को अनुसूची ११ को महल ७ मा उल्लेख भए अनुसार विश्लेषण गर्नुपर्ने विकल्पहरूमध्ये (कच्चा पदार्थको विकल्प नरहेको, ईन्चन आवश्यक नपर्ने तथा श्रोत संकलनमा डिजाइन असम्भव्यीत रहेकोले हटाइएको) यस प्रस्तावको सम्भावित विकल्प निम्नानुसार रहेका छन्।

विकल्प १ : प्रस्ताव कार्यान्वयन नै नगर्ने।

विकल्प २ : परम्परागत विधिद्वारा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने।

विकल्प ३ : वैज्ञानिक व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने।

६.२ प्रस्तावका विकल्पहरू :

❖ विकल्प १ : प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने (शुन्य प्रस्ताव विकल्प) :

यस प्रकारको विकल्पलाई रोज्दा प्रस्तावित क्षेत्रमा भएका दुंगा, गिट्ठी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन् नै नगर्ने, सो क्षेत्रलाई पूर्ण रूपमा निषेधित/संरक्षित क्षेत्रको (Restricted/Protected Area) रूपमा विकास गर्ने। गैर कानूनी रूपमा संकलन गरेमा विगो जफत गरी प्रचलित ऐन कानून बमोजिम दण्ड सजाय गर्नु पर्ने र क्षेत्रको पूर्ण रेखदेख न.पा. बाट गर्नु पर्ने हुन्छ। यस विकल्पले भौतिक संरचना निर्माणमा आवश्यक जमिनमा गरिने उत्खननलाई प्रोत्साहन गर्दछ। खानीजन्य उत्खननले वातावरणमा पनि अधिक नकारात्मक प्रभाव पर्ने तथा तत्काल खानीको विकास पनि नभैसकेको अवस्थामा यस विकल्पलाई अस्वीकृत गरिनेछ।

❖ विकल्प २ : परम्परागत विधिद्वारा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने :

परम्परागत विधिद्वारा दुंगा, गिट्ठी र बालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्दा श्रोतहरूको अवैज्ञानिक र अनियन्त्रित रूपबाट संकलन तथा विक्री वितरण हुने, अदक्ष मानिसहरूबाट समय सिमा नराखी कुनै पनि बखत श्रोत संकलन गर्ने र व्यवसायिक रूपमा काम गर्ने व्यक्तिहरूलाई विक्री गर्नु पर्ने हुन्छ। श्रोत संलकन गर्ने मानिसहरूलाई सो को महत्व, मूल्य, संकलन विधि लगायतका कुनै कुराको पनि जानकारी नहुने र जथाभावी कुनै ज्ञानविना श्रोत संकलन गर्दा यसबाट पर्यावरण तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीमा नराप्त्रो प्रभाव पुग्नुका साथै स्थानीय राजश्व तथा जनताको आर्थिक उन्नति समेतमा वाधा पुग्ने हुन्छ।

यसर्थे दुङ्गा, गिट्ठी, बालुवा आदि संकलन गर्दा वन क्षेत्रका साथै संकलन क्षेत्रमा कुनै किसिमको हानी नोकसानी नपारी तथा वातावरणीय अवस्थामा कुनै प्रभाव नपर्ने गरी संकलन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। यसको लागि नियमानुसार संकलन ईजाजत दिईने र कर्मचारीहरूले नियमित अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। दुङ्गा, गिट्ठी, बालुवा आदिको लागि आश्विन देखि जेष्ठ मसान्तसम्म (खोला खोलाहरूमा बाढी नआएको बखत) संकलन गर्ने समय दिईनेछ। संकलन कार्यबाट वातावरणमा असर नपर्ने परम्परागत तथा आधुनिक साधनको मात्र प्रयोग गरिनेछ। जैविक विविधताको संरक्षणलाई ध्यानमा राखी निर्धारित स्थानमा मात्र प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने र यो प्रस्तावले वातावरणलाई क्षति नपुऱ्याई प्रस्तावमा उल्लेखित श्रोत व्यवस्थापन भई दिगो हुने हुदा यो विकल्पलाई रोजिएको छ।

❖ विकल्प ३ : वैज्ञानिक व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने

अवैज्ञानिक र अव्यवस्थित विधिद्वारा दुंगा, गिट्ठी, बालुवा उत्खनन् गर्दा र खोलाले वार्षिक धुपार्ने परिमाणभन्दा बढि उत्खनन् गर्दा त्यस्ता श्रोतहरूको निरन्तरता नहुने, हैसियतमा हास आउने भएकोले त्यसको वैज्ञानिक व्यवस्थापनका साथै संकलन विधिमा सुधार ल्याई यस्ता श्रोतको दिगो विकास गर्न यो प्रस्ताव प्रस्तुत गरिएको हो। दुङ्गा, गिट्ठी, बालुवा आदिको विगतमा भएको संकलन विधिमा छलफल गर्दा अव्यवस्थित किसिमबाट संकलन तथा उत्खनन् र खोलाले वार्षिक धुपार्ने परिमाणभन्दा बढि उत्खनन् क्षेत्रलाई आइपार्किएका परिमाण मात्र संकलन गर्दा जहा पायो त्यही संकलन नगरी तोकिएको

६.३ विभिन्न विकल्पहरुको वातावरणीय तुलनात्मक प्रभावहरुको विश्लेषण :

प्रस्ताव कार्यान्वयनका तीनवटा विकल्पहरुलाई तालिका २७ मा तुलनात्मक रूपमा अनुकूल र प्रतिकूल वातावरणीय प्रभावको छोटो तथा संक्षिप्तमा त्तगबालिकात्थब बउउचयबअज बाट विश्लेषण गरिएको छ । Qualitative Approach विकल्प छानौट गर्ने पूरानो र सहज उपाय हो

तालिका २४ : विकल्पहरुको वातावरणीय तुलनात्मक प्रभावहरुको विश्लेषण

सि. नं.	विकल्पहरु	अनुकूल वातावरणीय प्रभाव	प्रतिकूल वातावरणीय प्रभाव
१	विकल्प १ प्रस्ताव कार्यान्वयन नपर्ने	भू-क्षयमा कमी	स्थानियस्तरमा गरिवी निवारणका लागि निजी क्षेत्रको संलग्नतामा कमी आउने
		वातावरणमा सन्तुलन	औद्योगिक विकासमा टेवा नपुग्ने
		प्राकृतिक रूपमा रहेका श्रोतहरुको संरक्षण र वृद्धि	यस कार्यमा संलग्न स्थानीय जनशक्ति विस्थापित हुने
		श्रोतको चोरीमा कमी	संकलन नहुदा श्रोतको सदुपयोग नभई खेर जाने
		जलचर र उनीहरुको वासस्थानको संरक्षण	स्थानिय जनसमुदायबाट संरक्षण कार्यमा सहभागिताको कमीको कारण श्रोतको दुरुपयोग हुने
		बंशाणु स्रोत संरक्षण	स्थानीय विकास निर्माण कार्यमा प्रतिकूल असर पर्ने
		जैविक विविधता र पारिस्थितिकीय प्रणालीको संरक्षण	कच्चा पदार्थको आपूर्ति नहुँदा उद्योग बन्द हुने वा अर्को देशको भर पर्नुपर्ने
		स्रोतको मौज्दातमा वृद्धि	राजश्व नउठ्दा अर्थतनत्रमा प्रतिकूल असर पर्ने, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदी संकलन नगर्दा खोलाको सतह बढ्दन गई बाढीको पानी बस्ती र खेतमा पसी धनजनको नोक्सानी हुने, खोलाको सतह बढी बाध र पुलहरुलाई वर्षात्मको समयमा क्षति पूऱ्ने
२	विकल्प २ परम्परागत विधिहरु प्रस्ताव कार्यान्वयन नपर्ने	दक्ष जनशक्ति आवश्यक नपर्ने	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता पैदावारको दुरुपयोग हुने
		नीति नियमको परीधि भित्र नआउने	महत्वपूर्ण प्रजातिहरु लोप हुनगई जैविक विविधतामा हास आउने र राजस्व समेत प्राप्त नहुने
		अल्पकालीन रूपमा अत्याधिक परिमाण संकलन हुने	स्थानीय निकायलाई प्राप्त हुने राजश्वमा कमी आउने र सरकारी जनशक्तिको बढी आवश्यकता पर्ने
		संकलनको बैज्ञानीक प्रकृयाका वारेमा जानकारी आवश्यक नपर्ने	वातावरण विनासका प्रवाभरु देखिने
		कुनै सीप र प्रविधिको आवश्यक नपर्ने	स्थानीय उद्योगहरुलाई नियमित रूपमा कच्चा पदार्थ प्राप्त नहुने
		स्वतन्त्र रूपमा जुन कुनै समयमा संकलन गर्न सकिने	संलग्न जनशक्ति विस्थापित हुने
		कम लागतमा श्रोत संकलन हुने	रोजगारी र अन्य आयआर्जनका अवसरहरु घट्दै जाने स्थानीय स्तरमा गरिवी निवारणका लागि निजी क्षेत्रको संलग्नतामा कमी आउने
		भौतिक संरचनाको लागी निर्माण सामाग्री प्राप्त हुने	वनश्रोतको अत्याधिक दोहन हुने

सि. नं. विकल्पहरु	अनुकूल वातावरणीय प्रभाव	प्रतिकूल वातावरणीय प्रभाव
३ विकल्प : वैज्ञानिक व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने	दुंगा, गिर्ही बालुवा जस्ता श्रोतको दिगो व्यवस्थापन हुने र लोपोन्मुख प्रजातिको संरक्षण र विकासका साथै स्थानीय तहमा प्रविधि हस्तान्तरण हुने	प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा दक्ष जनशक्तिको आवश्यकता पर्ने
	स्थानीय तहमा कच्चा पदार्थ स्थायी र दिगो रूपमा प्राप्त हुने।	बढी खर्चिलो हुने
	स्थानीय स्तरमा थप रोजगारीका अवसर सिर्जना भई आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा थप टेवा पुग्ने	मानवीय गतिविधिका कारण भूक्षय बढ्न सक्ने
	जनसहभागितामा बृद्धि भई स्थानीय जनसमुदायबाट संरक्षण, सम्बर्धन कार्यमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने	जलसंग सम्बन्धित जीवजन्तुहरु मानवीय प्रभावमा आउन सक्ने
	जैविक विविधता र पारिस्थितिकीय प्रणालीको संरक्षण हुने	समय पालना र निश्चित नियम कानूनको पालना गर्नु पर्ने
	जैविक वंशाणु श्रोत संरक्षणमा मद्दत मिल्ने	अन्य प्रजातीहरुको हानी नोकसानी हुनसक्ने
	वातावरणीय प्रतिकूल प्रभाव घट्न गई सकारात्मक प्रभाव बढाउ जाने	खोला वरपर वस्ती विस्तार यवंम खोला अतिकमण हुनसक्ने
	दिगो रूपमा राजश्व प्राप्त भई स्थानीय आयमा बृद्धि हुने	भौतिक संरचना जस्तै पुलको जगमा प्रत्यक्ष आच आउन सक्ने
	अन्य विभिन्न उपयोगी प्रजातिको पहिचान हुने	
	व्यवस्थित तरिकाले दुंगा, गिर्ही, बालुवा आदि संकलन गर्दा किनार कटान नहुने र खोला बिच भागबाट बग्ने	
अनुसन्धान तथा अध्ययनमा मद्दत मिल्ने	प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्र वरपरको भौतिक पूर्वाधारहरु पुल आदिको संरक्षण हुने	
	माग र आपूर्तिको स्थिति विश्लेषण गरी सञ्चिती समेत गर्न सकिने	

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर र वगर पुल उत्तरको क्षेत्रवाट दिगो रूपा दुङ्गा, गिर्ही, वालुवा
उत्खनन/ संकलनको लागी आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

Qualitative Approach का आधारमा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन अध्ययनको क्रममा फिल्ड निरीक्षण गर्दा स्थानीयवासी, प्रमुख सूचनादातासंगको छलफल, प्रत्यक्ष अवलोकन र न.पा. सँगको छलफलका आधार प्रस्तावको विकल्पहरुको विश्लेषण गर्दा प्रस्ताव कार्यान्वयका विकल्पहरु मध्ये विकल्प न. ३ वैज्ञानिक तरिकाले दुङ्गा, गिर्ही, वालुवा उत्खनन् तथा संकलन गर्ने विकल्पको अनुकूल र प्रतिकूल वातावरणीय प्रभावहरु आधारमा यस विकल्पवाट वातावरणमा सबैभन्दा कम असर पर्ने, उत्खनन् कार्य वातावरणमैत्री हुने, स्थानीय स्रोतको सहि सदुपयोग हुने, स्थानीयस्तरमा थप रोजगारीका अवसर सिर्जना भई आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा थप टेवा पुर्ने, दिगो रूपमा राजश्व प्राप्त भई स्थानीय आयमा बढ्दि हुने, जनसहभागीता बढ्ने जस्ता विभिन्न कारणले गर्दा यो विकल्प नै उचित ठहरेका कारण न.पा. लाई प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागी विकल्प ३ सिफारिस गरिएको छ ।

७: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभावहरु

७.१ सकारात्मक प्रभावहरु :

७.१.१ भौतिक वातावरण :

❖ बाटो/सडक संजालमा वृद्धि :

खोलाजन्य पदार्थको संकलन गर्नका लागि संकलन गरिने घाटसम्म पुग्ने बाटो हुनु जरुरी रहेको छ। यस्ता बाटो उत्खनन् गरिएका सामाग्रीको सहज दुवानीका लागि सडक संजालसँग जोडिएका हुन्छन्। यसरी जोडिएका बाटोहरूले अन्य सर्वसाधारणलाई समेत फाइदा पुर्नेछ।

❖ किनारा कटान तथा बाढी प्रकोप न्यूनिकरण :

खोलाले लगातार आफ्नो किनारामा दुङ्गा र बालुका लगायतका सामग्रीहरु संग्रहित गर्दछ। खोलाको एक किनारामा संग्रहित बढनुको साथै त्यसको विपरीत किनारामा कटान पनि वृद्धि हुँदै जान्छ। यसले विपरीत किनारामा रहेका वस्तीहरूमा किनारा कटान तथा बाढीका समस्या निम्त्याउँछ। तसर्थ खोला किनाराबाट वैज्ञानिक तरिका अपनाई सङ्कलन र उत्खनन् कार्य गर्दा किनारा कटान र बाढी प्रकोप न्यूनीकरण हुन्छ।

❖ नदिजन्य सामग्रीको उत्पादनमा वृद्धि :

वैज्ञानिक रूपमा नदिजन्य सामग्रीहरु सङ्कलन र उत्खनन् भएको खाली गाउँमा खोलाले वर्षायाममा नदिजन्य पदार्थहरु संचय गर्दछ। यसरी निरन्तर रूपमा एकै ठाउँबाट त्यहाँ संचय भएका दुङ्गा, गिर्डी तथा बालुवा सङ्कलन तथा उत्खनन्ले यस्ता सामग्रीहरुको उत्पादनमा वृद्धि गर्दछ।

७.१.२ जैविक वातावरण :

❖ रुख कटानमा गिरावट :

निर्माण सामग्रीको सहज उपलब्धताले वनजंगलबाट निर्माण सामग्रीको रूपमा आयात तथा खपत गरिने काष्ठजन्य सामग्रीहरुमा न्यून चाप पर्दछ। यसले गर्दा न्यून रूपमा नै भएपनी निर्माणको लागि गरिने रुख कटानमा गिरावट आउन सक्ने आँकलन गर्न सकिन्छ। जमिन सतहबाट गरिने दुङ्गा उत्खनन्बाट हुन वनजंगलको क्षतिलाई पनि यसले कम गर्दछ।

❖ वनको संरक्षण :

खोला आफ्नो बाटोमा बग्दा वरपर नगई जैविक वातावरणमा क्षति कम हुन जान्छ। वर्षेनै कटान भईरहेका वन क्षेत्रका जमिन जादाँ पूरै पारिस्थीकिय प्रणालिनै सुधार हुन जाँदछ।

७.१.३ सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण :

❖ आयश्रोतको एवं रोजगारीको अवसर :

यस दुङ्गा, गिर्डी संकलन तथा उत्खनन् कार्यको संचालनका कारण त्यस क्षेत्रमा रोजगारी एवं आयश्रोतको वृद्धि हुनेछ। उत्खनन् कार्यका लागि प्रशस्त मात्रामा कामदारहरुको आवश्यकता पर्ने भएको हुदा यस प्रस्तावको संचालनबाट रोजगारीका अवसरहरु सृजना हुनेछन् जसका कारण स्वतः रोजगारी लिनेहरुको आयश्रोतमा वृद्धि हुनेछ।

❖ न.पा. को आयश्रोतमा वृद्धि :

जिल्लामा भएका खोलाबाट बहने खोलाजन्य पदार्थ: दुङ्गा, गिर्डी, बालुवा आदि उतदनन् तथा संकलन गर्दा जिल्लाबाट अनुमति लिने, दर्ता गर्ने, लाइसेन्स वितरण तथा नवीकरण तथा खारेजी को जिम्मा न.पा. को हुनुका साथै उत्खनन् गरिएका सामाग्रीको व्यवस्थापन तथा जिल्लामा रहेका प्राकृतिक श्रोत साधनबाट संकलन हुने राजस्व समेत न.पा. ले नै संकलन गर्ने प्रावधान रहेको हुनाले न.पा. को आयश्रोतमा वृद्धि हुनेछ।

❖ विकास निर्माण सामग्रीको उपलब्धता :

स्थानीय क्षेत्रमा प्रशस्त मात्रामा कार्य संचालन हुदा त्यस क्षेत्रको विकासका पुर्वाधार निर्माणका लागि आवश्यक पर्व निर्माण सामग्री स्थानीय क्षेत्रमै सुलभ तवरले र न्यून शुल्कमा उपलब्ध हुनेछ।

७.२ नकारात्मक प्रभावहरु :

७.२.१ भौतिक तथा रासायनिक प्रभावहरु :

❖ बाढी एवं अन्य जल उत्पन्न प्रकोप :

दुःखा, गिर्ही तथा बालुवाको अव्यवस्थित तथा जथाभावी सङ्गलन/उत्खनन् गर्दा खोलाले सङ्ग्रहित गर्ने सामग्रीहरुभन्दा बढी हुन गएमा यसले विभिन्न जल उत्पन्न प्रकोपहरु हुनसक्छ। अव्यवस्थित सङ्गलन/उत्खननले नदि किनार वरीपरीको क्षेत्रमा बाढी, किनारा कटान र पहिरोको जोखिम बढाउन सक्छ। त्यसै गरी निर्माण सामग्रीहरु जथाभावी सङ्गलन/उत्खनन् गर्दा नदिले आफ्नो धार परिवर्तन गरी वरपरको खेतीयोग्य जमिनलाई नष्ट गरी बगरमा परिणत गर्ने सम्भावना बढी रहन्छ।

❖ खोलाको बहाव बाटोमा आउने प्रभाव :

खोला किनारमा वा त्यसको वरपर रहेका ठूला साना दुःखाहरुले बाँधको रूपमा काम गरिरहेका हुन्छन्। त्यस्ता दुःखाको व्यवस्थित सङ्गलन तथा उत्खननले खोलाको बहावमा परिवर्तन गरी विषेश गरी वर्षायाममा त्यस खोलाका घाटको वरपर रहेको समुदायहरुलाई बाढी लगायतका अन्य जल उत्पन्न प्रकोपको त्रासले सताउने सम्भावना देखिन्छ। ध्यान नपुऱ्याई गरिएको उत्खनन्, सङ्गलन र पहुँचबाटो निर्माणले खोलाको धारमा परिवर्तन ल्याउन सक्छ। जसले गर्दा अन्य समस्याहरुबाट वरपरका समुदायहरु ग्रस्त हुन सक्छन्।

❖ भिरालोपन बढने :

खोला किनारबाट निर्माण सामग्री सङ्गलन तथा उत्खनन् गर्दा खोलाले किनारा कटान गर्दछ। यसको परिणाम स्वरूप खोला किनारामा भिरालोपन बढने सम्भावना बढी देखिन्छ।

❖ भौतिक संरचनामा हुने असर :

खोला किनार क्षेत्रका निर्माण सामग्रीहरुको सङ्गलन तथा उत्खनन् गर्दा त्यस नजिक रहेको भौतिक संरचनामा पनि असर पुऱ्याउँछ। खोला किनारामा रहेको बाटोमा पहिरो जानु, समतल भागमा रहेको सडक/पहुँचमार्गमा बाढी आउनु र पक्की तथा कच्ची पुलहरुको आधारलाई असर गर्नु जस्ता असरहरु जथाभावी निर्माण सामग्री सङ्गलन तथा उत्खननका उपज हुन सक्छन्।

❖ पिउने पानी तथा सरसफाइको समस्या :

स्थानीय कामदारहरु बाहेकका अन्य कामदारहरु बस्नको लागि घर तथा टहराहरु निर्माण गर्नुपर्ने हुन्छ। यस क्रममा कामदारहरुबाट पानीका मुहान तथा अन्य भौतिक तथा सामाजिक सम्पत्तिहरुको प्रयोग हुन्छ र त्यस्ता सम्पत्तिमा चाप बढ्छ। यसले मुख्यतय खानेपानीको स्रोतमा सरसफाइको समस्या निम्त्याउँछ र खानेपानीलाई दुषित बनाउन सक्छ। यस खोलाको दाँया बाँया क्षेत्रमा वसोबास गर्ने माझी समुदायहरुको खानेपानीको मुख्य स्रोत नै खोला र त्यस वरपरका मुलहरु भएको कारणले यस प्रस्तावको कार्यान्वयनले कामदारहरुद्वारा गरिने खोला र खानेपानीको स्रोत प्रदूषणको सम्भावना ज्यादा देखिन्छ।

❖ धुलोपन एवं ध्वनी प्रदूषण :

यस प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा मुख्य गरी सुख्खायाममा कच्ची पहुँचमार्गबाट दुवानी गर्ने सवारी साधनहरुले निम्त्याउने धुलो र धुँवाले वरपरको वातावरणमा वायु प्रदूषणको सम्भावना देखिन्छ। यसबाहेक ती सवारी साधनहरुबाट निस्कने ध्वनी प्रदूषण र कोलाहलले वरपरको समुदायहरुको एकान्त वातावरणलाई असर गर्ने देखिन्छ।

❖ सङ्कलनतथा उत्खनन् सामग्रीको भण्डारणको प्रभाव :

सङ्कलन तथा उत्खनन् सामग्रीहरु लामो समयसम्म भण्डारन गर्दा यसले खोला वरपरको वातावरणलाई कुरुप बनाउने काम गर्दछ । यसबाहेक पनि भण्डारन क्षेत्रको अभावमा सङ्कलन तथा उत्खनन् गरिएका सामग्रीहरुलाई बाटोको छेउमा राख्दा यसले अरु सवारी साधनको आवगमनलाई पनि असर गर्न सक्छ ।

❖ फोहोरमैला एवं खेरजाने सामग्रीको प्रभाव :

खोला किनारका मानिसहरुको काम गर्ने धुलोको रूपमा स्थापित हुँदै जाँदा त्यहाँबाट निस्कने फोहोरमैला एवं खेरजाने पदार्थहरु पनि वृद्धि हुँदै जान्छ । फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गर्न उचित कार्यविधि र ठाउँ नहुने कारणले गर्दा ति पदार्थहरु खोला वरिपरी तथा खोलामा प्रदूषण गर्न सक्छन् ।

❖ इन्धन, लुब्रिकेन्ट्स, अम्ल तथा अन्य रसायनहरुको चुहावट :

यस कार्यका लागि विभिन्न किसिमका उपकरण तथा औजाहरहरुको प्रयोग गरिन्छ जसलाई मर्मत गर्नका लागि बेलाबेलामा विभिन्न लुब्रिकेन्ट्स आदीको प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्ता सामग्रीको प्रयोग गर्दा चुहावट हुन गएमा त्वस्ले उत्खनन् क्षेत्रको पानीको गुणस्तरमा नकारात्मक प्रभाव पार्न सक्छ । त्यसैगरी, यस्तो चुहावट यस्ता वस्तु स्टोर गरी राखिएको स्थानबाट समेत हुन सक्छ ।

❖ धुलो एवं धुँवा उत्सर्जन :

दुःखा, गिरी, बालुवा आदी खोलाजन्य उत्पादनको उत्खनन् गर्दा आउने एउटा समस्या त्यस क्षेत्रमा उत्सर्जन हुने धुवाँ तथा धुलोका कारण हुनै वायु प्रदाषण रहेको छ । यस प्रस्तावका कारण समेत प्रस्ताव क्षेत्रमा वायु प्रदूषणको प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।

६.२.२ जैविक प्रभावहरु :

❖ माछा एवं अन्य जलचरमा पर्ने प्रभाव :

यस प्रस्ताव अनियन्त्रित तवरले कार्यान्वयन गर्दा यसबाट निस्कने फोहोरमैला लगायतका पदार्थहरु खोलामा प्रदूषण गर्दा त्यहाँका माछा एवं अन्य जलचरलाई प्रभाव पर्न सक्छ । यसबाहेक खोला क्षेत्रमा हुने सवारी साधन र कामदारहरुको कोलाहलले पनि जलचरको प्राकृतिक विचरणमा असर गर्दछ । प्रायः माछाहरु अण्डा पार्नको लागि तल्लो खोलाय क्षेत्रबाट माथिल्लो क्षेत्रतिर बसाई सराई गर्दछन् । सो क्रममा कोलाहल तथा अशान्त खोलाहरुबाटभन्दा शान्त खोलाहरुबाट माथिल्लो तटीय क्षेत्रतिर माछाहरुको बहावलाई यस्ता प्रस्तावहरुले प्रभाव पार्ने देखिन्छ ।

❖ माछाको उपलब्धतामा प्रभाव :

माथि उल्लेख गरिए अनुसार व्यस्त खोला किनारमा माछाको संख्या पनि घट्दौ हुन्छ । यसले त्यस ठाउँको खोलामा माछा पाइने सम्भाव्यतालाई विस्तारै न्यून गर्दै लैजान्छ । यस बाहेक पनि कामदारहरुले पनि माछा मार्ने प्रवृत्तिलाई प्राथमिकता दिन सक्छन् । यसले खोलामा माछाको चाप स्वतः घट्दै जान्छ ।

❖ वनजंगलमा पर्ने असर :

यस खोलाका केही किनारहरुका भिरहरुमा उल्लेख रूपमा सामुदायिक तथा सरकारी वनजंगलहरु छन् । दुःखा र बालुवा लगायतका निर्माण समाग्रीहरुको सङ्कलन, उत्खनन् तथा दुवानी गर्ने काममा लागेका कामदारहरुले त्यही क्षेत्र वरपरको वनजंगलबाट वन्यजन्तु एवं अन्य वन पैदावरको गैरकानुनी व्यापार तथा अनुचित लाभ लिन सक्छन् ।

❖ वन्यजन्तुको गैरकानुनी शिकार :

खोलाजन्य निर्माण सामग्रीहरुको सङ्कलन, उत्खनन् र दुवानीमा काम गर्ने कामदारहरुबाट त्यस क्षेत्रको वरिपरी पाइने वन्यजन्तुको गैरकानुनी रूपमा शिकार गर्न सक्छन् । यस्ता शिकारहरु मासुजन्य पर्दार्थको लागि मात्र नभएर विभिन्न संरक्षित जनावरको शरिर तथा शरिरको अंगहरुको गैरकानुनी व्यापारको लागि पनि हुन सक्छ ।

❖ वन्यजन्तुको प्राकृतिक विचरणमा पर्ने प्रभाव :

पहुचबाटोको मर्मतसंभार देखि लिएर, निर्माण सामग्रीको दुवानी र त्यसबाट हुने ध्वनि प्रदुषणले वन्यजन्तुको प्राकृतिक विचरणमा पर्ने प्रभाव पार्छ । तर यस खोलाको किनारमा बनजंगलहरु न्यून रुपमा भएको कारणले गर्दा उल्लेख्य प्रभाव नपरे पनि न्यून प्रभावको सम्भावना छ ।

७.२.३ सामाजिक-आर्थिक क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव :

❖ पेशागत स्वास्थ्य एवं सुरक्षा :

संकलन तथा उत्खनन कार्यका क्रममा विभिन्न किसिमका ठूला तथा साना मेशिन तथा औजारहरुको प्रयोग हुने भएको हुदा त्वस्ता औजार तथा मेशिनको प्रयोगका क्रममा कामदारलाई टोपटक लाग्न सक्ने सम्भावना रहेको हुन्छ । साथै, कुनै रोगबाट संत्रमित कामदारबाट अर्कोमा कामदारमा रोगको संक्रमण भई यसै गरि फैलन सक्ने सम्भावना पनि रहेको हुनेछ ।

❖ खेतीयोग्य जमिन एवं कृषिजन्य सामग्री :

यस प्रस्तावको संचालनका कारण खोलामा विभिन्न समयमा बाढी पहिरो आउन सक्ने हुदा यस्ता प्रकोपका कारण प्रस्ताव क्षेत्र नजिकै रहेका खेतीयोग्य जमिनहरुमा बाढी पसे बाली सखाप गर्न सक्ने सम्भावना रहेको हुन्छ । त्यसैगरि, संकलन तथा उत्खनन कार्यका कारण पानीको गुणस्तरमा हास आउन सक्ने हुदा यसले बालीनलीमा पनि प्रभाव पार्न सक्छ ।

❖ धार्मिक, साँस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलमा प्रभाव :

प्रस्तावित खोलाको दोभानमा त्यस क्षेत्रका मानिसहरुको अन्तिम संस्कारको लागि प्रयोगमा ल्याइएको घाट छ, तर त्यस क्षेत्र खोलाजन्य निर्माण सामग्रीहरु सङ्कलन तथा उत्खननको लागी योग्य नभएकाले त्यस्ता धार्मिक तथा साँस्कृतिक धरोहरहरु जोखिममा पर्ने सम्भावना छैन ।

❖ बाल मजदुर बढन सक्ने :

दुङ्गा, गिरी, तथा बालुवा सङ्कलनलाई बेरोजगार परिवार तथा सदस्यहरु धेरैले छोटो समयको लागि आकर्षक पेशाका रूपमा लिन सक्छन् । यसले गर्दा निम्न आर्थिक स्तर भएका परिवारहरु यस्ता पेशामा बढी सक्रिय देखिन्छन् । बालबालिकाहरु पनि केही पैसा कमाउने लोभमा होस् या आफ्नो परिवारलाई सघाउने आशमा, यो पेशा अंगाल्न थाल्न्छन् । यसले गर्दा प्रस्तावित क्षेत्रमा बाल मजदुरी बढने र स्कूल जाने विद्यार्थीको संख्या घटन सक्ने अवस्था आउँछ । यसले मूलतः त्यस क्षेत्रमा शैक्षिक विकासमै पनि प्रभाव पार्ने देखिन्छ ।

❖ सामाजिक अपराधमा वृद्धि :

खोलाजन्य निर्माण सामग्री सङ्कलन, उत्खनन तथा दुवानी कार्यको लागि स्थानिय मात्र नभएर वाह्य ठाउँहरुबाट आएका मानिसहरुले पनि काम गर्दैन् । यस क्रममा विषेशगरी बाह्य ठाउँहरुबाट आउने कामदारहरुले रातमा मध्यपान गरी होहल्ला गर्ने, चोरी ढकैती जस्ता कार्यहरुमा सक्रिय हुने र वेश्यावृत्ति र यौनजन्य गतिविधिहरुलाई बढवा दिने गरेको देखिन्छ । तसर्थ यस्ता सामाजिक कुर्कार्य र अपराधको घटनाहरुमा वृद्धि हुने सम्भावना पनि धेरै रहन्छ । यसका साथै कामदारहरुलाई बढी दोहब गर्दा पनी भै-भगडाको स्थिति आउन सक्छ ।

❖ कामदार माथी शोषण :

दुङ्गा, गिरी, तथा बालुवा सङ्कलनलाई बेरोजगार परिवार तथा सदस्यहरु धेरैले छोटो समयको लागि आकर्षक पेशाका रूपमा लिन सक्छन् । यसले गर्दा निम्न आर्थिक स्तर भएका परिवारहरु यस्ता पेशामा बढी सक्रिय देखिन्छन् । यसरी निम्न आय भएका अदक्ष कामदार आकर्षित हुने हुदाँ कामदार माथी शोषणको सम्भावना रहन्छ ।

❖ जग्गा स्वामित्वको विवाद :

खहरे प्रकृतिको यस खोलाले प्रत्यक वर्षको बाढीसँगै किनारमा रहेको व्यक्तीगत खेती योग्य जमिनलाई बगरमा परिणत गरेको छ । अहिले बगर रहेको यस जमिनबाट ढुङ्गा, गिरी, तथा बालुवा सङ्कलन कार्य गर्दा सम्बन्धीत जग्गा धनीले आफ्नो जग्गाको स्वामित्वको दावी गर्न सक्छ ।

७.२.४ साँस्कृतिक क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव :

❖ कामदारबीच भै भगडा :

कार्य संचालनका क्रममा विभिन्न जातजाति, भाषभाषी र क्षेत्रका कामदारले काम गर्ने हुदा समय समयमा उनीहरुबीच विभिन्न कारणका लागि वैचारिक द्वेष उत्पन्न भई कुनै समय भगडा नै पनि हुन सक्ने सम्भावना रहेको हुन्छ ।

७.३ प्रभावहरुको वर्गीकरण :

माथि व्याख्या गरिएका प्रभावहरु प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट पर्न सक्ने प्रभावहरु हुन् । पहिचान भएका प्रभावहरुको परिमाण (धेरै, मध्यम, थोरै, सिमावधि (क्षेत्रीय, स्थानीय, स्थलगत), समयावधि (अल्पकालीन, मध्यावधि, दीर्घकालीन) र प्रकृति (प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष) एकै समान नहुने हुँदा यी प्रभावहरुको प्रवलता पनि फरक फरक गुण र प्रकृतिका हुन्छन् । यस आधारमा उल्लेखनीय प्रभावहरुको वर्गीकरण गरि उक्त प्रभावहरुको लागि समयानुकूलनका न्यूनिकरणका उपायहरु तोकिने छन् । राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका २०५० को आधारमा प्रभावहरुको पूर्वानुमान र उल्लेखनीय प्रभावहरुको पहिचान गरिएको छ । तल उल्लेखित पक्षहरुको आधारमा उक्त प्रभावहरुको वर्गीकरण गरिएको छ ।

❖ परिमाण(Magnitude) : प्रभावहरुको तीव्रताको (Severity) को आधारमा परिमाण निर्धारण गरिएको छ । प्रस्तावित आयोजनाबाट पर्न सक्ने केहि असरहरुलाई पूर्ण न्यूनिकरण गर्न नसकिने स्थिति देखिएमा उक्त प्रभावलाई धेरै परिमाणमा हुने प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ । त्यसैगरि केहि असरहरु सरल उपायद्वारा सजिलै न्यूनीकरण गर्न सकिने देखिएमा थारै परिमाणका प्रभावको रूपमा निर्धारण गरिएको छ । साथै केहि असरहरु सजिलै न्यूनीकरण गर्न नसकिएता पनि उक्त असरहरुको न्यूनीकरणका उपायहरु अपनाउन सकिने किसिमका प्रभावहरुलाई मध्यम परिमाणका प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

❖ सिमावधि/फैलावट(Extent) : प्रस्तावित आयोजनाको क्रियाकलापहरुले असर पुऱ्याउन सक्ने सम्भावित क्षेत्रको आधारमा प्रभावहरुको सिमावधि/फैलावट निर्धारण गरिएको छ । उक्त प्रभावित क्षेत्रलाई ३ क्षेत्रमा वर्गीकरण गरिएको छ : क्षेत्रीय, स्थानीय र स्थलगत ।

❖ समयावधि(Duration) : प्रस्तावित आयोजनाको क्रियाकलापहरुद्वारा प्रभावित क्षेत्रमा पर्न गएको असरहरु विभिन्न समयसम्म रहि रहने हुनाले उक्त असरहरुको समयावधिको आधारमा सम्बन्धित प्रभावहरुको समयावधि निर्धारण गरिएको छ ।

तसर्थ माथि उल्लेखित परिमाण, सिमावधि र समयावधिको आधारमा प्रस्तावित आयोजनाबाट पर्न जाने सम्पूर्ण प्रभावहरुको लेखाजोखा तथा तहगत वर्गीकरण गरिएको छ । प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट पर्न जाने सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभावहरुलाई माथि उल्लेखित पक्षहरुको आधारमा लेखाजोखा सहित तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । प्रभावहरुको उल्लेखनीयताको तहगत वर्गीकरण विज्ञहरुको ज्ञान तथा बुझाईको आधारमा गरिएका छने भने मूल्याङ्कनका लागि निम्न उल्लेखित आधारहरु तय गरिएको छ ।

तालिका २५ : प्रभाव मूल्यांकन मार्गिक्स

प्रकृति(Nature)	परिमाण(Magnitude)	स्थानीय(Extent)	समयावधि(Duration)
प्रत्यक्ष(Direct)	D उच्च	६० क्षेत्रीय	२० न.पा स्थल भन्दा बाहिरसम्म हुने लाग्ने समय असर
अप्रत्यक्ष(Indirect)	I मध्य	२० स्थानीय	२० न.पा. स्तरमा हुने मध्यम समय असर
	न्यून	१० तोकिएको क्षेत्र	१० प्रस्तावित क्षेत्र भित्र हुने असर समय मात्र हुने असर

तालिका २६ : सकारात्मक प्रभावहरको पुर्वानुमान तथा मूल्यांकन

पक्ष	प्रभावहर	प्रकृति	परिमाण	सिमावधि	समयावधि	उल्लेखनीयता
	बाटो वा सडक संजालमा बढ़ि	D	६०	२०	२०	१०० (उच्च महत्वपूर्ण)
	फिनारा कटान तथा बाढि न्यूनीकरण	D	२०	२०	२०	६० (महत्वपूर्ण)
	खोलाजन्य निर्माण सामग्रीको उत्पादनमा बढ़ि	D	६०	२०	२०	१०० (उच्च महत्वपूर्ण)
	आयोजनाका कियाकलापहरमा रोजगारको अवसर र रोजगारको खोजीमा गरिने बासैइसराईमा निरावर	D	६०	२०	२०	१०० (उच्च महत्वपूर्ण)
	न.पा. को आयोजन / राजस्वमा बढ़ि	D	६०	२०	२०	१०० (उच्च महत्वपूर्ण)
	आमदानीको श्रोत बढनाले	I	६०	२०	२०	१०० (उच्च महत्वपूर्ण)
	स्थानीय आर्थिक कियाकलापमा बढ़ि	I	२०	२०	२०	६० (महत्वपूर्ण)
	सडक सञ्जालको व्यवस्थापन तथा यातायातको सुविधा	D	६०	२०	२०	१०० (उच्च महत्वपूर्ण)
	खोलाबाट उत्पादित विकास निर्माण सामग्रीको सहज उपलब्धता	D	६०	२०	२०	१०० (उच्च महत्वपूर्ण)
	सामुदायिक विकास र सार्वजनिक सुविधाहरमा सुधार	I	२०	२०	२०	६० (महत्वपूर्ण)
	जैविक नुख कटानमा निरावर	I	२०	२०	२०	६० (महत्वपूर्ण)

वनको संरक्षण		तालिका २७ : नकारात्मक प्रभावहरुको पुर्वानुमान तथा मूल्यांकन					१०० (उच्च महत्वपूर्ण)	
पक्ष	प्रभाव	प्रकृति	परिमाण	सिमावधि	समयावधि	उल्लेखनीयता		
	बाढी एंवं अन्य जल उत्पन्न प्रकोपको समस्या	I	१०	१०	२०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)	
	खोलाको बहाव / बाटोमा आउने प्रभाव	D	१०	१०	२०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)	
	खोला किनाराको भिरालोपनमा बढी र त्यसबाट बद्दल सक्ते परिहरो तथा भू-क्षयको खतरा	D	१०	१०	२०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)	
	खोला वरपरका भौतिक संरचनाहरुमा पर्ने प्रभाव	D	१०	१०	२०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)	
	खानेपानीको स्रोतमा चाप तथा सरसफाइको समस्या	I	१०	१०	२०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)	
	धूलोपन एंवं ध्वनी प्रदूषण	D	५०	१०	२०	२०	९० (उच्च महत्वपूर्ण)	
	जथाभावी सइकलन तथा उत्थनन् गरिएका सामग्रीहरु भाङ्डारणले भू-उपयोगितामा परिवर्तन र स्थानीय भू-सौन्दर्यतामा हास	D	१०	१०	२०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)	
	जथाभावी दिशापिसाव लाग्यत अरु फोहोरमैला एंवं खेरजाने सामग्रीहरुले खोलाको पानी तथा जमिनमुनिको पानी दुष्प्रिय हुने / जल प्रदूषको सम्भावना	I	२०	१०	२०	२०	५० (महत्वपूर्ण)	
	मालबाहक सवारी साधनबाट हुने ध्वनी प्रदूषण र सुख्खा याममा त्यस्ता सवारी साधनले उडाउने ध्वलोले हुने बाय प्रदूषण	D	२०	२०	२०	२०	६० (महत्वपूर्ण)	
	इन्धन, लुधिकेन्टस, अम्ल तथा अन्य रसायनहरुको चहावट	D	१०	१०	२०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)	
	जनस्वास्थ्य, पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षा	D	१०	१०	२०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)	
	खेतीयोग्य जमिन एंवं कृषिजन्य सामाग्री	I	१०	१०	१०	१०	३० (कम महत्वपूर्ण)	
	धर्मिक, सास्कृतिक एंवं ऐतिहासिक स्थलमा प्रभाव	I	२०	१०	१०	१०	४० (कम महत्वपूर्ण)	

लिंगायत नगरपालिका, लिंगायत बारा, प्रदेश नं.-२
कुमार यादव
हिंजनियर
प्रमुख

बाल मजुदूरी बढन सक्ते	I	२०	२०	२०	४० (महत्वपूर्ण)
सामाजिक अपराधमा बृद्धि	I	१०	२०	२०	५० (महत्वपूर्ण)
कामदार माथी शोषण	I	१०	१०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)
जग्गाको स्वभित्तको विवाद	I	१०	२०	२०	५० (महत्वपूर्ण)
कामदारिच्च भै भगडा	I	२०	२०	२०	६० (महत्वपूर्ण)
माछा एवं अन्य जलचरको प्राकृतिक विचरणमा पर्ने प्रभाव	I	१०	६०	२०	१०(महत्वपूर्ण)
माछाको उपलब्धतामा पर्ने प्रभाव	I	२०	१०	२०	५० (महत्वपूर्ण)
बनजगलमा पर्ने असर	I	१०	१०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)
बन्धजन्तुको गैरकान्तुनी शिकार	I	१०	१०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)
बन्धजन्तुको प्राकृतिक विचरणमा पर्ने प्रभाव	I	१०	१०	२०	४० (कम महत्वपूर्ण)

कृपया
निःजगांड

संपर्क कुलार यादव
सचिवनिपर

८. सकारात्मक प्रभाव बढोतरी एवं नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू र वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

आयोजनावाट प्रभावित हुने क्षेत्रको वातावरण र स्थानीय समुदायहरूलाई प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट हुन जाने सकारात्मक प्रभावको बढोत्तिकरण उपायहरू र नकारात्मक प्रभावहरूबाट जोगाउने वातावरणीय संरक्षणका उपायहरूको पहिचान गर्नु तै यस अध्यायको मुख्य उद्देश्य हो । प्रस्तावित आयोजनावाट शृजित सकारात्मक प्रभावहरूको बढावा साथै नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनीकरण गर्ने वातावरणीय संरक्षणका उपायहरू निर्धारण गरि ती उपायहरू कार्यान्वयन गर्न लाग्ने खर्च समेत यस अध्यायमा उल्लेख गरिएको छ । वातावरण संरक्षणमा प्रचलनमा आइएका ३ किसिमका उपायहरू निम्न प्रस्तुत गरिएको छ । यि उपायहरू प्रभाव बढोत्तिकरण एवं न्यूनीकरण उपायहरूको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

- १. प्रतिवाधक उपाय(Preventive measures) :** प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट हुन सक्ने सम्भावित नकारात्मक प्रभावहरूको असर पर्नु पूर्व विभिन्न किसिमका उपायहरू जस्तै : उपयुक्त विकल्पहरूको छनौट, उचित योजना तथा व्यवस्थापन, जनजागरणका कार्यक्रम आदि अपनाउनु तै प्रतिवाधक उपाय भित्र पर्दछ ।
- २. सुधारात्मक उपाय(Corrective measures) :** प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट हुन जाने प्रभावहरूलाई उपयुक्त प्रविधि तथा औजारको प्रयोग गरि नकारात्मक प्रभावहरूलाई स्विकार गर्न सकिने अवस्थामा पुऱ्याउनु तै सुधारात्मक उपायको मुख्य उद्देश्य हो ।
- ३. क्षतिपूर्तिदायक उपाय (Compensatory measures) :** प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट हुन जाने क्षतिहरूको सन्दर्भमा रकम तथा अन्य उपयुक्त माध्यमहरूको प्रयोग गरि विभिन्न किसिमका क्षतिहरूको न्यूनीकरण गर्नु तै क्षतिपूर्तिदायक उपाय भित्र पर्दछ । यी उपायहरू प्रभाव बढोत्तिकरण एवं न्यूनीकरण उपायहरूको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

८.१. सकारात्मक प्रभावको बढोत्तिकरण उपायहरू :

८.१.१. सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरणमा प्रभाव :

❖ रोजगारीको अवसर :

आयोजना क्षेत्र वरपरका स्थानीय बासीन्दाहरूलाई आयोजनावाट शृजना हुने रोजगारमा ग्राहयता दिनुपर्छ । चाहिएको अवस्थामा सिपमुलक तालिमहरूद्वारा स्थानिय जनशक्ति निर्माण गरी स्थानिय जनसहभागिता वृद्धि गर्नुपर्छ । महिलाहरूलाई पनि रोजगारमा ग्राहयता दिई लिङगभेद बिना श्रमको मुल्य दिनुपर्छ ।

❖ स्थानीय बासीन्दाहरूको आयस्रोतमा वृद्धि :

आयोजना क्षेत्रका आर्थिक रूपमा विपन्न परिवार तथा दक्ष, अदक्ष र अर्धदक्ष बेरोजगार युवाहरूलाई दक्षता अनुसारको रोजगारमा संलग्न हुन प्रोत्साहन गर्नुपर्छ । रोजगारबाट आउने प्रत्यक्ष आय बाहेक पनि स्थानीय आयआर्जनका स्रोत जस्तै कृषि उत्पादन, बाखापालन तथा माछापालनको निम्न सचेत गराउने र तालिमहरूको व्यवस्था गर्नुपर्छ ।

❖ न.पा. को आयस्रोतमा वृद्धि :

नगरपालिकाले आफुले गरेको अध्ययनको आधारमा देखिएको दिगो रूपमा सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्न सकिने क्षेत्रहरूलाई वा खोलाजन्य निर्माण सामग्रीको स्रोतलाई उचित रकममा अरुलाई मापदण्ड अनुसार उपभोग/उपयोग गर्न दिने र आफुले त्यसको लेखाजोखा राख्ने काम गर्नुपर्छ । यसबाहेक मालबाहक सवारी साधनको ढुवानी कर पनि न.पा. ले आफुनो आयस्रोतमा वृद्धि गर्नसक्छ ।

❖ सडक सञ्जालको विकास तथा यातायातको सुविधा :

आयोजना क्षेत्रमा भएका पहुँचमार्गको मर्मत संभार गरिनेछ र राजश्व बापत प्राप्त रकम मध्येको निश्चीत प्रतिशत सम्बन्धित क्षेत्र तथा नगरपालीकाहरुको सडक सञ्जालको विकास तथा यातायातको सुविधा निमित्त खर्च गरिनेछ ।

❖ निर्माण सामग्रीको उपलब्धता तथा स्थानीय क्षेत्रको विकास :

निर्माण सामग्रीको सहज उपलब्धता उपयोग गर्न स्थानीय बासिन्दाहरुलाई प्राथमिकता दिइनेछ । राजश्व बापत प्राप्त रकम मध्येको निश्चीत प्रतिशत सम्बन्धित क्षेत्र तथा नगरपालीकाहरुको भौतिक विकासका पुर्वधारहरुको विकासका लागी खर्च गरिनेछ ।

द.१.२. भौतिक वातावरण :

❖ किनारा कटान तथा बाढी प्रकोप न्यूनिकरण :

किनारामा बाँधको रूपमा प्रयोग हुने ठुला ढुङ्गाहरुको सङ्कलन वा उत्खनन् नगरी त्यसलाई प्राकृतिक बाँधको रूपमा अभ्य स्थायी तरिकाले खोला किनारामा मिलाएर राख्नुपर्छ ।

❖ नदिजन्य सामग्रीको उत्पादनमा वृद्धि :

प्रस्तावित खोलाका किनाराहरुमा ज्यादा रूपमा वार्षिक नदिजन्य सामग्रीको सञ्चितिकरण हुने ठाउँहरुमा व्यवस्थित तरिका अपनाई दिगो रूपमा सङ्कलन तथा उत्खनन् गरिनुपर्दछ ।

द.१.३. जैविक वातावरण :

❖ रुख कटानमा गिरावट :

स्थानिय बासिन्दालाई निर्माण सामग्री सहजै उपलब्ध गराउनुको साथै काष्ठजन्य सामग्रीहरुभन्दा स्थानिय खोला किनाराका निर्माण सामग्री आवास तथा अन्य संरचना बनाउन प्रयोग गर्दाको फाइदाको बारेमा सबैलाई सचेत गरानुपर्छ ।

नेपाल कलामार्ग यादृ

तालिका २८ : सकारात्मक प्रभावहरुको बढोत्तिकरण उपायहरु

प्रभावको महत्व	बढोत्तिकरण उपायहरु	उपायको क्रिसिम
बाढी एवं अन्य जल उत्पन्न प्रकोप चुनौनकरण	महत्वपूर्ण किनारमा चाँडको रूपमा प्रयोग हुने तुला दुश्तहरुको सङ्कलन वा उत्खनन् नगर्ने	प्रीतवाधक
दुज्जा, बालुवा, निर्मी जस्ता खोलाजन्य निर्माण सामग्रीहरुको उत्पादन	उच्च महत्वपूर्ण वीषक नीदिन्य सामग्रीको सञ्चितकरण हुने ठाँउहरुमा व्यवस्थित तरिका अपनाई दिगो रूपमा सङ्कलन तथा उत्खनन् नगर्ने	सुधारात्मक
सङ्कलन, उत्खनन् कार्य, दुवानी, आदि आयोजनाका क्रियाकलापहरुमा रोजगारको अवसर र रोजगारको खोजीमा गरिने वसाँइसराईमा निरावट न.पा. को आयोग / राजस्वमा बढि	उच्च महत्वपूर्ण दिगो रूपमा सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्ने सकिने क्षेत्रहरुलाई वा खोलाजन्य निर्माण सामग्रीको सोतलाई उचित रकममा अरुलाई लेखाजाखा राख्ने काम	सुधारात्मक
आमनीको श्रोत वढनाले स्थानीय आर्थिक क्रियाकलापमा बढि	उच्च महत्वपूर्ण आयोजना क्षेत्रका आर्थिक रूपमा विपन्न परिवार तथा दक्ष, अदक्ष र अर्धदक्ष बेरोजगार युवाहरुलाई दक्षता अनुसारको रोजगारमा संलग्न हुन प्रोत्साहन गर्ने	सुधारात्मक
सङ्कलनको व्यवस्थापन तथा यातायातको सुविधा	महत्वपूर्ण आयोजना क्षेत्रमा भएका पहुँचमार्गको मर्मत संभार गर्ने र राजस्व बापत प्राप्त रकम मध्येको निश्चीत प्रतिशत समन्वित भेत्र तथा न.पा. को सङ्कलनको विकास गर्ने	सुधारात्मक
खोलाचाट उत्पादित विकास निर्माण सामग्रीको सहज उपलब्धता	उच्च महत्वपूर्ण निर्माण सामग्रीको सहज उपलब्धता र उपयोग गर्ने स्थानीय बासीनाहरुलाई प्राथमिक दिइने	सुधारात्मक
निर्माण सामग्रीको सहज उपलब्धताले बनजगलचाट निर्माण सामग्रीको रूपमा आयात तथा खपत गरिने काल्जन्य सामग्रीहरुमा चून चाप	महत्वपूर्ण काल्जन्य सामग्रीहरुम्बन्द स्थानीय खोला किनाराका निर्माण सामग्री आवास तथा अन्य संरचना बनाउन प्रयोग गर्दैको फाइदाको बारेमा सबलाई सचेत गराउने	प्रीतवाधक

८.२ नकारात्मक प्रभावहरु निराकरण तथा न्यूनिकरणका उपायहरु :

तालिका २९ : नकारात्मक प्रभावहरु निराकरण तथा न्यूनिकरणका उपायहरु

पक्ष	नकारात्मक प्रभावहरु	प्रभावको महत्त्व	निराकरण तथा न्यूनिकरणका उपायहरु	उपायको क्रिसम
बाढ़ी एवं अन्य जल उत्पन्न प्रकोपको समस्या	कम महत्वपूर्ण	River training तथा Bio-engineering प्रविधिको उपयोग	प्रतिवाधक	
खोलाको बहाव / बाटोमा आउने प्रभाव खतरा	कम महत्वपूर्ण	River training तथा Bio-engineering प्रविधिको उपयोग	प्रतिवाधक	
खोला किनाराको भिरालोपनमा बृद्धि र त्यसबाट बढनसक्ने पहिरो तथा भूक्षयको खतरा	कम महत्वपूर्ण	खोला नियन्त्रण गर्न बनाईएका बोध स्पर लगायतका संरचनाहरु मजबूत और्तिक	प्रतिवाधक	
खानेपानीको सरसफाइको समस्या	स्रोतमा चाप तथा कम महत्वपूर्ण	खाने पानीको मुहान तथा कुलोका आसपास प्रदूषण नगर्ने कामदारलाई सचेत गराउने	प्रतिवाधक	
जथाभावी सडकलन तथा उत्थनन् गरिएका सामाग्रीहरु भू-उपयोगितामा परिवर्तन र स्थानीय भौमिकामा छास	कम महत्वपूर्ण	आयोजनाको कार्य अवधि पश्चात उत्थनन् क्षेत्रको सातह मिलाई उक्त क्षेत्रको भू-दृश्य कायम राख्ने	सुधारात्मक	
जथाभावी दिशापिसाव लगायत अरु फोहोरमैला एवं खेरजाने सामाग्रीहरुले खोलाको पानी तथा जमिनमुनिको पानी दुषित हुने / जल प्रदूषणको सम्भावना	महत्वपूर्ण	जथाभावी दिशापिसाव लगायत अरु फोहोरमैला नगर्ने कामदारलाई सचेत गराउने, फोहोरमैला उचित भण्डारण र विसर्जन गर्ने, जैविक फोहोरलाई कृषिमा उपयोग गर्ने	प्रतिवाधक	
मालबाहक सावारी साधनबाट हुने ध्वनि प्रदूषण र सुख्खा याममा त्यस्ता सवारी साधनले उडाउने धुलोले हुने वायु प्रदूषण	महत्वपूर्ण	प्रेशर हन्त निषेध अंकीत बोर्डको प्रयोग, दुवानी साधनलाई विस्तारे चलाउने	प्रतिवाधक	

पक्ष	नकारात्मक प्रभावहर	प्रभावको महत्व	निराकरण तथा न्यूनिकरणका उपायहर	उपायको क्रिसम
	जनस्वास्थ्य, पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षा	कम महत्वपूर्ण	कामदारहरलाई स्वास्थ्य तथा सुरक्षाका आधारभूत तालिम, सुरक्षा सामग्रीहरु जस्तैमास्क, बुट, पङ्गा, हेलमेट र औषधी उपचारको लागि प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरु उपलब्ध गराउने र दुवारी साधनलाई विस्तारे चलाउने	प्रतिवाधक
धर्म, संस्कृति तथा परम्परामा प्रभाव	कम महत्वपूर्ण		स्थानीय बासीन्दाहरलाई आयोजनाबाट श्रृजना हुने रोजगारमा ग्राहयता दिने	क्षतिपूर्तिदायक
धर्मिक, साम्स्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलमा प्रभाव	महत्वपूर्ण		स्थानीय बासीन्दाहरलाई आयोजनाबाट श्रृजना हुने रोजगारमा ग्राहयता दिने	क्षतिपूर्तिदायक
बाल मरणदुरी बढान सक्ते खतरा	महत्वपूर्ण		बालबालिकाहरलाई रोजगारमा नलगाउने	प्रतिवाधक
कामदार वीच मनमुटाव र भैंझगडाको सम्भावना	कम महत्वपूर्ण		कामदारहरलाई अनुशासित रहन सल्लाह दिने	प्रतिवाधक
सामाजिक शान्ति सुरक्षामा खलल तथा अपराधमा बढी	महत्वपूर्ण		कामदारहरलाई अनुशासित रहन सल्लाह दिने	प्रतिवाधक
विचरणमा पर्ने प्रभाव	महत्वपूर्ण		रातीको समयमा काम गर्न निषेध गर्न, माछा तथा जलचरको महत्व र संरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न	प्रतिवाधक
मछाको उपलब्धतामा पर्ने प्रभाव	महत्वपूर्ण		कामदारहरलाई खोला-प्रदुषण हुने गतिविधि गर्न नदिने	प्रतिवाधक
वनजंगलमा पर्ने असर	कम महत्वपूर्ण		कामदारहरलाई वनजंगलमा संरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न र संरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा बाढीले बनको क्षेत्रफल बगाउने ।	प्रतिवाधक

पक्ष	नकारात्मक प्रभावहर		निराकरण तथा न्यूनिकरणका उपायहर		उपायको क्रिसम
	प्रभावको महत्त्व	महत्त्वपूर्ण	कम महत्त्वपूर्ण	वन्यजन्तुको शिकार गैरकानुपी भएको बताउने र प्रतिवाधक	
	बन्यजन्तुको गैरकानुपी शिकार			कामदारहरलाई वन्यजन्तुको तिनीहरके संरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	
	जल प्रदूषण	महत्त्वपूर्ण	महत्त्वपूर्ण	इन्धनहरुको प्रयोग हुने श्रोत साधनहरुचाट हुन सम्म चुहाचट रोक्न यी साधनहरुको नियमित मर्मत गर्ने, जथाभावी दिशाप्रिसाव लगायत अरु फोहोरमैला तगां कामदारलाई सचेत गराउने र उपयुत ठाउमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने	प्रतिवाधक
	खुवाँ र धुलोले गर्ने वायु प्रदूषण	महत्त्वपूर्ण		दुवानी गर्ने सवारी साधनहरु समेसम्म तेया चलाउने, इन्धनहरुको प्रयोग हुने श्रोत साधनहरुचाट हुन सम्म चुहाचट रोक्न यी साधनहरुको नियमित मर्मत गर्ने	प्रतिवाधक

तालिका ३० : प्रभावहरलाई न्यूनीकरण तथा बढोत्तिकरण गर्न लाग्ने अनुमानित बजेट

क्र.सं	न्यूनिकरणका उपाय/विधि	स्थान	समय	अनुमानित लागत (ने.रु.)	जिम्मेवारी
१	River training तथा Bio-engineering प्रविधिको उपयोग जस्तै चाँस, अधिसो लगायतका बिलुवाहर रोपण गर्ने ।	आवश्यक स्थान	कार्य अवधिभर	१८,००,०००	बडा, न.पा. र ठेकेदार
	खोला नियन्त्रण गर्ने बनाईका बाँध, सर लगायतका संरचनाहरुलाई मजबूत बनाउने ।	आवश्यक स्थान	कार्य अवधिभर		
२	खाने पानीको मुहान तथा कुलोका आसपास प्रदूषण नगर्ने कामदारलाई सचेत गराउने	आयोजना स्थान / समुदाय	कार्य अवधिभर	१०,०००	न.पा. र ठेकेदार
३	आयोजनाको कार्य अवधि पृथ्वीत उत्खनन् क्षेत्रको सतह मिलाई उक्त क्षेत्रको भू-दृश्य कायम राख्ने	सम्बन्धित स्थान	आयोजनाको अवधि पृथ्वीत	२०,०००	ठेकेदार
४	प्रेशर हर्न निषेध अकित बोर्डको प्रयोग, दुवानी साधनलाई बिस्तारै चलाउने	सम्बन्धित स्थान	आयोजना कार्यालयन पूर्व	१०,०००	न.पा. र ठेकेदार
५	कामदारहरुलाई स्वास्थ्य तथा सुरक्षाका आधारभूत तालिम, सरका सामग्रीहरु जस्तै मास्क, बुट, पञ्चा, हेलमेट र ओषधी उपचारको लाभ प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरु	आयोजना स्थान	आयोजना कार्यालयन पूर्व र कार्य अवधिभर	५०,०००	ठेकेदार

क्र.सं.	न्यूनिकरणका उपाय /विधि	स्थान	समय	अनुमानित लागत (ने.रु.)	जिम्मेवारी
६	उपलब्ध गराउने र दुवानी साधनलाई विस्तारै चलाउने	आयोजना स्थान / सम्बद्ध	कार्य अधिकार		ठेकेदार
७	स्थानीय बासीन्दाहरुलाई आयोजना बाट श्रृङ्खला हुने रोजगारमा ग्राहयता दिने	आयोजना स्थान / सम्बद्ध	कार्य अधिकार		ठेकेदार
८	कामदारहरुको लाभी बन्न्यजन्तु तथा बनजागलमा संरक्षण सम्बन्ध जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र संरक्षण सम्बन्ध जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	आयोजना स्थान / कार्यान्वयन पूर्व	अयोजना सम्बद्ध	२०,०००	ठेकेदार
९	जथाभावी दिशाप्रसाब लगायत अरु फोहोरमैला नगर्न कामदारलाई सचेत गराउन, फोहोर सङ्कलन टोकरीहरुको व्यवस्था, उपयुक्त ठाँउमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने जम्मा	आयोजना स्थान	अयोजना कार्यान्वयन पूर्व र कार्य अधिकार	५०,०००	नगरपालिका / ठेकेदार
				१६,६०,०००	

रघुवंश कुमार चाहवा
इंटीजिनियर

४. वातावरणीय अनुगमन

निजगढ नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ तथा सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ मा उल्लेख भए अनुसार वातावरण संरक्षणका उपायहरु कार्यान्वयन गर्न वातावरण व्यवस्थापन योजना तयार गरिएको हो । यस वातावरण व्यवस्थापन योजनाले प्रस्तावकलाई प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नका लागि सहजता प्रदान गर्ने निर्देशिकाको भूमिका निवाह गर्दछ । तसर्थ वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाका उद्देश्यहरु निम्न अनुसार तय गरिएको छ :

- आयोजना कार्यान्वयनका विभिन्न कार्यहरूलाई मार्ग निर्देशन गर्ने ।
- वातावरण अनुगमनको लागि सम्बन्धित आवश्यक निकायहरुको पहिचान गर्ने ।
- आयोजनाबाट हुन जाने नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनीकरण तथा सकारात्मक प्रभावहरुको बढावा गर्न उपयुक्त उपायहरुको प्रावधान गर्ने ।
- अनुगमन तथा परिक्षणको(Monitoring and Auditing) कार्य सम्बन्धी रूपरेखा तयार गर्ने ।

प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट हुन जाने निर्धारित वातावरणीय प्रभावहरुको सुझाइएको वातावरण संरक्षणका उपयहरुको चेक जाँच तथा आयोजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन आदि कार्यहरु वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा समेटिएको छ । यस योजनामा आयोजनाको विभिन्न चरणमा अपनाइने विधि र आयोजनाको जिम्मेवार निकायहरु सम्बन्धी विवरण उल्लेख गरिएको छ । यस आयोजनासँग सम्बन्धित निकायहरु जस्तै: स्थानीय निकाय, स्थानिय विकास संस्थाहरु, जिल्ला वन कार्यालय, आदिलाई अनुगमन तथा निर्णय लिन यस योजनाले सहयोग पुऱ्याउने छ ।

९.१. अनुगमन प्रगति अभिलेखिकरण :

प्रत्येक क्रियाकलाप अनुगमन गरेपछि त्यसबाट प्राप्त सूचनाहरुको अभिलेखिकरण गर्नु पर्दछ । अनुगमनबाट प्राप्त सूचनाहरुको आधारमा न.पा. ले भविष्यको योजना तर्जुमा गर्दछ । सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूलाई ध्यान दिई नयाँ र प्रभावकारी योजना तर्जुमा गर्न अनुगमन अभिलेखिकरणबाट प्राप्त भएका सूचनाहरुको ठूलो सघाउ पुऱ्याउनेछन् । सामान्यतया आयोजनाका क्रियाकलापहरुको मूल्याङ्कन गर्ने आधार रेखा अनुगमन, पालना अनुगमन र प्रभाव अनुगमन गरिन्छ ।

९.१.१ आधार रेखा अनुगमन :

आधार-रेखा अनुगमन आयोजना कार्यान्वयन भन्दा अगाडि गरिने अनुगमन विधि हो । आयोजना कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको विद्यमान भौतिक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक, जैविक आदि सूचनाहरुको अभिलेखिकरण गर्नु पर्दछ । यो किसिमको आधार (रेखाले पछि कार्यान्वयन हुने आयोजनामा देखा परेका परिवर्तनहरु तुलना गर्न मद्दत पुऱ्यदछ ।

९.१.२. नियमपालन अनुगमन :

नियमपालन अनुगमनमा आयोजना कार्यान्वयन हुनु अगाडि प्रतिवेदनमा सुझाइएका प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरुको लिखित प्रतिवेदनमा समावेश छ कि छैन हेर्नु पर्दछ । त्यसै गरी प्रतिवेदनमा सुझाइएका कार्यविधिहरु, वातावरण मैत्री उपायहरु, सङ्कलन/उत्खनन कार्य र त्यसका मापदण्डहरु, तोकिएको स्थानबाट सामग्री सङ्कलन गर्ने प्रतिवेदन प्रष्ट छ कि छैन र आयोजना कार्यान्वयन हुन्दा प्रतिवेदनमा उल्लेखित बुदाहरुको अनुसरण भएको छ कि छैन स्थलगत रूपमा हेर्नु पर्दछ ।

९.१.३. प्रभाव अनुगमन :

आयोजना कार्यान्वयन पश्चात त्यसबाट उत्पन्न वास्तविक प्रभावहरुको अध्ययन गर्नु नै वास्तवमा प्रभाव अनुगमन हो । प्रभाव अनुगमनले प्रभाव न्यूनीकरण गर्दा अझ कसरी प्रभावकारी रूपमा गर्न सकिन्छ भन्ने कुरालाई निर्देश गर्दछ ।

९.२. अनुगमन तथा वातावरणीय व्यवस्थापन योजना र समय तालिका :

प्रस्ताव कार्यान्वयन पछि यसका प्रतिकुल प्रभाव न्यूनीकरण गर्न र अनुकुल प्रभावलाई अधिकतम गर्नका लागि स्थान, समय र कार्यक्रमको भौतिक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणका प्रभावको सूचक निर्धारण गरी न्यूनतम महिना र वार्षिक रूपले वातावरणीय अनुगमनको व्यवस्था गरिएको छ । अनुगमन कार्यान्वयन सम्बन्धी विवरण निम्न वर्णनातालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३१ : अनुगमन तथा वातावरणीय व्यवस्थापन योजना र समय तालिका

अनुगमन प्रकार	क्र.स.	विषय वस्तु	सूचक	तरिका विधि	समय तालिका	जिम्मेवारी	
आधाररेखा अनुगमन	१.	खोलाको किनारको अवस्था	खोलाको किनारको स्थानहाल र धाराको अवस्था	स्थलगत निरिक्षण	आयोजना कार्यान्वयन हुनुभन्दा पहिला	जिल्ला अनुगमन समिति वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति	
नियमपालन अनुगमन	२.	बसोबासको अवस्था	नदि वरिपरिका वरिस बसोबासको प्रकृति र जनसङ्ख्या बढि	स्थलगत निरिक्षण छलफल	वार्षिक	जिल्ला अनुगमन समिति वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति	
नियमपालन अनुगमन	३.	प्रस्ताव दस्तावेजमा प्रारम्भिक वातावरण प्रतिवेदनमा त्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गर्न ठेक्का समझौता अनिवार्य सिफारिसको समावेश	प्रस्ताव दस्तावेजमा प्रारम्भिक वातावरण प्रतिवेदनमा त्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गर्न ठेक्का समझौता गर्ने समावेश गर्ने	ठेक्का समझौताको सम्पूर्ण व्यहोरा अध्ययन	समझौता गर्ना	जिल्ला अनुगमन समिति वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति	
नियमपालन अनुगमन	४.	सिफारिस गरिएका त्यूनीकरण कार्य भएको नभएको	सिफारिस गरिएका त्यूनीकरण कार्य भएको नभएको	उत्खनन् कार्य तोकिएको स्थान, मापदण्ड र मात्रामा सङ्कलन गरेको हेतु	स्थलगत निरिक्षण	प्रत्येक ६ महिनामा वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति र ठेकेदार जिल्ला अनुगमन समिति	
नियमपालन अनुगमन	५.	सङ्कलन इजाजत अनुसार काम भएको	परिचयपन, चलानी पुर्जी आदि जननेवता अभिवृद्धि कार्य भए नभएको	उत्खनन कार्य तोकिएको जानकारी	स्थलगत निरिक्षण र चलानी पुर्जी	वार्षिक	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति र ठेकेदार जिल्ला अनुगमन समिति
नियमपालन अनुगमन	६.	सङ्कलन भएको	स्थानिय जनताहरूमा भएको सुरक्षा, स्वास्थ्य	स्थानिय जनताहरूमा भएको जानकारी	स्थानियसँग छलफल	वार्षिक	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति
नियमपालन अनुगमन	७.	इन्स्पोरेन्स	इन्स्पोरेन्स खोलेको दस्तावेज	विरामी रेकर्ड र सोधपूछ	स्थलगत निरिक्षण	६ र ६ महिनामा	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति
नियमपालन अनुगमन	८.	तोकिएको परिमाण वा बढि सङ्कलन गरेका वा नगरेको बालमजदूरी भएको	सङ्कलन तथा उत्खनन् गरिएका सामग्रीहरूको निरिक्षण	कामदारसँग सोधपूछ	सञ्चालन भएको २ महिनाभित्र	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति	
नियमपालन अनुगमन	९.	सामग्रीहरूको निरिक्षण	सङ्कलन तथा उत्खनन् गरिएका सामग्रीहरूको निरिक्षण	श्रोत जाँच तथा स्थलगत निरिक्षण	प्रत्येक महिनामा	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति	
नियमपालन अनुगमन	१०.	कामदारको रजिस्टर	सङ्कलन तथा उत्खनन् गरिएका सामग्रीहरूको निरिक्षण	स्थलगत निरिक्षण	६/६	वन, वातावरण तथा विपद	

अनुगमन प्रकार	क्र.सं.	बिषय वस्तु	सूचक	तरिका विधि	समय तालिका	जिम्मेवारी
		वा नभएको	स्थानियसंग सोधपूछ	महिनामा	व्यवस्थापन समिति	
प्रभाव अनुगमन	११.	नदि किनारको अवस्था	नदिको धार परिवर्तन, नदि किनारको कटान	स्थलगत निरिक्षण तथा स्थानियसंग छलफल	आवश्यकता अनुसार प्रत्येक ३ महिनामा	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति जिल्ला अनुगमन समिति
	१२	भैतिक सरचनाको सरक्षण भए नभएको	भैतिक संरचनाको तलमाथिको क्षेत्र, बाटो	स्थलगत निरिक्षण तथा स्थानियसंग छलफल	वर्षमा २ पटक	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति
	१३	दायु, ध्रुवी, ध्वनीको प्रदृष्टण	सड़कलन गर्ने तरिका तथा दुवानिमा प्रयोग हुने सबारी साधनको जाँच	स्थलगत निरिक्षण तथा स्थानियसंग छलफल	प्रत्येक ६ महिनामा	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति
	१४	बन तथा बनस्ती र बन्यजन्तु	बन तथा लोपोन्मुख बनस्तीको अवस्था, बन्यजन्तुको पदचिन्ह	स्थलगत निरिक्षण आवश्यकता अनुसार गर्ने	आवश्यकता अनुसार गर्ने	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति
	१५	माछा तथा जलचरमा असर परे नपरेको	माछा तथा जलचरको अवस्था	स्थलगत निरिक्षण आवश्यकता अनुसार गर्ने	आवश्यकता अनुसार गर्ने	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति
	१६	स्थानिय रोजगार	कामदारको नाम, ठेगाना आदि	स्थलगत निरिक्षण तथा छहडेके जाँच	प्रत्येक ६ महिनामा	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति
	१७	सामाजिक सद्भावको अवस्था	आपराधिक तथा अप्रिय गतिविधि	स्थानियबासी कामदारसंग छलफल	महिनामा १ पटक	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति

निजगढ़ नगरपालिका कार्यालय
काठमाडौं नगरपालिका कार्यालय
२०७८

लोपेश रामनाथ यादव
निजगढ़ नगरपालिका

९.३ अनुगमन गर्ने निकायहरु

❖ जिल्ला स्तरीय अनुगमन समिति

खोलाजन्य पदार्थको उत्खनन, संकलन र विक्री वितरण सम्बन्धी प्रक्रियाको अनुगमन गर्न देहाय बमोजिमको खोलाजन्य पदार्थको जिल्ला अनुगमन समिति रहनेछ ।

i. जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख	संयोजक
ii. सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख/अध्यक्ष	सदस्य
iii. प्रमुख जिल्ला अधिकारी	सदस्य
iv. जिल्ला प्रहरी कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
v. जिल्ला स्थित सशस्त्र प्रहरी बल प्रमुख	सदस्य
vi. डिभिजन वन कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
vii. नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह अन्तर्गत जिल्लामा कार्यरत मध्येवाट समितिले तोकेको इन्जिनियर	सदस्य
viii. आन्तरिक राजश्व कार्यालय वा करदाता सेवा कार्यालय वा सो नभएको जिल्लामा को.ले.नि.का.प्रमुख	सदस्य
ix. जिल्ला समन्वय अधिकारी	सदस्य-सचिव

❖ पालिका स्तरीय अनुगमन समिति

खोलाजन्य पदार्थको संकलन/उत्खनन् सम्बन्धी प्रक्रियाको अनुगमन गर्न देहाय बमोजिमको निजगढ नगरपालिकामा नगरपालिका स्तरीय अनुगमन समिति रहनेछ ।

i. सम्बन्धित नगरपालिकाको उपमेयर	संयोजक
ii. सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष	सदस्य
iii. सम्बन्धित नगरपालिका कार्यालयको वातावरण शाखाको प्रमुख	सदस्य
iv. सम्बन्धित नगरपालिकाको कार्यालयको इन्जिनियर	सदस्य
v. सम्बन्धित नगरपालिकाकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	सदस्य-सचिव

❖ खोला/खोला स्तरीय अनुगमन कार्यदल

यस धनसर खोला र बगर खोलाबाट खोलाजन्य पदार्थको संकलन/उत्खनन् गर्ने कममा खोला स्तरीय अनुगमन गर्नको लागी देहायका पदाधिकारीहरु भएको धनसर खोला र बगर खोलास्तरीय अनुगमन कार्यदल गठन गर्नेछ । सो कार्यदलको काम, कर्तव्य र अधिकार तोके बमोजिम हुनेछ ।

i. सम्बन्धीत न.पा.को वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन शाखा प्रमुख	संयोजक
ii. सम्बन्धीत क्षेत्रको वन/सब डिभिजन वन कार्यालयको प्रतिनिधि	सदस्य
iii. सम्बन्धीत क्षेत्रको ईलाका प्रहरी कार्यालय/प्रहरी चौकीको प्रतिनिधि	सदस्य

९.४ अनुगमनको खर्चको विवरण :

आयोजना कार्यान्वयन पूर्व, कार्यान्वयन भईरहेको समयमा र कार्यान्वयन पश्चात् नियमित अनुगमन गरिने हुदाँ त्यसका लागि निम्न रकम छुट्याइएको छ ।

निजगढ नगरपालिका, निजगढ धारा, प्रदेश नं.-२

सार यादव

७४

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर र वगर खोलाचाट दिगो रूपा दुःख, गिरी, वालुवा उत्खनन संकलनको लागि
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

तालिका ३२ : वार्षिक वातावरण अनुगमन लागत

क्र.स	अनुगमन गरिने क्रियाकलाप	अनुमानित लागत		कैफियत
१.	प्राविधिक अनुगमन लागत खर्च (एक वर्षको लागि)			
	विजहरु	अवधि (दिन)	दर (रु/दिन)	जम्मा रकम
i	वातावरणविद	६	३,०००	१८,०००
ii	भूगर्भविद	६	३,०००	१८,०००
iii	समाजशास्त्री	६	३,०००	१८,०००
iv	यातायात	ल.स.		१०,०००
v	प्रतिवेदन तयार	ल.स.		१०,०००
	जम्मा			७४,०००
२.	नियमित अनुगमन लागत एकवर्षका लागि			
	कुल जम्मा अनुगमन खर्च			५०,०००
				१,२४,०००

१०. निष्कर्ष एवं प्रतिबद्धता

१०.१ निष्कर्ष :

यो प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट स्थानीय तहमा ठूलो मात्रामा रोजगारी शृजना हुनुको साथै २ नं. प्रदेश सरकार र निजगढ नगरपालिका बारालाई प्रत्यक्ष रूपमा राजस्व प्राप्त हुनेछ । दुङ्गा, गिर्ही बालुवा आदि संकलनको योजना बनाई कार्य संचालन गरिएमा श्रोतको उचित उपभोग मात्र नभई व्यवस्थापनतर्फ ठूलो सहयोग पुग्नेछ । निर्माणको लागी आवश्यक पर्ने दुङ्गा, गिर्ही, बालुवा समयमै वैज्ञानिक तरिकाद्वारा संकलन हुँदा श्रोतमा आधारित उद्योगहरु र निर्माणका योजनाहरु संचालनमा रही स्थानीय स्तरदेखि राष्ट्रिय स्तरसम्म आपूर्तिको व्यवस्था हुन सक्छ । संकलन कार्यले वातावरण संरक्षण, पारिस्थितिकीय प्रणालीको विकास, जनशक्ति विकास र सम्पदाको उचित प्रयोगमा सहयोग पुऱ्याउने मात्र नभई नदी कटान, कृषियोग्य भूमि, मरुभूमिकरण, जलाधार क्षेत्रको विनास जस्ता पर्यावरणीय समस्याहरुलाई नियन्त्रण गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा सकारात्मक योगदान पुऱ्याउँछ ।

यसका साथै प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट स्थानीय क्षेत्रमा दुङ्गा, गिर्ही बालुवा जस्ता प्राकृतिक पैदावारमा आधारित उद्योगहरुको प्रवर्द्धन हुनेछ । यस्ता प्राकृतिक सम्पदाको वैज्ञानिक व्यवस्थापनद्वारा उत्पादनशील विकास भई त्यसबाट समुन्नत र विकसित समाजको शृजना हुनमा टेवा पुग्नेछ । यो प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा पर्ने वातावरणीय प्रभावलाई विचार गर्दा प्रतिकूल प्रभावहरुको तुलनामा अनुकूल प्रभावहरु बढी रहेको देखिन्छ । प्रस्तावहरुको विकल्प विश्लेषण गर्दा वैज्ञानिक व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार संकलन गर्ने प्रस्तावित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पर्ने स्पष्ट देखिएको छ ।

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट हुने धेरैजसो नकारात्मक असरहरु स्थानीय स्तरमा मात्र सिमित छन् जुन माथी दिइएका न्यूनीकरणका उपायहरुबाटै कम गर्न सकिन्छ । वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाकोभित्र समेटिएका उपायहरु अबलम्बन गरीए प्रस्ताव क्षेत्रमा भौतिक, जैविक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा कुनै किसिमको बाँकी असर पर्ने देखिदैन । त्यसैले प्रस्तावको प्रकृति, यसको अवस्थिति, स्थानीय जनसमुदायहरुको प्रस्ताव प्रतिको रुचि तथा पहिचान गरिएका सम्भावित नकारात्मक असरहरुलाई मध्यनजर गर्दै प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण अध्ययनले निर्देशन गरे अनुरूपको न्यूनीकरण तथा अभिवृद्धिकरणका उपायहरु अबलम्बन गर्ने शर्तमा प्रस्तावित प्रस्तावना कार्यान्वयनका लागी सिफारिस गरिन्छ साथै यो प्रस्तावना स्वीकृतिका लागी प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण पर्याप्त रहेको छ ।

१०.२ प्रतिबद्धता :

दुङ्गा, गिर्ही र बालुवा संकलन तथा उत्खनन कार्यलाई व्यवस्थित र वातावरणमैत्री बनाउन निम्न लिखित प्रतिबद्धताहरु तथा सुभावहरु अबलम्बन गरिएको छ ।

- ❖ अनुगमन योजनामा दिइएका न्यूनीकरणका उपायहरुको अनिवार्य कार्यान्वयन र त्यसको नियमित अनुगमन गरिने छ ।
- ❖ रोजगारीको लागि स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- ❖ प्रत्येक वर्ष वर्षायाम सकिएपछि थुप्रिएको दुङ्गा, गिर्ही र बालुवाको परिमाण नापजांच अभिलेख राखिने छ ।
- ❖ ठेक्का संझौतामा उल्लेख भएको परिमाण, स्थान आदिको नियमित अनुगमन गरिने छ ।
- ❖ निजगढ नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले ठेक्का गर्नु पुर्व IEE ले सुझाव गरेको संकलन/उत्खनन क्षेत्रको परिधिलाई किल्ला गाडेर रेखाङ्कन गर्नु पर्ने र संकलन/उत्खनन क्षेत्रको गहिराईको बेन्च मार्किङ गर्नु पर्नेछ ।
- ❖ स्थानीय समुदायको सहभागितामा अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन र खोलाहरुको रेखदेख गर्न विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ तेश्रो पक्षद्वारा अनुगमन (सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञान समावेश भएको टोली) को व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ नदी जन्यपदार्थको पानीको वीचबाट उत्खनन कार्य गरिने छैन ।
- ❖ नदी जन्यपदार्थ जस्तै दुङ्गा, गिर्ही, बालुवा खोला र खोलाको वगरवाट हालको प्रचलन जस्तै ठेका प्रथाद्वारा नगरी स्थानीय तह आफैले उक्त नदी जन्य पदार्थ संकलन एवम् उत्खनन गरी घाटगदी गर्ने र यसरी घाटगदी गरिएको स्थानबाट मात्र विकी वितरणको व्यवस्था गर्ने ।

सन्दर्भसामग्री:

१. वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ र वातावरण संरक्षण नियावली, २०५४
२. राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याइन निर्देशिका, २०५०
३. स्थानीय स्वायत शासन ऐन, २०५५ स्थानीय स्वायत शासन नियमावली, २०५६
४. वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१
५. बनक्षेत्रको नीति, २०४६
६. राष्ट्रिय सिमसार निति, २०५९
७. राष्ट्रिय जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति, ०५९
८. रा. नि. तथा बन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
९. विरुद्ध संरक्षण ऐन, २०२९
१०. भू-तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा नियमावली, २०४२
११. वन क्षेत्रको वातावरणीय प्रभाव मूल्याइन निर्देशिका, २०५२
१२. वन पैदावार विक्री वितरण कार्यविधि निर्देशिका
१३. सम्बन्धित गा.वि.स. अन्तर्गतका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको विधान र कार्ययोजना।
१४. वन क्षेत्रका लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको कार्यसूचि तथा प्रतिवेदन दिग्दर्शन २०६१
१५. जिल्ला स्तरबाट खोलाजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यका लागि गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको कार्यसूचि तथा प्रतिवेदन स्वीकृति सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०७३
१६. जिल्ला पाश्वर्चित्र, २०७७, जि.वि.स बारा।
१७. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
१८. 20 Year Road Plan, 2002-2022, GoN
१९. APHA, AWWA, WEF 1998. Standard Methods for examination of Water and Waste water, American Public Health Association, Washington DC, 20th edition.
२०. Approach for development of Agricultural and Rural roads 1999 (2055 BS), GoN
२१. Batawaran Nirdesika(Nepali), GoN, 2057
२२. Child Labour (Prohibition and Regulation) Act, 2000, GoN
२३. Convention on Biological Diversity, 1992, GoN
२४. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), (1973 amended 1979)
२५. DoR Bridge Policy and Strategy, GoN, 2004
२६. DoR, 2006. Environmental and Social Management Framework, a guideline to the environmental and social issues associated with the New road construction and upgrading. Ministry of the Physical Planning and Works, Department of Road, Kathmandu.
२७. Environment Protection Act 1997, Environment Protection Rule, 1997 & as amended (1999, 2007, 2009 and 2010)
२८. GoN, 2003. Reference manual for the Environmental and Social aspects of the Integrated Road Development. Ministry of the Physical Planning and works Department of the Road, Kathmandu
२९. Interim Constitution of Nepal, 2007 (with amendment)
३०. Labour Act, 1992, GoN
३१. Land Acquisition Act, 1977 and Land Acquisition Rules, 1969, GoN
३२. Local Self-Governance Act, 1998, GoN
३३. Policy Document, Environmental Assessment in the Road Sector of Nepal Public Road Act, 1974
३४. National EIA guidelines, 1993, GoN
३५. National Water Quality Standard GoN, 2009. Smarika. Ministry of water resources. Land Water development Committee, 30th Anniversary and land Water day, 19 Kartik, 206 BS.
३६. Nepal Road standard (2027), Government of Nepal.
३७. Reference manual for Environmental and Social aspect of integrated Road Development Convention on Biological Diversity, 1992
३८. Three year plan approach paper, (2010/11- 2012/2013) GoN, 2010.
३९. Aquatic Animal Protection Act, 2017 (1960), GoN

अनुसूची-१ : कार्यसूची स्वीकृतको पत्र

हाउस नम्बर हाउस नाम, Smart City निर्माण हाउस अभियान

निजगढ नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

पत्र संख्या: २०७८/०९८
च.नं: २००५

फोन नं: ०१३-४४०२००

मिति: २०७८/०१/१४ गते

विषय : कार्यसूचि (TOR) स्वीकृत गरिएको सम्बन्धमा।

श्री लक्ष्मी कन्सलटेन्सी एण्ड आईटी सेक्युरिटिज प्रा.लि.
बीरगंज १६, पर्सा।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस नगरपालिकाको प.सं.०७७/०७८ च.नं.१९७२ मिति २०७७/१२/०९ गतेको कायदिश र सम्झौता अनुसार धन्सार र बगर खोलाबाट ढुङ्गा, गिर्वा तथा बालुवा लगायतका नदीजन्य पदार्थ संकलन/उत्खनन् कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IIE) प्रतिवेदन तयार गर्नको लागी तहाँबाट मिति २०७७/१२/१३ गते कार्यसूचि (TOR) पेश भएकोमा यस नगरपालिकाको मिति २०७८/०१/१४ को निर्णय अनुसार उक्त कार्यसूचि (TOR) स्वीकृत भएकोले स्वीकृत कार्यसूचि (TOR) को अधिनमा रही यस तगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ र संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७ अनुसार प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी कायदिशानुसार कार्य सम्पन्न गर्नु हुन् जानकारी गराईन्छ।

२०७८/०१/१४
(सुमन कुमार कार्की)
ष्ट्रिमुख प्रशासकीय अधिकृत
उपसचिव

— www.nijgadhmun.gov.np, nijgadhmun@gmail.com —

निजगढ नगरपालिका, निजगढ घारा, प्रदेश नं.-२

नगरपालिका

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्ने धनसर र वगर खोलाबाट दिगो रूपा हुङ्गा, गिरी, वालवा उत्खनन संकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

अनुसूचि २ : परीक्षणसूची/जाँचसूची एवं प्रश्नावली
प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण
Environmental Checklist

भौतिकवातावरण सम्बन्धितथाइक संकलनकालागिप्रश्नावली

१. भौगोलिक स्थिति चित्रण

२. भू-गर्भ

३. जलवायू

४. खोला, खहरे र खोला

५. हावा, ध्वनी र पानीको गुणस्तरको अवस्था

जैविकवातावरण सम्बन्धितथाइक संकलनकालागिप्रश्नावली

१. वनजंगलको प्रकार, सामुदायिकवन, वनतथावनस्पतिको प्रजाति

२. जडीबुटीहरु

३. वन्यजन्तु

४. जलचरहरु

५. लोपन्मूख र संरक्षितवन्यजन्तु तथावनस्पतिकाप्रजाति

सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिकवातावरण सम्बन्धितथाइक संकलनकालागिप्रश्नावली

उत्तरदाताको नाम

उमेर

शिक्षा

पेशा

पद

गा.वि.स वानगरपालिकाको नाम

१. गा.वि.स वानगरपालिकाको विस्तृत जानकारी

वार्ड नम्बर	वस्तीको नाम	प्रमुखबजार	बाटोको सुविभा छ वा छैन ?	जम्मा घर संख्या	जन्मा जनसंख्या
					महिला पुरुष

२. प्रमुखजातजाति

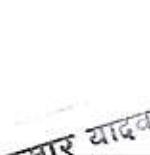
क.स.	घरधुरी	जम्मा जनसंख्या	
		महिला	पुरुष

३. गा.वि.स वानगरपालिकाको पेशागतविवरण

कृषि	व्यापार	नोकरी	घरधन्दा	अन्य			
महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष

४. जनसेवाकालागिउपलब्ध संघसंस्थाहरु

क.स.	संघसंस्थाहरु नाम	जम्मा जनसंख्या	ठाउँ	वार्ड नं

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्ने धनसर र बगर खोलावाट दिगो रूपा ढुङ्गा, गिडी, वालुवा उत्खनन्/ संकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

५. शिक्षा

क्र.सं.	शैक्षिक संघसंस्थाहरुको स्तर	शैक्षिक संघसंस्थाहरुको संख्या	ठाउँ, वार्ड नं	पर्याप्त छ वा छैन

६. खानेपानीकाश्रोतहरु

ठाउँ	श्रोत	उपभोग गर्ने घरसंख्या	पर्याप्त छ वा छैन

७. स्वास्थ्य सुविधाहरु

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्थाहरु	ठाउँ, वार्ड नं	संख्या	पर्याप्त छ वा छैन

८. भू उपयोग वर्गीकरण

क्र.सं.	भू उपयोग वर्गीकरण	प्रतिशत
१	कृषियोग्यजमिन	
२	बन क्षेत्र	
३	चरण क्षेत्र	
४	ताल	
५	खोलानालाहरु	
६	अन्य	

९. विद्युत सुविधा

क्र.सं.	श्रोतहरु	उपभोग गर्ने घर संख्या
१	विद्युतप्राधिकरण	
२	लघु जलविद्युत	
३	सोलार	

१०. संचार सेवा

११. जग्गाप्रति घरधुरी

न्युनतम्

अधिकतम्

औषत

१२. लगाइने वालीकाप्रकारहरु

बर्षाते वाली

हिउदै वाली

नगदे वाली

१३. वालीऔषतउच्चनी

	धान	मकै	गहुँ	अन्य
सिचित खेत				

निजगढ नगरपालिका निजगढ गारा प्रदेश नं.-२
प्रभारी कार्यपालिका वार्याली
कमार यादव

१४. उच्चोगधन्दाहरु

क्र.सं.	उच्चोगको नाम	संख्या

१५. मन्दिर, ऐतिहासिकतथाधार्मिक स्थलहरु

क्र.सं.	नाम	ठाउँ

Checklist for Group Discussion

१. हुङ्गा, गिर्ही, बालुवा उत्खनन् तथा संकलन :

- क. श्रोतको प्रकार
- ख. कहिले देखि सुरु भएको हो ?
- ग. संकलन स्थलकुनकुनहो ?
- घ. कतिजना परिवार लाभान्वित भएका छन् ?
- ड. कुनजाति बढी निर्भर छन् ?
- च. अनुमतिआयकर्ति हुन्छ ? (दैनिक)
- छ. दैनिक प्रतिव्यक्तिले कतिश्रोत संचयर्गन सक्छ ?
- ज. खोलाको वहावमा परिवर्तन आएको छ वा छैन
- झ. खोलाको प्रकृतिमाआएको परिवर्तन बारे तपाईंले जानेका कुराहरु
- ञ. उत्खननको मात्राको अवस्था कस्तो छ

२. स्वास्थ्य, सुरक्षा तथा सरसफाई

- क. आफ्नो सुरक्षको लागि के के विधिअपनाउने गरेको छ
- ख. उत्खननमा संलग्न व्यक्तिहरु कस्तो रोगबाट ग्रसित हुन्छन्
- ग. उत्खनन स्थलको सरसफाईको अवस्था
- ३. खोलाको वहाव र जलचर
- क. पहिले र अहिलेको वहावको बारेमातपाईंको राय
- ख. पहिले पाइने जलचरहरुको बारेमातपाईंको राय
- ग. अहिले पाईने जलचरहरुको अवस्था
- घ. पानीको गुणस्तरको अवस्था

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्व धनसर र बगर खोलावाट दिगो रुपा दुःख, गिरी, बालुवा उत्खनन/ सकलनको लागी
आवश्यक पर्व प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदन, २०७८

अनुसूची ३ : सार्वजनिक सूचना

साजहेडारी

राष्ट्रिय दैनिक
SAJHEDARI NATIONAL DAILY

दाता: ५० रुपा: ३० रेप: ४० २०८८ साल वेशास्थ रुपा दाता दृष्टिकोष
Wednesday 28 April 2021

साजहेडारी दैनिकको
सूचना

जाहेडारी चालक, लागोली खोलामुखी भौंडीको
जाहेडारी एवं खोलामुखी भौंडीको जाहेडारी चालक, लागोली खोलामुखी भौंडीको
खोलामुखी चालक, लागोली खोलामुखी भौंडीको जाहेडारी एवं खोलामुखी भौंडीको
जाहेडारी चालक, लागोली खोलामुखी भौंडीको जाहेडारी एवं खोलामुखी भौंडीको
जाहेडारी चालक, लागोली खोलामुखी भौंडीको जाहेडारी एवं खोलामुखी भौंडीको

sa.jahedari.daily@gmail.com
051-551047-985045080

नारायणी अस्पतालमा उपचाररत उपमहानगरपालिकालाई गन्मिर बन्न ध्यानकर्षण
३ जना कोरोना संक्रमितको मृत्यु

निजगढ नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

निजगढ, बारा

प्रदेश नं २, नेपाल

सार्वजनिक रुपमा जारी गरिएको सूचना

(प्रकाशित मिति: २०७८/०७/१५)

यस नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र पर्ने धनसर खोला, बगर खोला, बकैया खोला, खाल/भक्तसाल खोला र शक्ति
खोलाहुलुवाट दिगो रुपमा नदीजन्य पदार्थ कुञ्ज, गिरी, बालुवाको उत्खनन्, एवं संकलन गरी चिक्की वितरण गर्ने कार्यको लागि
(३) र सोही कार्यविधिको अनुसूचि-८ अमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि, २०७७ चो दफा ५
सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

निजगढ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, निजगढ, बाराहारा निम्न अमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन
गर्ने सामग्रिको सूचित गरिन्छ ।

प्रस्तावको नाम र ठेगाना :

निजगढ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, निजगढ, बारा ।

सम्पर्क नं. - ०५५-५४०२००
Email: nijgadhmuon@gmail.com

प्रस्तावको व्यवोहा :

निजगढ नगरपालिकाको क्षेत्रमित्र पर्ने निम्न खोलाहुलुवाट दिगोलुपमा नदीजन्य पदार्थ कुञ्ज,
गिरी, बालुवाको उत्खनन्, एवं संकलन गरी चिक्की वितरण गर्ने कार्यको लागि आवश्यक पर्ने
प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयारी ।
-निजगढ नगरपालिका बडा नं. १, २, ३, ४ को क्षेत्रमित्र पर्ने धनसर खोला र बगर खोला ।
-निजगढ नगरपालिका बडा नं. ४, ५, ६, ७ को क्षेत्रमित्र पर्ने खकैया खोला ।
-निजगढ नगरपालिका बडा नं ११, १२, १३ को क्षेत्रमित्र पर्ने खाल/भक्तसाल खोला ।
-निजगढ नगरपालिका बडा नं १५, १६, १७ को लेत हल वित्र पर्ने खाल खोला ।

प्रभाव पर्ने संकेत
जिल्ला/न.पा./गा.पा.

भाष्य उल्लेखित प्रस्तावको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा सौ घेवको प्राकृतिक प्रणाली,
भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, सास्कृतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणाली ऊपर के कस्तो प्रभाव पर्दै भनी
यतिन गर्न सौ स्थानको न.पा./गा.पा. तथा त्यस घेवको विचालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा सरोकारबाला व्यक्ति या
संस्थाको लिखित राय सुनियाय लिन अवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको मितिले सात दिन भित्र निम्न
ठेगानामा बाई पुर्ने गरी लिखित राय सुनियाय उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

राय सुनियायको लागि प्रत्राचार गर्ने ठेगाना :

प्रस्तावको नाम
र ठेगाना :

निजगढ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय निजगढ, बारा ।

सम्पर्क नं. - ०५५-५४०२००
Email: nijgadhmuon@gmail.com

परामर्शदाताहुलको
नाम र ठेगाना :

१. सुनारस कन्सलटेन्ट्स एण्ड डेव्हर्स
प्रा. लिं. विलायत - १६, पर्सा ।
सम्पर्क व्यक्ति - सम्पु प्रसाद
चौरसिया
सम्पर्क नं. - ९८५९००६४६

२. प्रकृति संरक्षणको नामी
स्थानीय पहल- नेपाल
(LINC-Nepal)
विलायत - १६, पर्सा ।
सम्पर्क व्यक्ति- संजय कुमार
चौरसिया
सम्पर्क नं. - ९८५९००६४६

३. लक्ष्मी कन्सल्टेन्ट्स एण्ड आई.टी.
सम्पूर्णिट्य
विलायत - १६, पर्सा ।
सम्पर्क व्यक्ति- आशुलोक चौरसिया
सम्पर्क नं. - ९८५९००६४६४२
ईमेल- haurasia.ashutosh18K@gmail.com

समयमा कर तिरौं गाउँको विकासमा सहयोगी बनाइ ।

३ रुद्धर्ण गाउँपालिका, प्रसौनी गाउँपालिका, बारागढी गाउँपालिकाहुल्ला जनहितमा जारी सन्देश

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

ई-मिडियर
2/4

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्ने धनसर र बगर खोलाहरुबाट दिगो रूपा ढुङ्गा, गिट्ठी, बालुवा उत्खनन संकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदन, २०७८

स्मार्ट बगर स्मार्ट शहर Smart City विभाग हालो अभियान

निजगढ नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

पत्र संख्या: २०७८।०७८
च.नं. ४२६९

निजगढ नगरपालिका
निजगढ बाटुवा उत्खनन
विभाग
वातावरणीय परिक्षण
दिनांक: २०७८

फोन नं.: ०१३-५४८०२००

मिति: २०७८।०१।१६

विषय: सूचना टाँस गरी राय, सुझाव पठाई दिने सम्बन्धमा।

श्री

यस नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र पर्ने तपसिल बमोजिमको खोलाहरुबाट दिगो रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्ठी, बालुवाको उत्खनन एवं संकलन गरी विक्री वितरण गर्ने कार्यको लागि वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७ को उपनियम २ र सोही नियमावलीको अनुसूची-९ बमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) सम्बन्धीको सार्वजनिक सूचना मिति २०७८/०१/१५ गते बारा, कलैयाबाट साझेदारी राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित सूचनाको फोटोकपी यसै साथ संलग्न छ। उक्त सूचना तँहा कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरी सोको जानकारी पठाई दिनु हुनका साथै उक्त सूचना अनुसारको क्षेत्रहरुबाट ढुङ्गा, गिट्ठी, बालुवा र ग्रावेल संकलन गर्ने प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट भौतिक, सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक क्षेत्रमा पर्ने प्रभावहरु तथा त्यसका न्यूनीकरणका उपायहरुको बारेमा आ-आफ्नो राय, सुझाव यस कार्यालयमा पठाई दिनु हुन सादर अनुरोध छ।

तपसिल

१. धन्सार खोला र बगर खोला
२. बकैया खोला
३. लाल भक्तलाल खोला र शक्ति खोला

११९६

(सुमन कुमार कार्की)

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
सुमनकुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
उपसचिव

— www.nijgadhimun.gov.np, nijgadhimun@gmail.com —

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्ने धनसर र बगर खोलाबाट दिगो रुपा ढुङ्गा, गिर्वां, बालुवा उत्खनन/संकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

अनुसूची-१ : कार्यसूची स्वीकृतको पत्र

हाप्तो नगर हाप्तो शब्द, Smart City विस्थापन हाप्तो अभियान

निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

पत्र संख्या: २०७८/०७८
च.नं.: १००२

फोन नं.: ०१३-५४३०३००

मिति: २०७८/०१/१४ गते

विषय: कार्यसूचि (TOR) स्वीकृत गरिएको सम्बन्धमा।

श्री लक्ष्मी कन्सलेटेन्सी एण्ड आईटी सेक्युरिटिज प्रा.लि.
बीरगंज १६, पर्सा।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस नगरपालिकाको प.सं.०७७/०७८ च.नं.१९७२ मिति २०७७/१२/०९ गतेको कार्यदिश र सम्झौता अनुसार धन्सार र बगर खोलाबाट ढुङ्गा, गिर्वां तथा बालुवा लगायतका नदीजन्य पदार्थ संकलन/उत्खनन् कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयार गर्नको लागी तहाँबाट मिति २०७७/१२/१३ गते कार्यसूचि (TOR) पेश भएकोमा यस नगरपालिकाको मिति २०७८/०१/१४ को निर्णय अनुसार उक्त कार्यसूचि (TOR) स्वीकृत भएकोले स्वीकृत कार्यसूचि (TOR) को अधिनमा रही यस तगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ र संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७ अनुसार प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी कायदिशानुसार कार्य सम्पन्न गर्नु हुन् जानकारी गराईन्छ।

(मुमत कुमार कार्की)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
उपसचिव

----- www.nijgadhmun.gov.np, nijgadhmun@gmail.com -----

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

रुपेश कुमार दाम्पत्ति
इमारतिपुर

७८

**निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्व धनसर र बगर खोलावाट दिगो रूपा दुःखी, गिट्टी, वालुवा उत्खनन/संकलनको लागी
आवश्यक पर्व प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८**

**अनुसूचि २ : परीक्षणसूची / जाँचसूची एवं प्रश्नावली
प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण
Environmental Checklist**

भौतिकवातावरण सम्बन्धितथाइक संकलनकालागिप्रश्नावली

१. भौगोलिक स्थिति चित्रण

२. भू-गर्भ

३. जलवायु

४. खोला, खहरे र खोला

५. हावा, ध्वनी र पानीको गुणस्तरको अवस्था

जैविकवातावरण सम्बन्धितथाइक संकलनकालागिप्रश्नावली

१. वनजंगलको प्रकार, सामुदायिकवन, वनतथावनस्पतिको प्रजाति

२. जडीबुटीहरु

३. वन्यजन्तु

४. जलचरहरु

५. लोपन्मूख र संरक्षितवन्यजन्तु तथावनस्पतिकाप्रजाति

सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिकवातावरण सम्बन्धितथाइक संकलनकालागिप्रश्नावली

उत्तरदाताको नाम

उमेर

शिक्षा

पेशा

पद

गा.वि.स वानगरपालिकाको नाम

१. गा.वि.स वानगरपालिकाको विस्तृत जानकारी

वार्ड नम्बर	वस्तीको नाम	प्रमुखबजार	बाटोको सुविभा छ वा छैन ?	जम्मा घर संख्या	जन्मा जनसंख्या	
					महिला	पुरुष

२. प्रमुखजातजाति

क.स.	घरधुरी	जम्मा जनसंख्या	
		महिला	पुरुष

३. गा.वि.स वानगरपालिकाको पेशागतविवरण

क्रिपि	व्यापार	नोकरी	घरधन्दा		अन्य	
			महिला	पुरुष	महिला	पुरुष

४. जनसेवाकालागिउपलब्ध संघसंस्थाहरु

क.स.	संघसंस्थाहरु नाम	जम्मा जनसंख्या	ठारूँ	वार्ड नं

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

रुपेश कुमार चाम्प
कैम्पनियर

७९

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्व धनसर र बगर खोलावाट दिगों रुपा दुःखा, गिरी, वालवा उत्खनन/सकलनको लागी
आवश्यक पर्व प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

५. शिक्षा

क्र.सं.	शैक्षिक संघसंस्थाहरुको स्तर	शैक्षिक संघसंस्थाहरुको संख्या	ठाउँ, वार्ड नं	पर्याप्त छ वा छैन

६. खानेपानीकाश्रोतहरु

ठाउँ	श्रोत	उपभोग गर्ने घरसंख्या	पर्याप्त छ वा छैन

७. स्वास्थ्य सुविधाहरु

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्थाहरु	ठाउँ, वार्ड नं	संख्या	पर्याप्त छ वा छैन

८. भू उपयोग वर्गीकरण

क्र.सं.	भू उपयोग वर्गीकरण	प्रतिशत
१	कृषियोग्यजमिन	
२	बन क्षेत्र	
३	चरण क्षेत्र	
४	ताल	
५	खोलानालाहरु	
६	अन्य	

९. विद्युत सुविधा

क्र.सं.	श्रोतहरु	उपभोग गर्ने घर संख्या
१	विद्युतप्राधिकरण	
२	लघु जलविद्युत	
३	सोलार	

१०. संचार सेवा

११. जग्गाप्रति घरधुरी

न्युनतम्

अधिकतम्

औषत

१२. लगाइने वालीकाप्रकारहरु

बर्पाते वाली

हिउंदे वाली

नगदे वाली

१३. वालीऔषतउच्चनी

	धान	मकै	गहुँ	अन्य
सिचित खेत				

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

विजगढ नगरपालिका कार्यालय
निजगढ नगरपालिका कार्यालय

५०

रघुवीर कुमार यादव
सचिव

**निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्वे धनसर र बगर खोलाबाट दिगो रूपा ढुङ्गा, गिड्डी, बालुवा उत्खनन/संकलनको लागी
आवश्यक पर्वे प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८**

१४. उच्चोगधन्दाहरु

क्र.सं.	उच्चागको नाम	संख्या

१५. मन्दिर, ऐतिहासिकतथाधार्मिक स्थलहरु

क्र.सं.	नाम	ठाउँ

Checklist for Group Discussion

१. हुङ्गा, गिड्डी, बालुवा उत्खनन् तथा संकलन :

- क. श्रोतको प्रकार
- ख. कहिले देखि सुरु भएको हो ?
- ग. संकलन स्थलकुनकुनहो ?
- घ. कतिजना परिवार लाभान्वितभएका छन् ?
- ड. कुनजाति बढी निर्भर छन् ?
- च. अनुमतिआयकति हुन्छ ? (दैनिक)
- छ. दैनिकप्रतिव्यक्तिले कतिश्रोत संचयगर्न सक्छ।
- ज. खोलाको वहावमा परिवर्तन आएको छ वा छैन
- झ. खोलाको प्रकृतिमाआएको परिवर्तन बारे तपाईंले जानेका कुराहरु
- ञ. उत्खननको मात्राको अवस्था कस्तो छ

२. स्वास्थ्य, सुरक्षा तथा सरसफाई

- क. आफ्नो सुरक्षाको लागि के के विधिअपनाउने गरेको छ
- ख. उत्खननमा संलग्नव्यक्तिहरु कस्तो रोगबाट ग्रसित हुन्छन
- ग. उत्खनन स्थलको सरसफाईको अवस्था
- ३. खोलाको वहाव र जलचर
- क. पहिले र अहिलेको वहावको बारेमातपाईंको राय
- ख. पहिले पाइने जलचरहरुको बारेमातपाईंको राय
- ग. अहिले पाइने जलचरहरुको अवस्था
- घ. पानीको गुणस्तरको अवस्था

*निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

मार्ग-१६, परा

रुपेश कुमार यादव
द्वितीयमहार

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्ने धनसर र वगर खोलाबाट दिगो रुपा ढुङ्गा, गिरी, वालवा उत्खनन/ संकलनको लागी आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिशेष(IEE) प्रतिवेदन, २०७६

अनुसूची ३ : सार्वजनिक सूचना

साज्हेदारी दलिको
सूचना

जाइराम्ब छाड, जाइले अधिकारी अधिकारी र जाइले दैनिक प्रकाशनको लागि तापारो इसी लाई बही उत्कृष्ण अधिकारी भए, तराम् तम्हा उत्कृष्ण तापारी भए दैनिक भित्र दैनिक प्रकाशनको लागि तपारो लाई उत्कृष्ण तापारी अधिकारी अधिकारी लाग्नुपर्ने थिए।

saheedari.daly@gmail.com
011-5510479155045030

आम् ५०५ अम् २०८० २०८० साल बैशाख ५ तारि, बारादा Wednesday 28 April 2021 अम् २०८० २०८० साल बैशाख ५ तारि, बारादा

बारायणी अरपतालमा उपचाररत उपमहानगरपालिकालाई गम्भीर बल ध्यानाकरण ३ जना कोरोना संक्रमितको मृत्यु

निजगढ नगरपालिका
प्रतिवेदन ३४ राज्य
३०८० चूमा निजगढ नगरपालिका
निजगढ नगरपालिका

निजगढ नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

निजगढ, बारा
प्रदेश नं २, नेपाल

सार्वजनिक रुपमा जारी गरिएको सूचना

(प्रकाशित तिति : २०७६/०७/१२)

यस नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र पर्ने प्रस्तावको खोला, वगर खोला, व्यक्ति/भकलाल खोला र शक्ति खोलाहल्लाट दिगो रुपमा नदीजन्य घटार्थ ढुङ्गा, गिरी, वालुवाको उत्खनन एवं संकलन गरी वितरण गर्ने कार्यको लागि निजगढ नगरपालिकाको संक्षिप्त वातावरणीय अव्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिशेष कार्यालय, २०७७ को दफा ५ (३) र सोही कार्यालयाधिको अनुसूचि-८ वर्गोंजम्ग प्रारम्भिक वातावरणीय परिशेष (IEE) प्रतिवेदन तयारी गर्नु पर्ने भएकोसे यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

निजगढ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, निजगढ, बारादा रिम्म अभियन्त्रिमको प्रस्तावको कार्यालयन गर्ने सामग्रीको सूचित गरिन्छ ।

प्रस्तावको नाम र ठेगाना : निजगढ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, निजगढ, बारा ।
सम्पर्क नं.- ०१३-५४०२००
Email:- nijgadhmun@gmail.com

प्रस्तावको व्याहोरा : निजगढ नगरपालिकाको कार्यालय, निजगढ नगरपालिका, नदीजन्य घटार्थ ढुङ्गा, गिरी, वालुवाको उत्खनन एवं संकलन गरी वितरण गर्ने कार्यको लागि आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिशेष (IEE) प्रतिवेदन तयारी ।
-निजगढ नगरपालिका बडा नं १,२,३ यो क्षेत्रमध्ये परिवहन गर्ने घासार खोला र वगर खोला ।
-निजगढ नगरपालिका बडा नं ४,५,६ यो क्षेत्रमध्ये परिवहन गर्ने घासार खोला ।
-निजगढ नगरपालिका बडा नं ७,८,९,१० यो क्षेत्रमध्ये परिवहन गर्ने घासार खोला ।

प्रभाव पर्ने सको बारा जिल्लाको निजगढ नगरपालिका, कोल्की नगरपालिका, जीतपुराखिराता च.म.न.पा. र रीताट जिल्लाको गुजारा नगरपालिका र चन्द्रपुर नगरपालिकाहरूको द्वारा

भाँध उत्कृष्ट प्रस्तावको प्रारम्भिक वातावरणीय परिशेष प्रतिवेदन तयारी गर्ने काममा सो क्षेत्रको प्राकृतिक प्रणाली, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, सास्कृतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणाली उपर के कस्तो प्रभाव पर्दछ भनी यसका गर्न सो स्थानमध्ये न.पा. / गा.पा. तथा त्वय क्षेत्रका विचालय, अवसराल, स्वस्त्रम्य चौकी तथा सोरोकालाला अस्तित्व वा संस्थाको स्थिति राय सुनाम लिन आवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएज्ये गितिले सात दिन तित्र गिरन डेगानामा आई पुग्ने गरी सिद्धिरा राय सुनाम उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

राय सुनामको लागि पत्राचार गर्ने ठेगाना :

प्रस्तावको नाम र ठेगाना : निजगढ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय निजगढ, बारा ।
सम्पर्क नं.- ०१३-५४०२००
Email:- nijgadhmun@gmail.com

प्रस्तावको नाम र ठेगाना :	१. सुनाम कन्सल्टेन्ट्सी एण्ड ट्रेलर्स पा.वि. विरागन - १५, पर्सा । सम्पर्क अस्तित्व - शम्भु प्रसाद भौतिक्या सम्पर्क नं - ९८४९००८६४३	२. प्रकरि संस्थाको लागि स्थानीय पक्षल- नेपाल (LINC-Nepal) विरागन - १५, पर्सा । सम्पर्क अस्तित्व- सञ्जय कुमार भौतिक्या सम्पर्क नं - ९८६५५२५७६६	३. लक्ष्मी कन्सल्टेन्ट्सी एण्ड आई टी. सेप्परिटिज विरागन - १५, पर्सा । सम्पर्क अस्तित्व- आशुलोच शौरभिमा सम्पर्क नं - ९८४९५८५८८४५३ ईमेल- haurasti-ashurosh18K@gmail.com
---------------------------	---	---	--

समयमा कर तिरौं गाउँको विकासमा सहयोगी बनौं ।

उद्घार्गा गाउँपालिका, प्रसोनी गाउँपालिका, बारागढी गाउँपालिकाहरू जनहितमा जारी सन्देश

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

निजगढ नगरपालिका
विजय विजय
लाल
सुनाम
कृष्ण नियर

निजगढ नगरपालिका दोत्रिभित्र पर्ने धनसर र व्यगर स्थोलावाट दिगो स्पा दुःख, गिरी, बालवा उन्खनन सकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वानावरणीय परिधण(IEE) प्रतिवेदन, २०३८

अनुसूची ४ : सम्बन्धित संस्थाहरुबाट प्राप्त सिफारिस पत्रहरु

“हामी नगर हामी शान, स्मार्ट सिटी (Smart City) निर्माण हामी अभियान”

निजगढ नगरपालिका

१ नं. बडा कार्यालय

बारा

प्रदेश २, नेपाल

मिति २०६८।१।२१।१९

प.स. : ०७७०७०७८

घ.न. : ८९९

विषय : ग्राम भूकाव महिन सिफारिस गरिएको बारे ।

श्री निजगढ नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालयम, निजगढ बारा ।

प्रमुख विषयमा मिति २०३८ ०१ १५ गते बाग, कलैयावाट सार्कोदारी गटिय ईनिक परिकामा प्रकाशित सावजनिक सूचना र मिति २०३८ ०२ १५ गते भएको सावजनिक मूल्याङ अनुसार कार्यान्वयन हुने धनसर स्थोलावाट दिगो स्पा दुःख, गिरी तथा बालवाको उन्खनन सकलन कार्यको प्रारम्भिक वानावरणीय परिधण(IEE) प्रतिवेदन तयारी विषयको प्रस्तावबाट यस ध्वेत्रमा निम्नानुसारको वानावरणीय प्रभाव पर्ने जाने देखिन्दू।

क. सकारात्मक प्रभाव : स्थानीय स्तरमा रोजगारी थ्रेजना हुने, प्रविधिको हस्तान्तरण, व्यापारका अवसरहरु थ्रेजना हुने, विकास निर्माणका सामग्रीको उपलब्धता र स्थानीय तहको गजस्तमा वृद्धि, पहुँच मार्गमा वृद्धि हुने ।

ख. नकारात्मक प्रभाव : धुलो, चाय प्रदूषण हुने ।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गते र नकारात्मक प्रभाव त्यून गते वानावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्दै उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढी देखिएकोले उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यान्वयन गते मिल्ने व्यवहार उल्लेख गरी यस सिफारिस गरिएको छ ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने मिल्ने आधार

१. स्थानीय जनताले रोजगारी पाउने ।

२. स्थानीय स्तरमा सस्तो मूल्यमा पूर्वाधार निर्माणको सामग्री उपलब्ध हुने ।

३. आर्थिक गतिविधि बढने जसले गदां गरिबी त्यूनिकरणमा टेवा पूँने ।

२१।१९
मंगल लोकन
बडा अध्यक्ष

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

२०३८

रुपेश लक्ष्मी चाहू

इन्डिनिमर

निजगढ नगरपालिका

२ नं. वडा कार्यालय

पत्र संख्या:- ०५८१/७८
चलानी नं:- ४२२

वारा
प्रदेश नं.-२, नेपाल

मिति २०७८/०१/१५

विषय : राय सुभाव सहित सिफारिस गरिएको बारे।

श्री निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालयल, निजगढ वारा।

पस्तुत विषयमा मिति २०७८/०१/१५ गते वारा, क्लैयावाट साफेदारी राष्ट्रिय ईनिक परिक्षमा प्रकाशित सावंजनिक सुचना र मिति २०७८/०२/१० गते भएको सावंजनिक सुनुवाई अनुसार कार्यान्वयन हुने धनसर र वगर खोलावाट दिगो रुपमा दुःख, गिरी तथा बालुवाको उत्थनन्/संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन तयारी विषयको प्रस्ताववाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्ने जाने देखिन्छ।

क) सकारात्मक प्रभाव : स्थानीय स्तरमा रोजगारी थ्रजना हुने, प्रविधिको हस्तान्तरण, व्यापारका अवसरहरु थ्रजना हुने, विकास निर्माणका सामग्रीको उपलब्धता र स्थानीय तहको राजस्वमा वृद्धि, पहुंच मार्गमा वृद्धि हुने।

ख) नकारात्मक प्रभाव : धुलो, बायु प्रदूषण हुने।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्दै उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढी देखिएकोले उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यान्वयन गर्ने मिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने मिल्ने आधार

१. स्थानीय जनताले रोजगारी पाउने।
२. स्थानीय स्तरमा सस्तो मूल्यमा पूर्वाधार निर्माणको सामग्री उपलब्ध हुने।
३. आर्थिक गतिविधि बढने जसले गदा गरिबी न्यूनिकरणमा टेवा पुग्ने।

प्रियोगिक
उल्लेख
केशव प्रसाद उपाध्याय दोडारी
वडा अध्यक्ष
केशवप्रसाद उपाध्याय दोडारी
वडा अध्यक्ष

निजगढ नगरपालिका, निजगढ वारा, प्रदेश नं.-२

कृतिनिधि
Super

"हामो नगर हामो शान, स्मार्ट सिटी (Smart City) निर्माण हामो अभियान"

निजगढ नगरपालिका
३ नं. कालावाट वालालय
प्रदेश नेपाल

पर्सन ०७७५०७८
वर्ष २०७८

मिति २०७८।०२।१९।८।

विषय : यस प्रमाणवाच सहित निर्माण गरिएको बारे ।

श्री निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालयल, निजगढ बाग ।

प्रमुख विषयमा मिति २०७८ ०१ १५ गते बाग, कलैयावाट सामुदारी गाउँपालिका प्रकाशित सांचेजनिक सूचना र मिति २०७८ ०२ ... गते भएको सांचेजनिक सूचनाहूँ अनुसार कायान्वयन हुने ज्येहर खोलावाट दिगो सप्तमा हङ्गा, गिरी तथा वालवाको उत्त्वनन् संकलन कायको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन तयारी विषयको प्रस्तावबाट यस क्षेत्रमा निर्माणस्थानको वातावरणीय प्रभाव पन जाने देखिन्दै ।

क सकारान्तमक प्रभाव : स्थानीय स्तरमा रोजगारी थ्रेजना हुने, प्रविधिको इस्तान्वयण, व्यापारका अवसरहरू थ्रेजना हुने, विकास निर्माणका सामग्रीको उपलब्धता र स्थानीय तहको राजस्वमा वृद्धि, पहुँच मार्गमा बढ्दू हुने ।

ख नकारान्तमक प्रभाव : धन्लो, वायु प्रदूषण हुने ।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारान्तमक प्रभाव अभिवृद्धि गते २ नकारान्तमक प्रभाव ल्यन गते वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कायान्वयन गर्दै उल्लेखित प्रभावको सकारान्तमक प्रभाव वट्ठी देखिएकोले उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कायान्वयन गत मिल्ने व्याहोग उल्लेख गरी यो निर्माण गरिएको छ । प्रस्ताव कायान्वयन गर्ने मिल्ने आधार

१. स्थानीय जनताले रोजगारी पाउने ।

२. स्थानीय स्तरमा सम्भो मूल्यमा पूऱाधार निर्माणको सामग्री उपलब्ध हुने ।

३. आर्थिक गर्ताविधि बढ्ने जसले गद्दो गरिवी न्यूनीकरणमा टेबा पूऱ्ने ।

२०७८।०२।१९।८।
मिति वर्षाद्वय नामाङ्क
बडा बायाद

जित बहादुर तामाङ
बडा अध्यक्ष

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

राधेश कुमार
इन्जिनियर

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमिति पर्ने उत्तर सरकार र वर्ग खोलाचाट दिगो रूपा दुःख, गिरी, बालबाल उत्तरनन् संकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

“हासो नगर हासो शान, स्मार्ट सिटी (Smart City) निर्माण हासो अभियान”

निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
स्वास्थ्य शाखा

आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र

निजगढ १ सिंगौल, बारा

प्रदेश २, नेपाल

प.सं :- ०१७५०५७८

च.नं :- ४

मिति : २०७८-०१-०९

विषय : गर्य सुकाव सहित मिफारिस गरिएको बारे ।

श्री निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालयल, निजगढ बारा ।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०७८ ०१ १५ गते बारा, कलैयाचाट साझेदारी राष्ट्रिय इनिक प्रिकामा प्रकाशित
सावैजनिक सूचना र मिति २०७८ ०२ १५ गते भएको सावैजनिक सुनुवाई अनुसार कायान्वयन हुने
उत्तर सरकार खोलाचाट दिगो रूपमा दुःख, गिरी तथा बालबालको उत्तरनन् संकलन कायेको प्रारम्भिक
बातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन तयारी विषयको प्रस्तावचाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको बातावरणीय
प्रभाव पर्न जाने देखिन्दू ।

क.सकारात्मक प्रभाव : स्थानीय स्तरमा रोजगारी थ्रेजना हुने, प्रविधिको हस्तान्तरण, व्यापारक
अवसरहरू थ्रेजना हुने, विकास निर्माणका सामग्रीको उपलब्धता र स्थानीय तहको राजस्वमा वृद्धि,
पहुच मार्गमा वृद्धि हुने ।

ख.नकारात्मक प्रभाव : धुलो, वायु प्रदूषण हुने ।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव त्यन गर्ने
बातावरणीय व्यवस्थापन योजना कायान्वयन गर्दै उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव वर्ही देखिएकोले
उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कायान्वयन गर्न मिल्ने व्यहोग उल्लेख गरी यो मिफारिस गरिएको छ ।
प्रस्ताव कायान्वयन गर्न मिल्ने आधार

१. स्थानीय जनताले रोजगारी पाउने ।
२. स्थानीय स्तरमा सस्तो मूल्यमा पूर्वाधार निर्माणको सामग्री उपलब्ध हुने ।
३. आर्थिक गतिविधि बढ्ने जसले गदां गरिबी न्यूनिकरणमा टेवा पाने ।

.....
.....

लाप्तार्थीको नाम अस्तित्व

पट्टा :- ठे. अ.

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

रुपेश छुमार यादव
सचिव

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्वे धनसर र बगर खोलावाट दिगो रूपा दुःखा, गिरी, बालबा उत्तरनन् संकलनको लागि
आवश्यक पर्वे प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

“हास्यो नगर हास्यो शान, स्मार्ट सिटी (Smart City) निर्माण हास्यो अभियान”

निजगढ नगरपालिका

नगर कार्यालयको कार्यालय

स्वास्थ्य शाखा

शाही स्वास्थ्य केन्द्र

निजगढ लिपिले बारा

निजगढ नगरपालिका

पर्व : ०७७१०७८

चन : १५

मिति : २०७८/०२/१५

विषय : राय सुकाव सहित सिफारिस गरिएको बारे।

श्री निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यालयको कार्यालयल, निजगढ बारा।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०७८ ०१ १५ गते बारा, कलैयावाट सान्हेदारी गटिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित
सांवजनिक सुचना र मिति २०७८ ०२ ३० गते भएको सांवजनिक सुनुवाई अनुसार कायांच्यन हुने
बगर खोलावाट दिगो रूपमा दुःखा, गिरी तथा बालबाको उत्तरनन् संकलन कायको प्रारम्भिक बातावरणीय
परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन तयारी विषयको प्रस्तावबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको बातावरणीय प्रभाव पने
जाने देखिन्दू।

कास्कारात्मक प्रभाव : स्थानीय स्तरमा रोजगारी थ्रजना हुने, प्रविधिको हस्तान्तरण, व्यापारका
अवसरहरु थ्रजना हुने, विकास निर्माणका सामग्रीको उपलब्धना र स्थानीय तहको राजस्वमा वृद्धि,
पहुँच मार्गमा वृद्धि हुने।

खनकारात्मक प्रभाव : धुलो, वायु प्रदूषण हुने।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव त्यून गर्ने
बातावरणीय व्यवस्थापन योजना कायांच्यन गर्दै उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव वर्णी देखिएकोले
उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कायांच्यन गर्न मिल्ने व्यहोग उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने मिल्ने आधार

१. स्थानीय जनताले रोजगारी पाउने।

२. स्थानीय स्तरमा सन्तो मूल्यमा पूर्वाधार निर्माणको सामग्री उपलब्ध हुने।

३. आर्थिक गतिविधि बढ्ने जस्तै गदा गरिए त्यूनिकरणमा टेवा पुग्ने।

श्री स्वास्थ्य केन्द्र
ग्रामना

विजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

संख्या २०७८

पृष्ठा १

वर्षाङ्क-१६, प्रस्ता

रघुवीर यादव
इनीशियर

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्वे धनसर र वगर खोलावाट दिगो रूपा दुःखा, गिर्डी, बालबाल उत्खनन संकलनको लागी
आवश्यक पर्वे प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

हामो नगर हामो शान, स्मार्ट सिटी (Smart City) निर्माण हामी अभियान

निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

स्वास्थ्य शाखा

भरतगंज स्वास्थ्य चौकी

सिंचाल, वारा

प्रदेश २, नेपाल

पर्व : ०७७००७८

च.नं : ३३

मिति : २०८१।१।१९

विषय : गर्य सुमाव साहित सिफारिम गरिएको बारे।

श्री निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालयल, निजगढ वारा।

प्रस्तुत विपथमा मिति २०७८ ०९ १५ गते वारा, कलैयावाट सानेदारी गरिएको दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित
मावंजनिक सचना र मिति २०७८ ०२ १९ गते भएको सावंजनिक सुनाउड भन्सार कायान्वयन हुने
धनसर र वगर खोलावाट दिगो रूपमा दुःखा, गिर्डी तथा बालबाल उत्खनन संकलन काथको प्रारम्भिक
वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन तयारी विषयको प्रस्तावबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय
प्रभाव पने जाने देखिन्दू।

कानकागत्तमक प्रभाव : स्थानीय स्तरमा गेजगारी अजना हुने, प्रवाहिको हम्मान्तरण, व्यापारका
प्रवस्थहरू धृजना हुने, विकास निमाणको सामर्गीको उपलब्धता र स्थानीय नहको गरमस्तमा चुन्दि,
पहुच मार्गमा बढ्दि हुने।

ख.नकागत्तमक प्रभाव : धूलो, वायु प्रदूषण हुने।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकागत्तमक प्रभाव अनिवार्य गर्ने र नकागत्तमक प्रभाव न्यून गर्ने
वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कायान्वयन गर्दै उल्लेखित प्रभावको सकागत्तमक प्रभाव तर्हा देखिएकोले
उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कायान्वयन गर्ने मिल्ने व्यहोर उल्लेख गरी यो सिफारिम गरिएको छ।

प्रस्ताव कायान्वयन गर्ने मिल्ने आधार

१. स्थानीय जनताले गेजगारी पाउने।

२. स्थानीय स्तरमा सम्भो मूल्यमा पूर्वाधार निमाणको सामर्गी उपलब्ध हुने।

३. आधिक गतिविधि बहुने जसले गशा गरियो त्यूनिकरणमा टेचा पुग्ने।

स्थानीय प्रमुख

निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिका
विजगढ, वारा
२०८१

निजगढ नगरपालिका, निजगढ वारा, प्रदेश नं.-२

रुपेश कुमार यादव
इमारतिकार

श्री शिक्षा शक्ति पाठ्यपालिका प्रारम्भिक विद्यालय

निजगढ नगरपालिका पाठ्यपालिका (वारा)

प.स. :- ०७७००७८
च.नं. :- ०६५

मिति :- २०७८/०२/१५

विषय : राय मुकाब सौहित यिकारिय रागिको बारे।

श्री निजगढ नगरपालिका
वगर कायपालिकाको कायोलयन, निजगढ वारा।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०७८ ०२ १५ गते याग, कलैयावाट नाकोदारी गारिडुय इनिक पविकासा प्रकाशन सावजनिक सूचना र मिति २०७८ ०२ १६ गते भएको सावजनिक सूचावाह अनुसार कायान्वयन हुने अनुसार खोलावाट दिगो स्पा दृढ़ा, गिरी तथा बालुवाको उत्खनन सकलते कायेको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन लायारी विषयको प्रस्ताववाट यस देखिए निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पने जाने देखिन्दू।

कसकागरन्मक प्रभाव स्थानीय स्तरमा रोजगारी श्रजना हुने, प्रविधिको हम्मान्तरण, व्यापारका अवसरहरू श्रजना हुने, विकास निमाणको सामर्थ्यको उपलब्धता र स्थानीय लहको गजस्वमा चढ़ि, पहुँच मार्गमा चढ़ि हुने।

ख सकागरन्मक प्रभाव धूलो, वाय प्रदूषण हुने।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकागरन्मक प्रभाव अभिवृद्धि गते र सकागरन्मक प्रभाव न्यून गते वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कायान्वयन गते उल्लेखित प्रभावको सकागरन्मक प्रभाव वढी देखिएकोले उल्लेखित प्रभाव निम्न आधारमा कायान्वयन गते मिले यहोग उल्लेख गरी यो यिकारिय रागिको छ। प्रस्ताव कायान्वयन गते मिले आधार

१. स्थानीय जनताले रोजगारी पाउने।
२. स्थानीय स्तरमा सस्तो मूल्यमा पुवाधार निमाणको सामर्थ्य उपलब्ध हुने।
३. आर्थिक गरिवाई वहने जसले रादा गरिए न्युनिकरणमा टेवा पुग्ने।

प्रधानाध्यापक

निजगढ नगरपालिका, निजगढ वारा, प्रदेश नं.-२

९१

रघु कुमार यादव
प्रधानाध्यापक

श्री लोकप्रिय आधारभूत विद्यालय

निजगढ न.पा. २ सिंगौल, बारा
स्थापित २०६३

प.स. :- ०७७५०७८
च.नं. :- ४९

मिति :- २०८८।०१।१९

विषय : राय सुभाव सहित सिफारिस गरिएको कारे।

श्री निजगढ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालयल, निजगढ बारा।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०७८ ०१ १५ गते बारा, कलैयावाट साकेदारी गाउँपालिकामा प्रकाशित सावजनिक सुचना र मिति २०७८ ०२ १९ गते भएको सावजनिक सुनुवाई अनुसार कार्यान्वयन हुने धनसर र बगर खोलावाट दिगो रूपमा दुड़ा, गिर्ही तथा वालुवाको उत्खनन संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन तयारी विषयको प्रस्ताववाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्दछ।

क. सकारात्मक प्रभाव : स्थानीय स्तरमा रोजगारी शृजना हुने, प्रविधिको हस्तान्तरण, व्यापारका अवसरहरू शृजना हुने, विकास निमाणका सामग्रीको उपलब्धता र स्थानीय तहको राजस्वमा वृद्धि, पहुच मार्गमा वृद्धि हुने।

ख. नकारात्मक प्रभाव : धुलो, वायु प्रदूषण हुने।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव असिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्दै उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव वर्ती देखिएकोले उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यान्वयन गर्ने मिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने मिल्ने आधार

१. स्थानीय जनताले रोजगारी पाउने।
२. स्थानीय स्तरमा सस्तो मूल्यमा पूँजीधार निमाणको सामग्री उपलब्ध हुने।
३. आर्थिक गतिविधि बढ्ने जसले गदां गरिची न्यूनिकरणमा टेवा पुग्ने।

प्रधान
लक्ष्मी देवी
प्रामाण्यपक

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

रुपेश कुमार यादव
इमिसियर

निजगढ़ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर र व्यगर खोलावाट दिगो रूपा दुड़ा, गिर्ही, बालुवा उत्खनन संकलनको लागि
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्राप्तिवेदन, २०७८

श्री सरस्वती निम्न माध्यमिक विद्यालय

सिर्जनामह न.पा.-३, सिंगौल (बारा)
स्थापित २०४३

प.सं :- ०७७७०७८

च.नं :-

मिति :- २०७८/०२/१९

विषय : गर्य सुकाव सहित सिफारिस गरिएको बारे।

श्री निजगढ़ नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालयल, निजगढ़ बारा।

प्रमुख विषयमा मिति २०७८/०१/१५ मर्ते बारा, कलैयावाट साफेशारी राट्रिय दैनिक परिकामा प्रकाशित
सावजनिक सुचना र मिति २०७८/०२/१५ मर्ते भएको सावजनिक सुनुवाई अनुसार कार्यान्वयन हुने
व्यगर खोलावाट दिगो रूपमा दुड़ा, गिर्ही तथा बालुवाको उत्खनन संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय
परिक्षण(IEE) प्राप्तिवेदन तयारी विषयको प्रमाणवाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्ने
जाने देखिन्दछ।

कार्यकारात्मक प्रभाव : स्थानीय स्तरमा रोजगारी थ्रेजना हुने, प्रविधिको हस्तान्तरण, व्यापारका
अवसरहरू थ्रेजना हुने, विकास निर्माणका सामग्रीको उपलब्धता र स्थानीय तहको गजस्वमा वृद्धि,
पहुँच मार्गमा वृद्धि हुने।

ख। नकारात्मक प्रभाव : धुलो, बाय प्रदूषण हुने।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने
वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्दै उल्लेखित प्रभावको सकारात्मक प्रभाव बढी देखिएकोले
उल्लेखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यान्वयन गर्ने मिल्ने व्यहोग उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने मिल्ने आधार

१. स्थानीय जनताले रोजगारी पाउने।

२. स्थानीय स्तरमा सस्तो मूल्यमा पूर्वाधार निर्माणको सामग्री उपलब्ध हुने।

३. आर्थिक गतिविधि बढाने जसले गर्दा गरिर्या न्यूनिकरणमा टेवा पार्ने।

प्रधानाध्यापक

निजगढ़ नगरपालिका, निजगढ़ बारा, प्रदेश नं.-२

मिति २०७८

पर्वत

पर्वत

पर्वत

रूपेश चौधुरी
विज्ञानियर

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर र वगर सोलावाट दिगो रुपा दुःखा, गिर्डी, बालुवा उत्खनन संकलनको लाई।
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

अनुसूची ५ : सार्वजनिक सुनुवाईको मुद्युल्का, सार्वजनिक सुनुवाईको निर्णय

मर्पाई दाई आगे जिल्ला वारा निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्रको खोला/नरीवाट दुःखा, गिर्डी तथा बालुवाको उत्खनन संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन सम्बन्धी हुने सार्वजनिक सुनुवाई कार्यकमको सार्वजनिक सचना आज मिति २०७८/१०२/१५ गते तपसिल वमोजिमको व्यक्तिहरूको रोहबरमा नेपूला कही खेत ठाउंमा टास भएको ठीक माचो हो। फरक पर्ने छैन, फरक परे कानून वमोजिम सहूली वृभाउला भर्नी सही छाप गरी निजगढ नगरपालिकामा चढायौ।

सर्वसाधारण रोहबर

 १. जिल्ला वारा निजगढ न पा. वाड न १ वर्ष ४५ का खोला-प्रस्ताव तितिल्लीना ।

 २. जिल्ला वारा निजगढ न पा. वाड न १ वर्ष ५८ का ५५५ प्रौद्योगिकी

 ३. जिल्ला वारा निजगढ न पा. वाड न १ वर्ष ५६ का कुल्लाहु कुल्ला तितिल्लीना ।

 ४. जिल्ला वारा निजगढ न पा. वाड न १ वर्ष ५८ का रुचिल ५५५

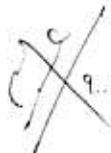
 ५. जिल्ला वारा निजगढ न पा. वाड न १ वर्ष ५७ का तुल बहादुर चिङ्गा

संघ/संस्था प्रतिनिधि रोहबर

१ १

२ १

३ १

 ४. रोहबर तितिल्लीना दाउडाहु दाउडाहु निर्माण नि. ८११५०८१

वडा प्रतिनिधि रोहबर

इति सम्बन्ध २०७८ साल जेष्ठ १० गते रोज २ शुभम्।

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर र वगर खोलावाट दिगो रुपा ढङ्गा, गिरी, बालवा उत्खनन संकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

भपांइ दाई आगे जिल्ला बारा निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्रको ३२१८ खोला/नदीवाट
ढङ्गा, गिरी तथा बालवाको उत्खनन/संकलन कार्यको प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन
सम्बन्धी हुने सावंजनिक सुनुवाई कार्यकम्को सावंजनिक सचना आज मिति ०६-२-१० गते
तपसिल बमोजिमको व्यक्तिहरुको रोहबरमा क्रमांक ३ ठाउमी सुन्न भएको ठीक
सांचो हो । फरक पर्ने छैन, फरक परे कानून बमोजिम सहुला बुभाउला भनी सही छाप गरी निजगढ
नगरपालिकामा चढायो ।

सर्वसाधारण रोहबर

१. जिल्ला बारा निजगढ न.पा. वाड न.३ वस्ते वर्ष २०७८ का प्रतिवेदन १

२. जिल्ला बारा निजगढ न.पा. वाड न.३ वस्ते वर्ष ... का सुनुवाई १

३. जिल्ला बारा निजगढ न.पा. वाड न.३ वस्ते वर्ष ... का सुनुवाई १

४. जिल्ला बारा निजगढ न.पा. वाड न.३ वस्ते वर्ष ... का सुनुवाई १

५. जिल्ला बारा निजगढ न.पा. वाड न.३ वस्ते वर्ष ... का सुनुवाई १

संघ/संस्था प्रतिनिधि रोहबर

१ १

२ १

३ १

४. वडा प्रतिनिधि रोहबर १

५. प्रतिवेदन १

इति सम्बत् २०७८ साल जेष्ठ १० गते रोज १० शुभम् ।

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

कल्पर यादव
द्वितीयालयर

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर र वगर खोलायाट दिगो रूपा दुःखा, गिरी, बालुवा उत्खनन संकलनको लागि
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

आज मिति २०७८ ०२ /५ गतेका दिन निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनसर खोलायाट दिगो रूपमा दुःखा, गिरी, बालुवा को उत्खनन संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण(IEE) प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सावंजनिक सुनुवाई कायकम तपसिल वर्मोजिमको समय र स्थानमा देहायका नगरपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी, सघ संस्था, नागरिक समाजका प्रतिनिधि तथा सरोकारवाला संवादाधारणहरूको उपर्युक्तिमा सम्पन्न भइ निम्न वर्मोजिमको गाय सुकाय सहितको निण्य गरियो।

तपसिल

समय : २०७८ एप्रिल २०११

स्थान : निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३ निम्नलोटेली-पाइ

उपस्थितिकर्ताहरु

सिर्न.	नाम	पद	ठेगाना	सही
१	मानिस नेपाल	वर्मोजिम	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
२	निजगढ नगरपालिका	वर्मोजिम	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
३	सुनुवाई	वर्मोजिम	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
४	देहायका निम्नलोटेली	"	" "	
५	मुखिया श्री	"	" "	
६	दुल्लुलोटेली श्री	"	" "	
७	काकेका प्रसाद भाट	डै. अध्यात्मत्वाचेन्द्र	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
८	फिल बे. किरण भाटा	रसायनात्	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
९	नर कुमार लामा	"	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
१०	रमेश राजा	"	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
११	बेला लाल ताम्चे	"	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
१२	कर्माल कुमार	"	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
१३	सुनुवाई निम्नलोटेली	"	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
१४	दुल्लुलोटेली	"	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
१५	दुल्लुलोटेली श्री	"	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
१६	दुल्लुलोटेली श्री	"	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	
१७	मानिस निम्नलोटेली	"	निजगढ नगरपालिका/वार्ड नं. ३	

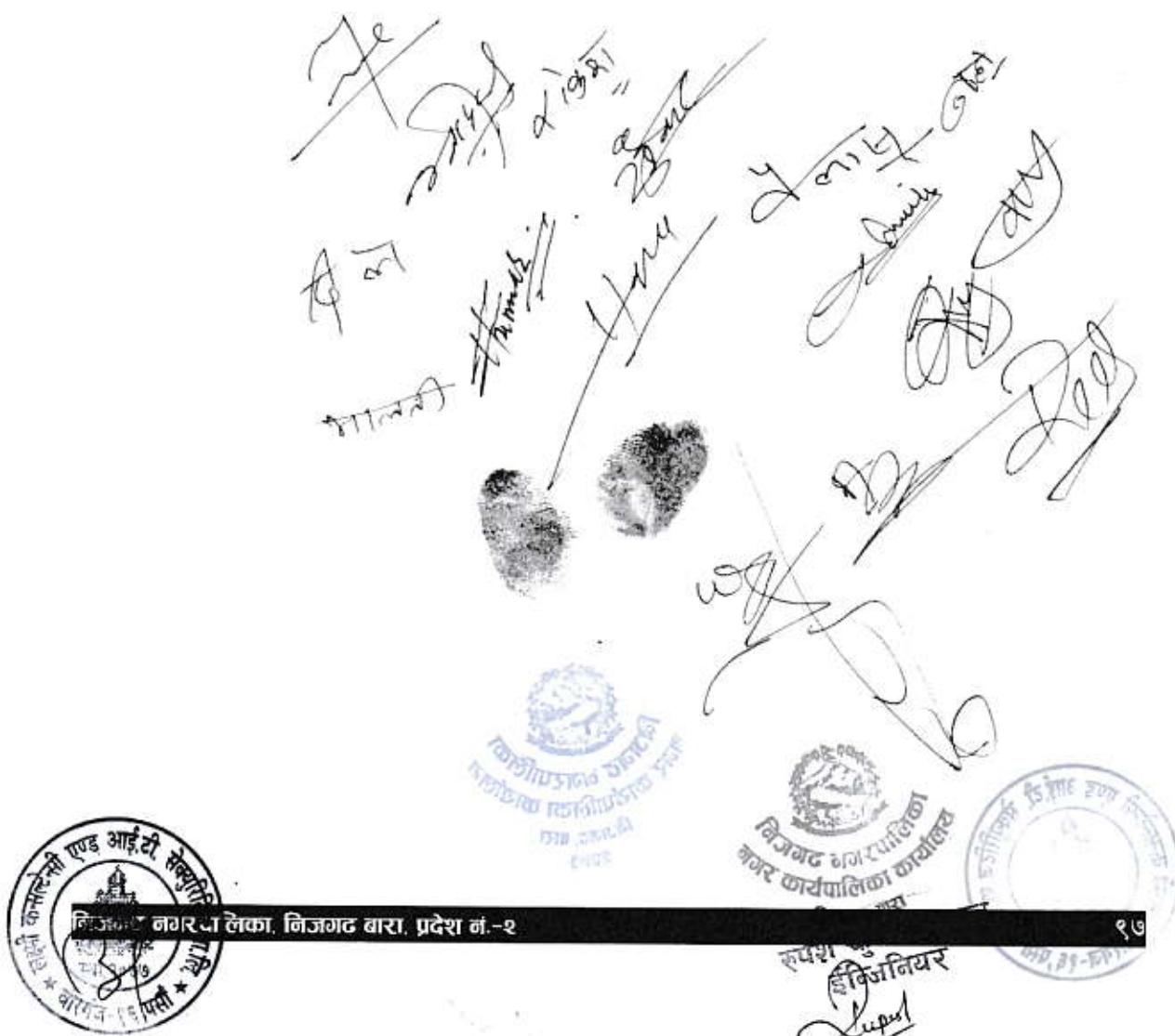

प्रस्तावहरु :

१. प्रस्तावको कार्यान्वयनदाट सो क्षेत्रको प्राकृतिक प्रणाली, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली र सामाजिक-सांस्कृतिक-आर्थिक प्रणालीमा पर्ने प्रभावहरुको सम्बन्धमा ।
२. प्रस्ताव कार्यान्वयनको सिफारिस सम्बन्धमा ।

निर्णयहरु :

१. प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गदा यो प्रस्ताव कार्यान्वयन भएमा यस क्षेत्रको प्राकृतिक प्रणाली, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली लगायत अन्य वातावरणमा खासै नकारात्मक असर नपर्ने देखिन्दू । सामान्य असर परे पनि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदनमा भुक्ताइएका वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा उल्लेखित उपायहरु अवलम्बन गरि नकारात्मक प्रभावहरुलाई न्यूनिकरण गर्ने र साथै यस खोलावाट सुरक्षित तरिकाले नदीजन्य पदार्थ दुडा, गिरी, वालुवाको उन्हनन् संकलन गरेमा स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर थ्रेजना हुने, आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने, **धनसुर** खोलाले आफ्झो प्राकृतिक बहावमा वर्गी यस न पाको बाड न १० मा वर्सीमा खोला पस्ने सम्भव निराकरण हुने जस्ता सकारात्मक प्रभाव वढी रहेको निर्णय गरियो ।
२. प्रस्ताव नं. २ माथी छलफल गदा यस प्रस्तावको कार्यान्वयनदाट नकारात्मकभन्दा सकारात्मक प्रभाव वढी देखिएकोले यो प्रस्ताव कार्यान्वयनको लागी सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।

आज मिति २०७८/०२/१६ गतेका दिन जिल्ला वारा निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने ...
खोलावाट दिगो रूपमा दुःखा, गिर्डी तथा वालुवाको उत्खनन/संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परिवर्तन(IEE) प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सावंजनिक सुनुवाईं कार्यक्रम तपसिल वर्मोजिमको समय र स्थानमा देहायका नगरपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी, सघ सम्प्रा, नागरिक समाजका प्रतिनिधि तथा सरोकारवाला संबंधाधारणहरुको उपस्थितिमा सम्पन्न भई निम्न वर्मोजिमको राय सुझाव सहितको निर्णय गरियो ।

तपसिल
समय : १५/२/२०७८ बजे १०:००
स्थान : निजगढ नगरपालिका कार्यालय
उपस्थितिकर्ताहरु

सि.नं	नाम	पद	ठेगाना	सही
१	कैशोल-प्रह्लाद उपाध्याय शिंदे	उपाध्याय	निजगढ नगरपालिका कार्यालय	
२	नितेश्वर इरोडामार्हा	उपाध्याय	निजगढ नगरपालिका कार्यालय	
३	रितेश्वर इरोडामार्हा	उपाध्याय	निजगढ नगरपालिका कार्यालय	
४	मुकुन्द लिम्बू	प्राधान संस्थापक लोकप्रिय द्वारा	निजगढ नगरपालिका कार्यालय	
५	उम्भारुम्भा	प्राधान संस्थापक लोकप्रिय द्वारा	निजगढ नगरपालिका कार्यालय	
६	स्तिता रामालालमिहान	प्राधान संस्थापक लोकप्रिय द्वारा	निजगढ नगरपालिका कार्यालय	
७	विमला आमिदामी	सि.अ.म.म	निजगढ नगरपालिका कार्यालय	
८	लालचन्द्र चिमिर	रिक्षक	निजगढ नगरपालिका कार्यालय	
९	लिमला अरुनल मार्हा	सहस्याधारा	निजगढ - ३	
१०	तारा कुमारी दासली	"	निजगढ - ३	Taxi
११	खिर्ला कल्पाली चारा	"	निजगढ - ३	सिजिला
१२	प्रेम देवसोबता	"	निजगढ - ३	प्रेमा
१३	प्रोबना दापासारा	"	निजगढ - ३	चौधून
१४	सन्दीप्ता लाला (सन्दीप्ता लाला)	"	निजगढ - ३	
१५	उमार बहादुर मुकुमारा	"	निजगढ - ३	अम्पू
१६	कामलादीप खुल्लेलाल	"	निजगढ - ३	मामा
१७	आराम-प्रह्लाद निमालालीहा, उपाध्याय	प्राधान संस्थापक द्वारा	निजगढ - ३	नामा
१८	विक्केता चारा	(विक्केता चारा निजगढ नगरपालिका कार्यालय)		

प्रस्तावहरु :

१. प्रस्तावको कार्यान्वयनवाट सो क्षेत्रको प्राकृतिक प्रणाली, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली र सामाजिक-सांस्कृतिक-आर्थिक प्रणालीमा पत्रे प्रभावहरुको सम्बन्धमा ।
२. प्रस्ताव कार्यान्वयनको सिफारिस सम्बन्धमा ।

निर्णयहरु :

१. प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गदा यो प्रस्ताव कार्यान्वयन भएमा यस क्षेत्रको प्राकृतिक प्रणाली, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली लगायत अन्य वातावरणमा खासै नकारात्मक असर नपर्ने देखिन्दू । सामान्य असर परे पनि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदनमा सुझाइएका वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा उल्लेखित उपायहरु अवलम्बन गरि नकारात्मक प्रभावहरुलाई न्यूनिकरण गर्ने र साथै यस खोलावाट सुरक्षित तरिकाले नदीजन्य पदार्थ दुष्का, गिर्डी, बालुवाको उत्खनन/संकलन गरेमा स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर श्रृजना हुने, आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने, ८०/८१..... खोलाले आफ्नो प्राकृतिक बहावमा बर्गी यस न पाको बाहं न ८०/८१..... मा वस्तीमा खोला पस्ने समस्या निराकरण हुने जस्ता सकारात्मक प्रभाव बढी रहेको निर्णय गरियो ।
२. प्रस्ताव नं. २ माथी छलफल गदा यस प्रस्तावको कार्यान्वयनवाट नकारात्मकभन्दा सकारात्मक प्रभाव बढी देखिएकोले यो प्रस्ताव कार्यान्वयनको लागी सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बाटा, प्रदेश नं.-२

१५ अक्टोबर २०७८
रमेश कुलार यादव
इंजिनियर

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमैं पर्ने धनमर र वगर खोलावाट दिगो रूपा हुङ्गा, गिरी, वालुवा उत्खनन सकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

सार्वजनिक सुनुवाईका केही दृष्यहरु

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

कलार यादव
प्रबन्धनियर

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पने धनसर र बगर खोलाबाट दिगं रुपा ढङ्गा, गिर्ही, वालवा उत्खनन संकलनको लागी

आवश्यक पने प्रारम्भिक वातावरणीय परिश्रण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

धनसर खोलाबाट सर्वसाधारणहरुले लटीजब्यु पदार्थहरु संकलन गरिए

निजगढ नगरपालिका, निजगढ वारा, प्रदेश नं.-२

प्रारम्भिक

विधायिका

बोर्ड

विधायिका

बोर्ड

विधायिका

बोर्ड

विधायिका

बोर्ड

विधायिका

बोर्ड

विधायिका

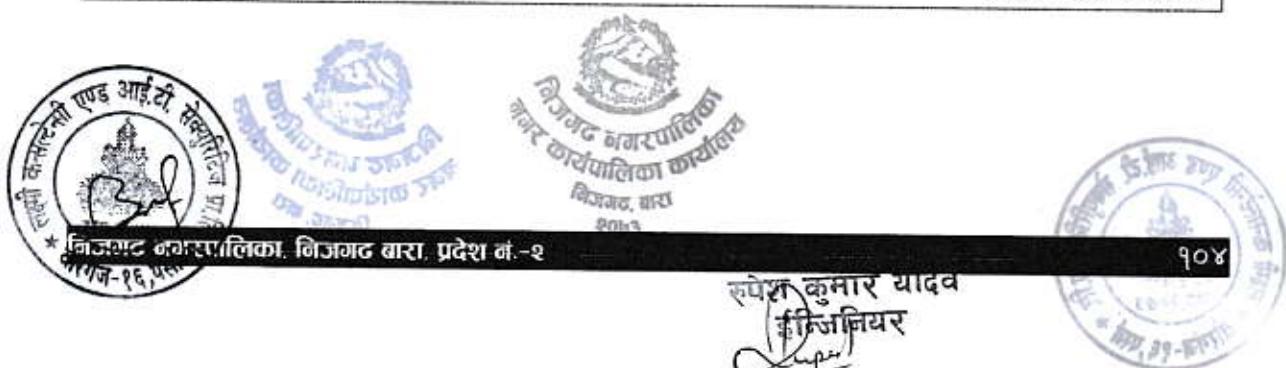
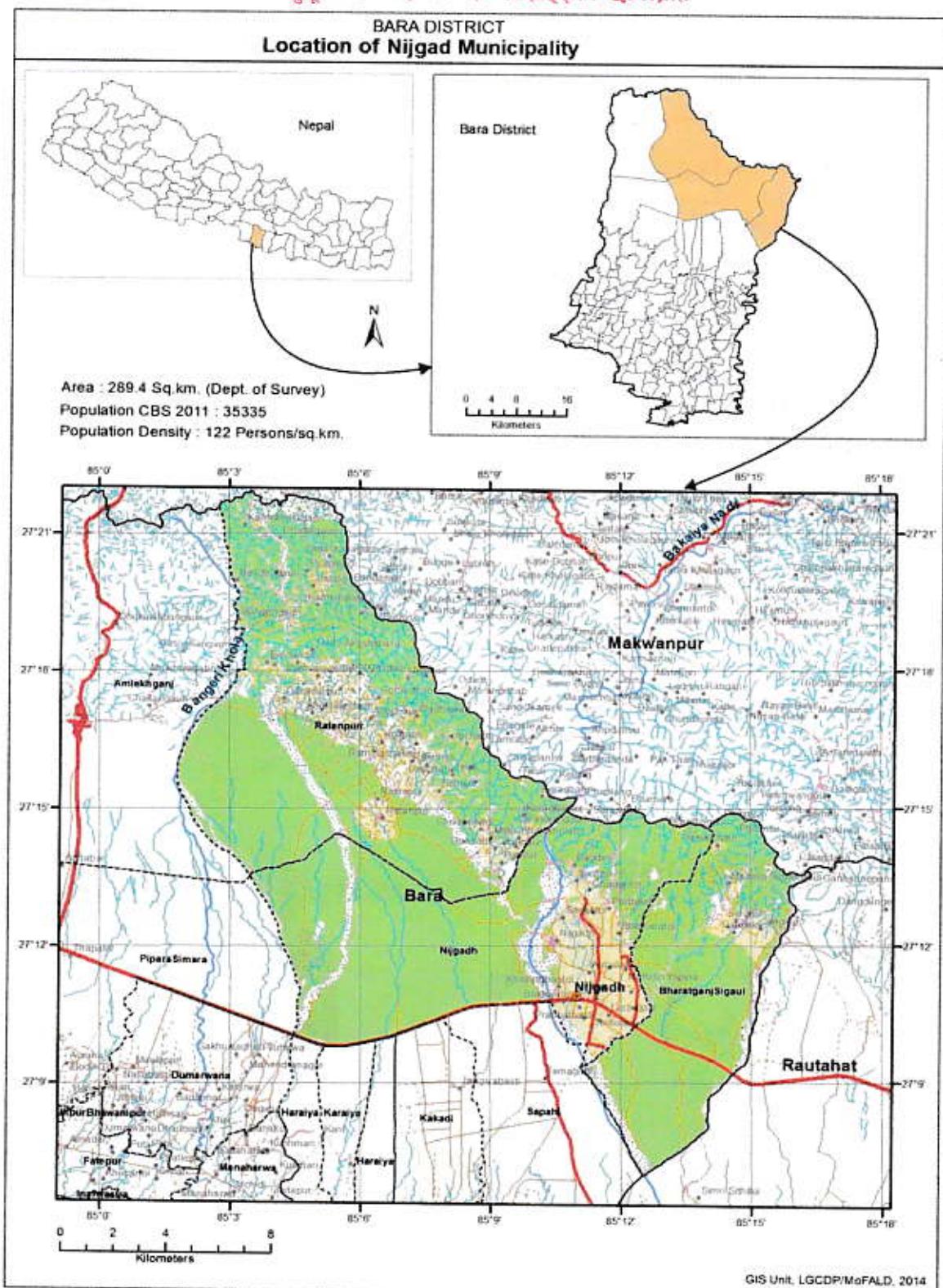
बोर्ड

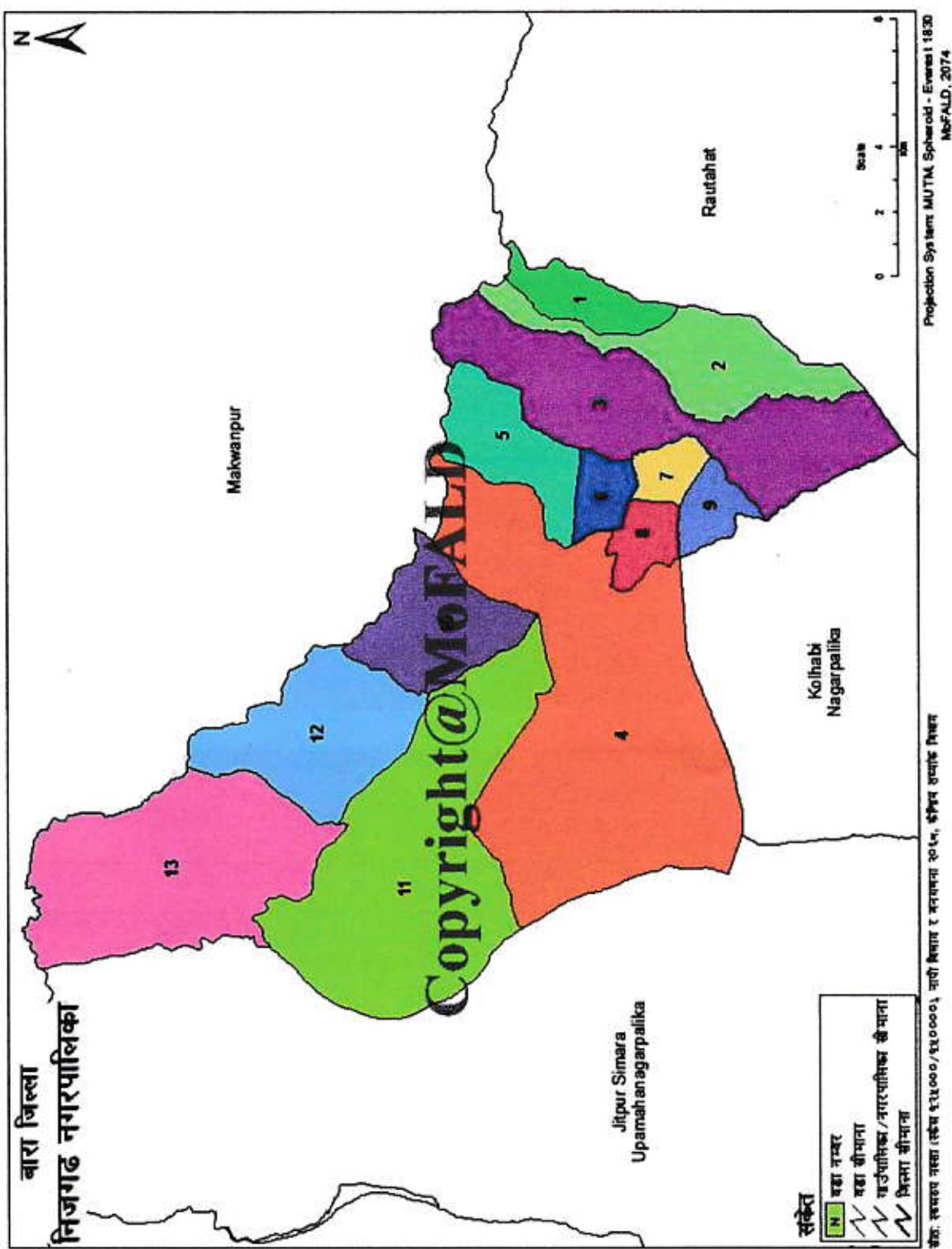
लक्ष्मी कुमार
निजगढ नगरपालिका

निजगढ नगरपालिका दोर्चामत्र पर्ने अन्तस्तर र बगर खोलावाट दिगो रुपा हुडा, गिर्डी, वालबा उन्हालन संकलनको लागि
आवश्यक पर्ने पारम्परिक वातावरणीय पारिशृण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

अनुसूची ७ : सम्बन्धित नक्साहरूको घाँयाप्रति

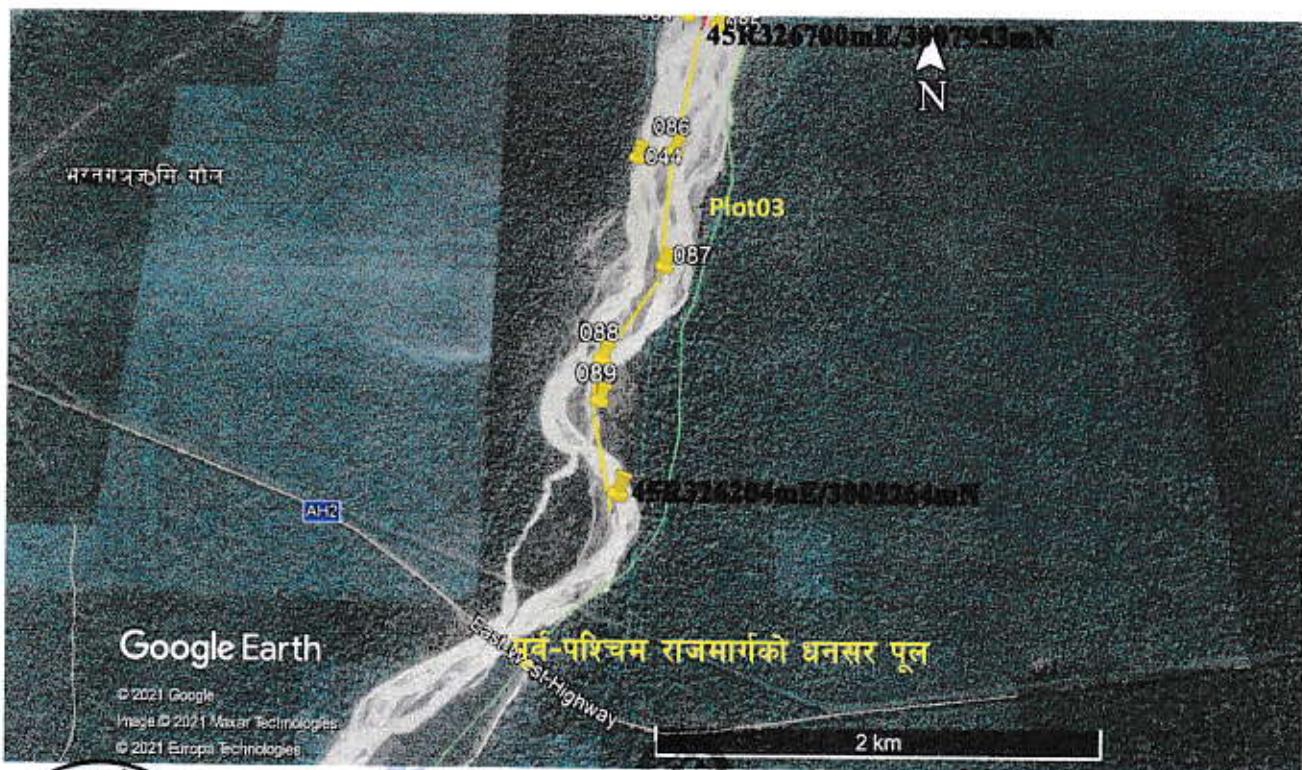
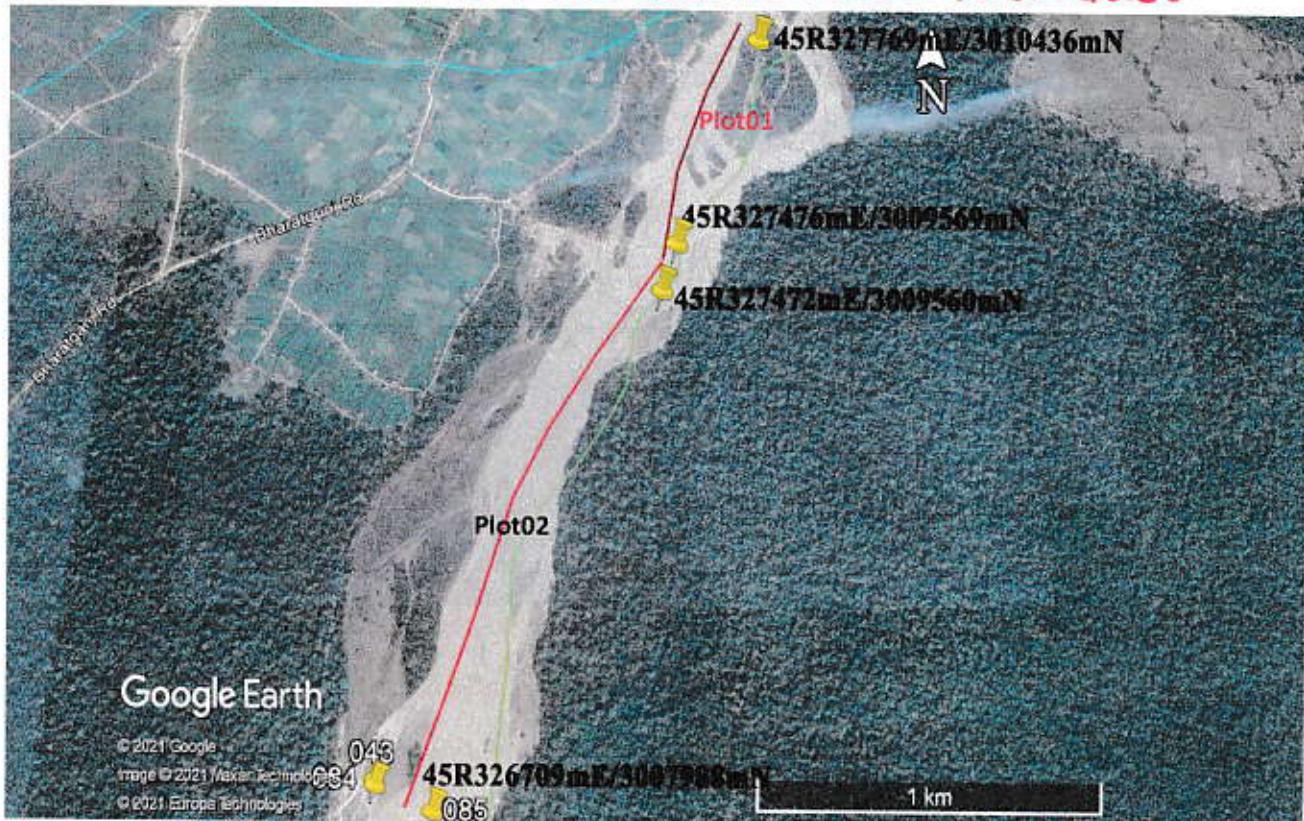

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्ने धनसर र वगर खोलावाट दिगो स्पा छङ्गा, गिर्झा, वालुवा उत्खनन संकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक बालावर्णीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रमित्र पर्वत धनसर र बगर खोलाबाट दिगो रूपा दुङ्गा, गिरी, वालुवा उत्खनन संकलनको लागि
आवश्यक पर्वत प्रारम्भक बातावरणीय परिवरण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

धनसर खोलाबाट संकलन गरिने खोलाजन्य पदार्थको संकलन क्षेत्रहरू

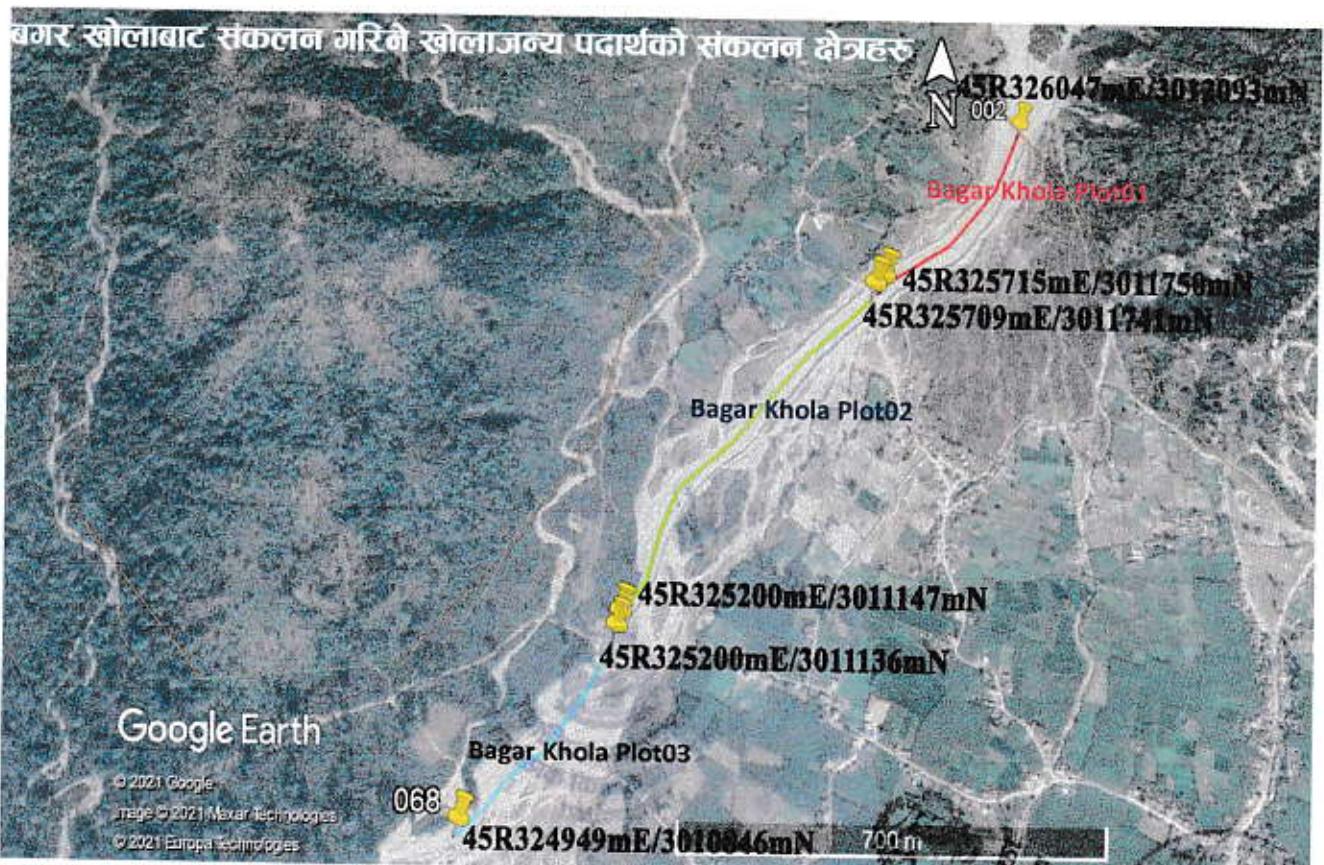
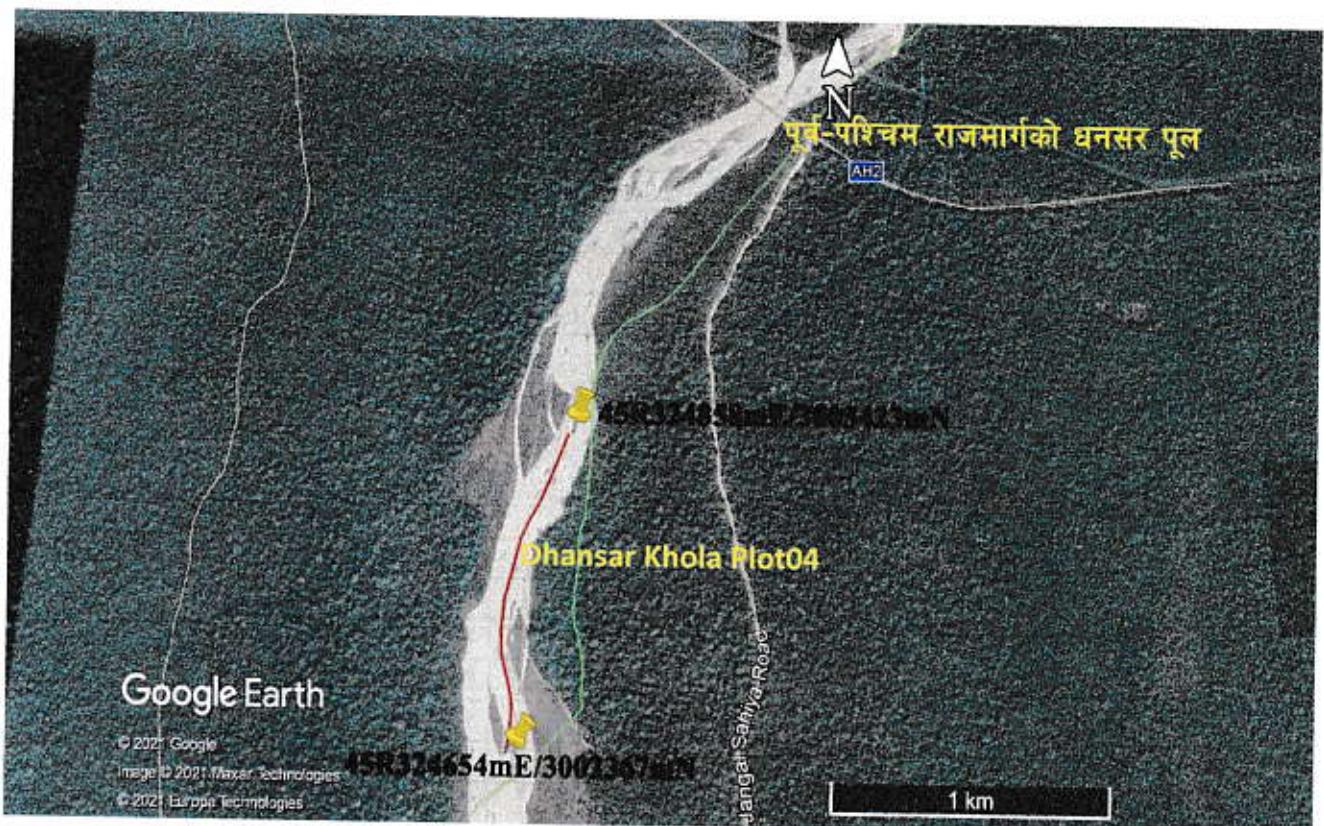
निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

१०६

रुपेश कमार यादव
संस्थापक

निजगढ नगरपालिका द्वारा भवति पर्ने धनसर र बगर खोलाबाट दिगो स्पा हङ्गा, गिरी, बालब्रा उत्खनन संकलनको लागि
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक बातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०८३

निजगढ नगरपालिका, निजगढ बारा, प्रदेश नं.-२

निजगढ बगर पालि
कार्यालय
निजगढ, बारा
२०८३

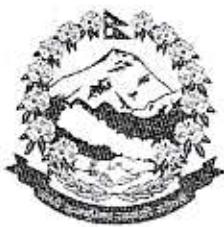
प्रिया इन्डिनियर

निजगढ नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने धनबर र वगर खोलावाट दिगो रुपा द्वजा, गिरी, वालवा उत्खनन संकलनको लागी
आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण(IEE) प्रतिवेदन, २०७८

अनुसूची ८ : अध्ययनको क्रममा सम्पर्क राखिएका व्यक्तिहरूको सूची

सि.नं.	पदाधिकारी/व्यक्तिहरूको नामावली	पद	ठेगाना
१.	सुरेश कुमार खनाल	नगर प्रमुख	निजगढ नगरपालिका
२.	लिलादेवी लामिछाने खनाल	नगर उप-प्रमुख	निजगढ नगरपालिका
३.	सुमन कुमार कार्की	प्र.प्र.अ.	निजगढ नगरपालिका
४.	अशोक कुमार कुशवाहा	ईन्जिनियर	निजगढ नगरपालिका
५.	नविन कुमार खनाल	सब-ईन्जिनियर	निजगढ नगरपालिका
६.	आशिष तामाङ्ग	स्वकिय सचिव न.प्र.	निजगढ नगरपालिका
७.	मंगले लोप्चन	बडा अध्यक्ष	निजगढ नगरपालिका-१
८.	जित बहादुर तामाङ्ग	बडा अध्यक्ष	निजगढ नगरपालिका-३
९.	केशव प्रसाद उपाध्याय ढोडारी	बडा अध्यक्ष	निजगढ नगरपालिका-१
१०.	राकेश प्रसाद यादव	हे.अ.	आधारभूत स्वा.केन्द्र, सिंगौल -७
११.	मुकुन्द विष्ट	प्र.अ.	लोकप्रिय आ.वि.निजगढ-३
१२.	सिताराम लामिछाने	प्र.अ.	सरस्वती आ.वि.निजगढ-३
१३.	धन कुमारी सिंगले	प्र.अ.	शिक्ष शक्ति नमूला प्रा.वि.-५
१४.	विमला लामिछाने	सि.अ.न.मि.	भरतगंज स्वास्थ्य चौकी -१
१५.	बालचन्द्र घिमिरे	शिक्षक	सरस्वती आ.वि.निजगढ-३
१६.	उमेश गुर्जे	हे.पो.इन्चार्ज	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र निजगढ-३
१७.	भोला प्रसाद तिमिलसिना	अध्यक्ष	सिंगौल दूध सहकारी संस्था लिमिटेड-१

नेपाल सरकार
उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय
कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालय
कम्पनी दस्तावेज छानोण - पत्र

दर्ता नं: २४९५९०/०७७/०७८

श्री लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी. सेक्युरिटिज
नामको प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी संम्बत् २०७७ साल भासिर महिना २६ अते रोज
६ मा दर्ता भएको हुनाले कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ५ को उपदफा (१) वमोजिम थो
प्रगाण-पत्र दिइएको छ।

मिति: २०७७-०८-२६

Government of Nepal

Ministry of Industry, Commerce & Supplies

सहायक रजिस्ट्रार

Office of the Company Registrar

Registration No: 249590/077/078

CERTIFICATE OF INCORPORATION OF COMPANY

This Certificate of Incorporation has been issued to
M/s Laxmi Consultancy And I.T. Securities
Private Limited having incorporated it on the 11 day of December, 2020 pursuant
to sub-section (1) of section 5 of the Companies Act, 2006.

Date: 2020-12-11

Asst. Registrar

शर्त कम्पनी संस्थापनलाई मात्र कम्पनीको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्ने इजाजत प्रदान गरिएको नमानिने हुनाले कानून
अनुसार लिनुपर्ने अनुमति सम्बन्धित निकायबाट लिएर मात्र कम्पनीको उद्देश्य अनुसार कारोबार गर्नु पर्नेछ।

१०१५५५५५५
१०१५५५५५५
१०१५५५५५५

१०१५५५५५५
१०१५५५५५५
१०१५५५५५५

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग

स्थायी लेखा नम्बर (PAN) दर्ता प्रमाण पत्र

पत्र अधिकृत
देता मिति

स्थायी लेखा नम्बर : ६०९८७३१९९
आन्तरिक राजस्व कार्यालय :

६	०	९	८	७	३	१	९	९
आन्तरिक राजस्व कार्यालय विरगंज								

जायकर:	०२	०९	२०७७
मु.अ. कर:	०२	०९	२०७७
दिन महिना साल			

कारोबारको नाम : लक्ष्मी कन्सल्टेन्सी एण्ड आई.टी.सेक्युरिटिज प्रा.लि.

करदाताको प्रकार : प्राइभेट लिमिटेड

ठेगाना : वाई नं. १६, बाईपास रोड
महानगरपालिका: विरगंज,
पर्सा

व्यवसायका कारोबारहरु : कम्प्युटर परामर्श तथा कम्प्युटर सेवा सुविधाहरू व्यवस्थापन क्रियाकलापहरू, कम्प्युटर प्रोग्रामिङ्का क्रियाकलापहरू, अन्य सूचना प्रविधि तथा कम्प्युटर सेवासम्बन्धी क्रियाकलापहरू, व्यवस्थापन-परामर्शका क्रियाकलापहरू,

करदाताको दस्तखत

२०७६/०३/१
पत्र अधिकृत

करदाताले पालना गर्नुपर्ने कर्तव्यहरु:

- कारोबार गर्ना अनिवार्य हप्ता विल विनक जारी गर्नुपर्छ।
- मु.अ.करमा दर्ता हुनेले प्रत्येक कर अवधि (मासिक वा द्विमासिक वा चौमासिक) समाप्त भएको २५ दिनभित्र मु.अ.कर विवरण तथा मु.अ.कर रकम बुझाउनु पर्छ।
- अन्तशुक्ल ताराने कारोबार गर्नेले अन्यथा व्यवस्था गरेकोमा बाहेक प्रत्येक महिना समाप्त भएको २५ दिनभित्र मास्केवारी र अन्तशुक्ल रकम बुझाउनु पर्छ।
- प्रत्येक आर्थिक वर्षका आप विवरण प्रेस्नेन्सी सानातभित्र बुझाउनु पर्छ।
- समयमा विवरण र कर रकम बुझाउन्नपाएँ शुल्क र जरियाना लान्नेछ।
- पो प्रमाणपत्र देखिने गरी कारोबार स्थल/मुल्क अन्यांशमा राख्नु पर्नेछ।
- कुनै दिविधा भएमा कारोबारमा सम्बन्धित राख्नुपर्छ।

लेजेन्ड राजस्व विभाग
मुख्यमन्त्री कार्यालय
प्रधानमन्त्री
प्रधानमन्त्री वादव
प्रधानमन्त्री विविध विविध